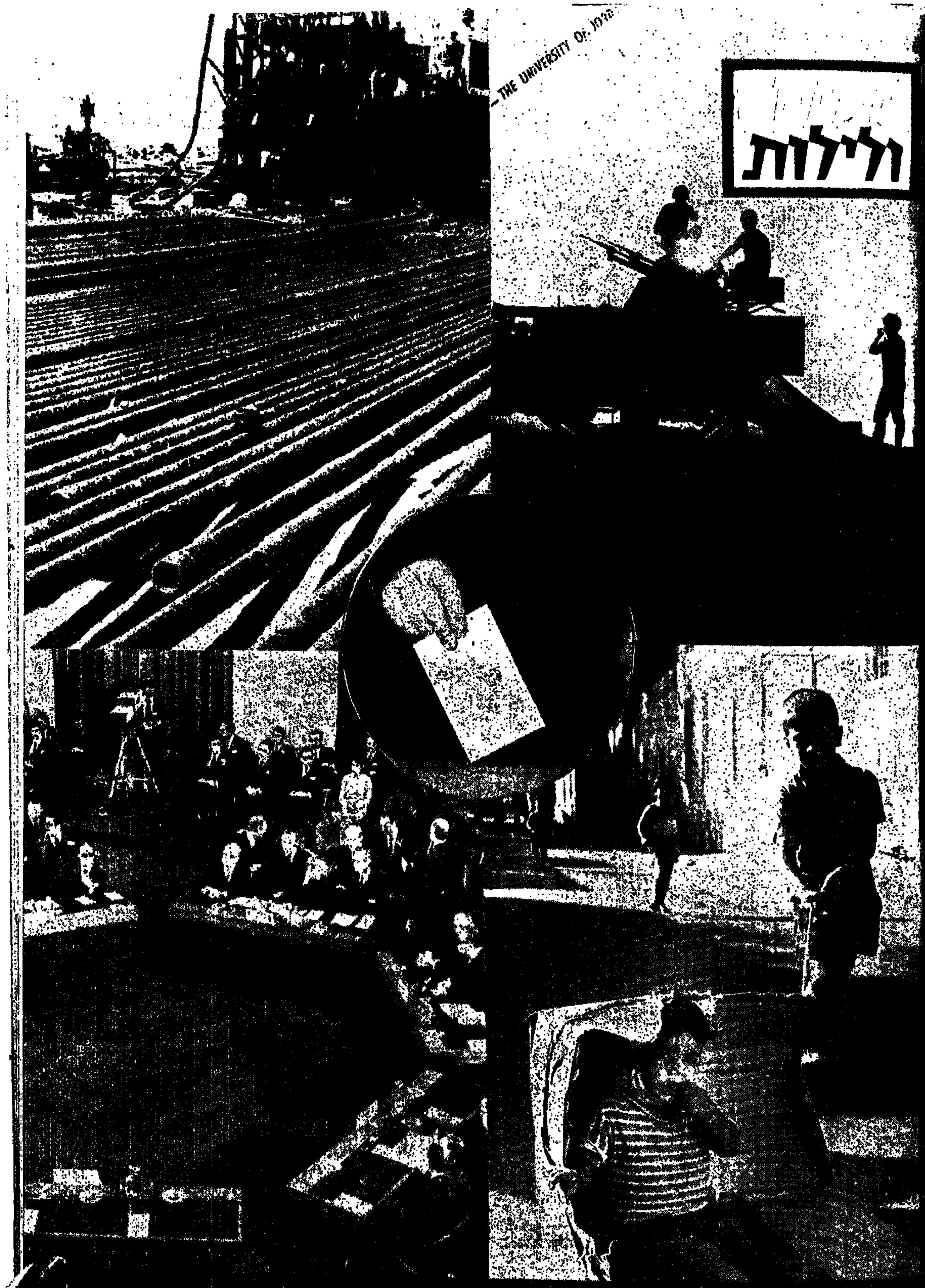

מעריב מוסף שבועי ★ ג' בטבת תשל"ד ★ 28 בדצמבר 1973

סיר הלחץ בז'נווה

מאת משה ז"ק

ז'נווה, 24 בדצמבר

המשלחת הרשמית הגדולה ביותר בוועידת ז'נווה היתה הרוסית. במשלחת הרשמית האמריקנית היו 11 נציגים, בירדנית 11 נציגים, בישראלית 8 נציגים, במצרית 25 ואילו בסובייטית 27, ולא נתפלא אם היו ביניהם גם מומחים צבאיים שעמדו הכן לשיחות התפרדה.

אנדרי גרומיקו לא ישב בז'נווה יומיים בלבד, הוא בא לפני הנרי קיסינג'ר ויצא אחריו, ולידו נשאר ו. וינוגראדוב, אשר החליף את דירתו בקאהיר בדירת בז'נווה, שבה הוא מתעתד לשהות במשך השנה אם יימשכו השיחות אחר תום כהונתו כשגריר בריה"מ במצרים. והיו במשלחת הרוסית המומחה המזרח־תיכוני של בריה"מ, מ. סיטנקו, והמומחה המזרח־תיכוני של המשלחת הסובייטית באו"ם, הארמני ו. ישראליאן, וכמובן היתה השגרירה הסובייטית בשוויץ, גברת מירונובה, האשה היחידה בהצגה בארמון האומות.

הרוסים לקחו את העניין ברצינות רבה, והדבר השתקף במספר הגדול של עתונאים מסוכנויות „טאס" ו„נובוסטי" מ„פראבדה" ומ„איזווסטיה" מ„קומסומולסקאיה פראוודה" ומ„נובויה וורמיה", מן הרדיו ומן הטלוויזיה של ברית המועצות. ולאו־דווקא עתונאי יתיד לעתון.

אמנם, חדר העתונות של המשלחת הסובייטית, שהיה סמוך לחדר העתונות של משלחת ישראל, היה ריק כל הזמן ולא היה בו אף פקיד לרפואה, שיוכל לספק העתק של נאומו של אנדרי גרומיקו. העתונאים הרוסים לא נראו רכונים על מכונות־הכתיבה שלהם, הם נראו יותר במזנון העתונות, משוחחים עם עתונאים ישראליים וערביים, ולא צריך היה מאמץ מיוחד כדי לקשור שיחה עם אחד מהם.

● מה רצה גרומיקו?

הם היו הפותחים בשיחות, עוד לפני שלחץ אבא אבן את ידו של אנדרי גרומיקו ביום הפתיחה של הוועידה. הם רצו לשוחח, להתדיין, לשמוע ולהשמיע כי אין ברית המועצות רוצה בהרס ישראל. והם לא שכחו להצביע אחר־כך על פיסקה זו בדבריו של גרומיקו.

שר החוץ הסובייטי לא רצה להסתפק בתפקיד הטקסי ובבירורים של נוהל. כאשר נסתיימו הישיבות הפתוחות הכריז היו"ר, מזכ"ל האו"ם קורט ואלדהיים, כי למחרת היום תתכנס ישיבה סגורה לדיון בעניינים של נוהל. אך גרומיקו לא הסכים לכך. לא לענייני נוהל הטריח את עצמו לז'נווה. הוא ביקש לדון גם בעניינים של תוכן.

והתוכן שאליו נשא שר החוץ הסובייטי את עיניו הוא הסכם אמריקני־סובייטי על שיתופה של ברית־המועצות בהסדרי־הבטחון העתידים לקום במזרח התיכון בעקבות הסכם ישראלי־ערבי אפשרי. לא עניין נוהלי זה או זה עניין את גרומיקו, כי אם המטרה.

משום כך לחץ על עריכת הדיון בענייני הפרדת כוחות מייד, בלי כל הפסקה בחג־המולד; משום כך רצה שנציג סובייטי ישתתף בשיחות אלה, שלא כבקילומטר ה־101, שם ישב רק נציג האו"ם; משום כך נשאר בז'נווה גם לאחר הטכס והמשיך בשיחותיו עם שר החוץ המצרי.

משום כך הקדישו הסובייטים שימת־לב כה מרובה לוועידה. הם התירו להנרי קיסינג'ר את כל כאב־הראש הארגוני, אך כאשר הגיעו לחתנת דמוח לא רצו לוותר על דבר בלי שיתופם המלא.

מטרה סובייטית זו היתה ידועה לקיסינג'ר, אך דווקא משום כך ביקש להסתפק בשלב זה בבעיות של נוהל בתקנת מנגנון של משא־ומתן, בקביעת צוותים לבירור, בלי להכריע תחילה אף באחת מן השאלות המטרידות את הסובייטים.

● „מלחמת ההתשה" של קיסינג'ר

המשלחת האמריקנית היתה משלחת חזקה ביותר. היה קיסינג'ר עצמו, שעבד כ„שד" מן הויגע שירד מן המטוס. כל ארוחה — בוקר, צהריים וערב — כל שעה, נוצלו לשיחות ב„סרט נע" עם גרומייקו, פאהמי, אבן, ריפעי וחוזר חלילה.

משעת בוקר מוקדמת עד שעות הלילה המאוחרות הוא ניהל „מלחמת התשה" בשרי החוץ האחרים, ולא הניח להם להרוס את מעשה־ידיו — את הוועידה שהסכה לגבי דידו מטרה לעצמה. הוא עדיין לא נכנס לגופם של עניינים; רק שקד על הקמת המנגנון בהשאירו בצד הרבה מאוד שאלות בלתי־פתורות, שיגרמו עוד הרבה „כאב ראש" לצדדים בהמשכה של הוועידה.

כאשר יצא קיסינג'ר את ז'נווה נשאר שם אלסוורת באנקר, הדיפלומט הישיש שתיווך בשעתו בין אינדונסיה לבין הולנד, שהיה מעורב במריבות מויטנאם, שבא אלינו בשעתו בענין המתקת המים. זה דיפלומט מנוסה, המכונה ביותר את „הדיפלומטית השקטה". יודעי ח"ן אומרים עליו מספק בחיוך ספק ברצינות, כי ינסה לכבוש נכה ויליות נסתרות סביב דעות, כדי לקיים בהן שיחות חשאיות במקרה הצורך.

לידם היתה כל הצמרת המזרח־תיכונית של מיניסטריון החוץ האמריקני. בצוות סיסקו ועמו אלפרד אתרטון, מנהל „השולחן המצרי" מייקל סרנר, איש „השולחן הישראלי" דוד קורץ, ולא חסר כמובן גם השגריר האמריקני המיועד לשוטיקות וולטר סמסל.

למשלחת האמריקנית היו שתי לשכות שנועדת

(המשך בעמוד 4)

תמונת השער

חיידים ידי הבוחר הישראלי. ביום ב' הקרוב הוא יטיל את פתקו לקלפי, בעודו נתון לחלם מלחמת יום הכיפורים, לתקוות שעוררה ועידת ז'נווה, ללחצים שנגרמו מעטיית של שחטנות הנפט הערבית ובוודאי יתן דעתו גם על חעתי והמער העדתי בחברתנו, בעית שבאחרונה נדחקה לקרן זווית, אך היא קיימת בכל חריפותה. (עמ' 9 — 10 — 11)

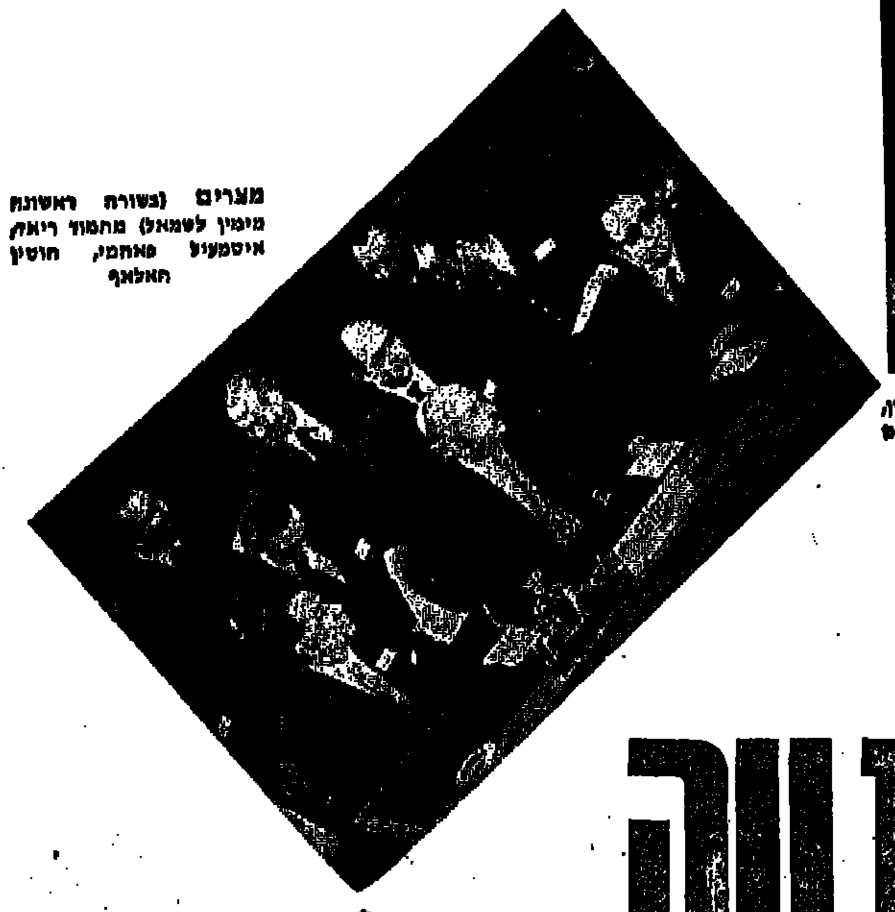

מצרים (בשורה ראשונה מימין לשמאל) מחמוד ריאד, איסמעיל פאהמי, חוסין תאלאף

ישראל (בשורה ראשונה מימין): שמואל דיבון, אבא אבן, אפרים עברון (מאחור: מרדכי קדרון, ... שוו, מאיר חזן). בין שולחן ישראל לשולחן מצרים ניצב שולחן האו"ם

בריה"מ (בשורה ראשונה מימין): י. צ'רניאקוב, אנדרי גרומיקו, ו. ווינוגראדוב

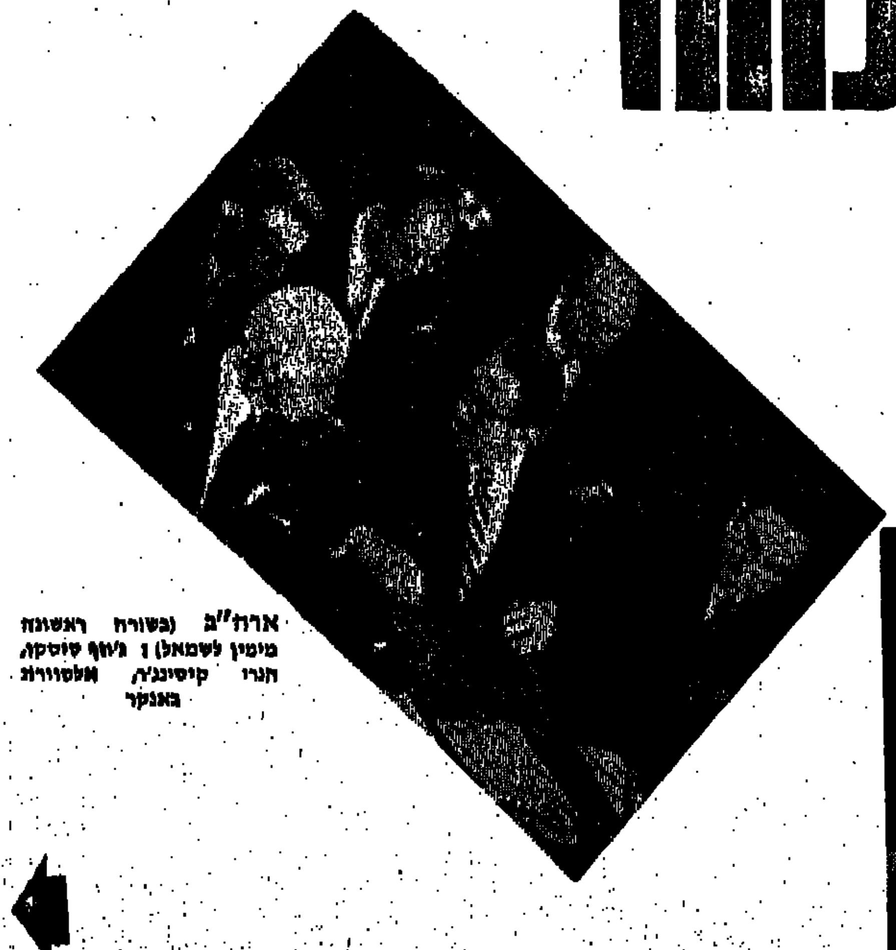

ארה"ב (בשורה ראשונה מימין לשמאל): ג'וזף סיסקו, הנרי קיסינג'ר, אלסוורת באנקר

ירדן: זייד ריפאעי, עבדל מונעים ריפאעי, ולוד סלאח

סוריה לא הופיעה

ספל קפה עם אלוף (מיל.) אהרון יריב

יש לנו תנאים להפרדת הכוחות

מאת דב גולדשטיין

ד"ר קיסינג'ר שואף לקיים את הדינמיקה של ועידת ז'נווה, שלא יווצרו פערי־זמן וחללים, תרתי־משמע. המצרים סובלים קשות מן הנוכחות הישראלית בגדה המערבית של הסואץ ו־מחוייבים להוכיח לסוריה, ללוב, לאלג'יריה, לעיראק ולפייצל, כי הוועידה מבטיחה להם הישגים.

גם לישראל — כמה וכמה טעמים לרצות בהפרדת הכוחות בחזית המצרית. וכיוון שלכל הצדדים המושבים, אף אם מטעמים שונים ומנוגדים, יש עניין לדון בהפרדת הכוחות ולהשיג הסכם על ההפרדה — נפתחות השבוע השיחות בז'נווה בקבוצת העבודה הצבאית.

האלוף (מיל.) אהרון יריב קנה נסיון מעניין בדיונים על ההפרדה. במסגרת המאמץ למלא אחרי הוראת סעיף מספר שניים בהסכם שש הנקודות ל־יצוב הפסקת האש עם המצרים, נפגש האלוף, וחזר ונפגש, עם הגנרל גאמסי, היום הרמטכ"ל המצרי. אם השיחות האלה עלו על שרטון — הרי זה מפני שהמצרים נקטו „שיטת מסחרית", שאינה מקובלת לפי תפישתנו: הם העלו את המחיר עוד ועוד, תוך שהם מקצצים באיכות סחורתם. וכך נתבעה ישראל לשלם יותר בעד פחות — וסרבה.

לצה"ל מאחז חזק

— האלוף יריב האם אתה מקבל את ההנחה, כי המצרים ותומכיהם הסובייטים דרשו לפתוח מייד וללא דיחוי בשיחות ההפרדה, מפני שלהם יש בזה עניין יותר מאשר לנו?

לשני הצדדים יש עניין בהפרדה. זה תלוי רק בתנאים. ישראל ניהלה את השיחות עם הקצינים המצריים ובכך ביטאה את הסכמתה להפרדה. הוויכוח לא היה, איפוא, על עצם הצורך בהפרדה, אלא על התנאים. בק"מ ה־101 היה ויכוח קשה על התנאים. בז'נווה הוויכוח לא יהיה יותר קל והעמדה המצרית לא תהיה נוחה יותר.

צה"ל תקוע למצרים בגדה המערבית של ה־תעלה כמו עצם בגרון. קשה להם לסבול זאת מבחינה פסיכולוגית. הם דיברו בתחילה על איזה „כוח קטן", על „חדירה סמלית" וכל אותם ביטויי־המעטה. אבל אנחנו, וגם הם, יודעים את האמת: זה מאחז חזק ביותר, על פני שטח של אלף שש מאות ושבעים קמ"ר. ולמי שאוהב מספרים גדולים: מיליון ושש מאות ושבעים אלף דונם, שטח גדול פי ארבעים משטח השיפוט של תל־אביב.

כאשר הכוח הזה נמצא כמאה ק"מ מקאהיר וחוסם את כל הדרכים לקאהיר, מדרום לתעלת המים המתוקים; וכאשר העיר סואץ, השלישית בגודלה במצרים והארמיה השלישית שממזרח לתעלה מנותקות ומכותרות וחיות בזכות האספקה שאנחנו מרשים להעביר אליהן — נתונים המצרים במצב קשה ביותר ויש להם כל הסיבות לרצות שאנחנו נסתלק משם במסגרת הסכם על הפרדה וניתוק כוחות.

אלוף (מיל') אהרון יריב: המפתח — עקשנותנו

הם רוצים, כמובן, שאנחנו ניסוג גם מהצד ה־מערבי וגם למרחק מסויים בתוך סיני, בצד המזרחי. להם יש עתה בסיני כחמש דיוויזיות, לרבות כשש מאות טנקים. רוחב הרצועה שהם מחזיקים בסיני הוא בין שמונה לשניים־עשר קילומטר והם דוחים, או מכל מקום דחו בק"מ ה־101 את עקרון החד־דיות בהפרדת הכוחות ולא הסכימו לדלל את כוחו־תיהם בצד המזרחי של התעלה בממדים שאנחנו יכולנו להסכים להם.

העניין שלנו בהפרדה פשוט: הסכמנו למו"מ עם המצרים על שלום. אנו מכירים בריבונות המצ־רית על שני צידי התעלה. אנו מסכימים מראש ל־סגת במסגרת המו"מ והשגת ההסדר, וכדי להגיע להסדרי שלום. ההפרדה מתאימה לכוונותינו במו"מ עם המצרים — אבל בצמידות מוחלטת להתקבלות תנאי ההפרדה על דעתנו.

— האם התנאים שלנו הובהרו למצרים באופן בהיר, ברור וחד־משמעי?

בהחלט! השיחות בק"מ ה־101 היו גלויות לב. הם יודעים בדיוק מהם התנאים שאנחנו רואים כ־הכרחיים להשגת הפרדת־הכוחות.

— הואיל והמצרים יודעים בדייקנות, נראה לי, כי מותר גם לעם ישראל לדעת...

בלי ספק! העם צריך לדעת במלואם את ה־קשיים ואת הסיכויים ואת הסיכונים. הואיל והפרדת הכוחות כרוכה בנסיגה שלנו, אנחנו צריכים להיות זהירים מאוד, קפדניים מאוד, עם עצמנו ועם המצ־רים, הקריטריונים. שעל פיהם תבוצע הנסיגה כחלק מהפרדת־הכוחות. ישמשו מודל לנסיגה נוספת.

הנסיגה תיצור תקדים

כל נסיגה ראשונה תיצור תקדים וזה מחייב אותנו למשנה־זהירות. יש לנו כמה וכמה תנאים, משולבים זה בזה:

תנאי ראשון: יש לנו מה למכור. כאשר אנחנו עוזבים את הגדה המערבית, מפנים אותה מכוחות צה"ל, אנחנו עושים ויתור גדול. המצרים פתחו במלחמה ואנחנו שילמנו מחיר יקר כדי להטות את כף־המערכה למצב הנוכחי. כאשר אנחנו מוכרחים לוותר על מה שהשגנו בשדה הקרב אנחנו רוצים תמורות. התמורה הסופית צריכה להיות שלום. השלב הראשון בדרך הארוכה הזאת הוא הפרדת הכוחות. המרחק שאנחנו מוכנים לסגת מהגדה המזרחית של התעלה הוא מינימאלי.

— מדוע? הרי ממילא, במסגרת של שלום, יהיה עלינו לסגת יותר מאשר למרחק מינימאלי?

אנחנו מוכנים לסגת במסגרת של הפרדת הכו־חות רק למרחק מינימאלי, לא מפני שחשוב לנו כל ק"מ הסמוך לתעלה. אלא מפני שכל מיבנה ההסדר עם המצרים מוכרח להיות מבוסס על שלבים ובכל שלב של נסיגה שלנו אנחנו מוכרחים לבחון את כוונות המצרי — האם הוא באמת מתכוון לשלום, או שכוונתו אינה אלא לגרום לנסיגתנו כדי להשיג עמדת פתיחה טובה יותר למלחמה הבאה.

סתם כך לא נוותר

את השלום אפשר להניח רק נדבך על נדבך. אין איש מתאר לעצמו, כי ניתן להמיר 25 שנות איבה ומלחמות, בשלום פתאומי, שמשיגים אותו בבת־אחת, במהלך אחד מלא ושלם. מי שתולה תקוות כאלה במו"מ בז'נווה, צר יהיה לי לראותו באכזבתו הקשה.

לנו אין לתת למצרים אלא טריטוריה. בשלב ההפרדה, שצריך ליצור את מצב־המוצא למו"מ על שלום, אין אנו מוכנים לסגת לעומק סיני. מלבד ה־הישג בבלימת המצרים בסיני, ברצועה צרה, ההישג היחיד שלנו במלחמה זו היה שנכנסנו למצרים לתוך הגרון. על זה אין מוותרים סתם כך.

תנאי שני: אנחנו איננו מוכנים שיישארו

המשך בעמוד הבא

סיר-הלחץ בז'נווה

אבא אבן: על מה הם משוחחים?

בשמונה עיניים. שלושה שרי חוץ ומזכ"ל — קיסינג'ר, פאהמי, גרומיקו, ואלדהיים

(סוף מעמוד 3)

— אחת בבניין האומות ואחת במלון „אינטרקונ־טיננטל" — והיא לא חסכה מאמץ כדי לפרנס ה־עתונות בעולם בתחושה שהכל מתקדם יפה, כי המשברים הקטנים לא היו בלתי־צפויים, כי הנאו־מים הקשים ביום הראשון לועידה אינם צריכים להעיב על התוצאה החיובית המצטיירת בכך שה־ועידה נמשכת.

● לא חשתי במשק כנפי ההיסטוריה

אכן מושב הפתיחה של ועידת ז'נווה ב„אולם המועצה" היה מיבצע אדיר של יחסי־ציבור. שום בעיה לא נפתרה במושב זה, אך תדריך הגדול של ז'נווה" חדשה, ברוחה לאותה אפליה שנשתררת בסתיו 1959, כאשר באותו אולם נאספו ארבעת ראשי ארה"ב, בריה"מ, בריטניה וצרפת. אשר שנה אחת בלבד אחר־כך עמדו בעימות חמור ביותר בעת „מערכת סואץ".

„המעמד ההיסטורי", „הרגע ההיסטורי" — מילים רבות אלו הרעיפו כתבי־החוץ על פתיחת היועידה ב„אולם המועצה" של ארמון האומות, אך אני עצמי לא יכולתי להתרגש. אני לא הרגשתי במעמד ההיסטורי.

אמנם, ישבתי ביציע העתונות ליד איגוד המ־רוע, מעורכי „רוז אל יוסף", שלאחר הפתיחה הודה כי הוא האיש שהציע בשעתו לד"ר נחום גולדמן לבוא לקהיר. אך כשם שלא התרגשתי אז מאותה „הזמנה", ניסיתי להתרגש עתה מן „המעמד" — אך לשווא.

אולי גרמה לכך הציפיה הארוכה שלנו בטרקלין לפתיחה שנתאחרה. ראיתי את ההתרוצצויות בין חדרי המשלחות סביב „משבר" סדר הישיבה ו„אוור החיץ" שהציעו המצרים ליצור בין שולחן משלחת ישראל ושולחנות משלחות ערב. ידעתי שהרגע

ההיסטורי עדיין לא הגיע. הקמת הקומה הראשונה [illegible] עדיין לא נפלה.

אמנם, בעת הציפיה הדרוכה [illegible]

[illegible]

● יד מכוונת ו„פתיחות" מודרכת

ערב הפתיחה [illegible]

[illegible]

● הסתודדות ולחיצת ידים

[illegible]

● ועידה ארוכה או קצרה

[illegible]

(המשך מן העמוד הקודם)

כוחות צבאיים מצריים בגדה המזרחית של הסואץ, שיכולים לסכן את עמדתנו שם ולהוות לחץ צבאי לוויתורים פוליטיים מצדנו. אנחנו בעד נוכחות של האו"ם באזור חיץ בין צה"ל והצבא המצרי. כוח או"ם אינו ערובה כנגד מלחמה, אבל הוא מכשול נוסף בדרכם של המצרים, אם אכן יש להם תוכניות וכוונות לדחוק את רגלינו באמצעים צבאיים, או להפעיל עלינו לחצים צבאיים בשעת המו"מ הסו־ליטי.

אנחנו מסכימים, כפי שאמרתי, לריבונות מצרית בשני צידי התעלה. הם יכולים להפעיל אדמיניסט־ראציה מצרית, אבל לא להחזיק כוחות צבא בצד זה של התעלה.

תנאי שלישי: גם בגדה המערבית של התעלה אנו דורשים הגבלת הכוחות המצריים, על בסיס של הדדיות. עקרון ההדדיות מוכרח להתקיים בכל ה־נושא של הפסקת האש. הפרדת כוחות אינו עניין בעלמא. ההסכם להפרדה מוכרח לשקף את המצב בשטח, כפי שנוצר בסוף המלחמה.

מוכרחים להציב מחסומים

אין אנו בשום פנים במצב של נחיתות בשטח. המצרים מחזיקים בסיני ברצועה מאות ומטרים קילומטרים רבועים — כמחצית השטח שאנו מח־זיקים בגדה המערבית של התעלה. תמורת הגבלת כוחות מצריים בגדה המערבית, אנחנו מוכנים להג־בלת כוחות צה"ל בצד המזרחי של התעלה, באותו קוו שנחזיק בו בהסכם־ההפרדה.

— אבל המצרים יכולים לטעון, שאם המו"מ לשלום יעלה על שרטון מוטב שנשקפת להם סכנה, שאנחנו נלחץ עליהם להץ צבאי ונשיג מכך יתרון?

הסברתי זאת בפרוטרוט לגנרל גאמסי באחת משיחותינו. אמרתי לו: „אין סכנה כזאת מצדנו; לנו אין מה לחזור ולכבוש את השטחים, שנפנה במסגרת הפרדת־הכוחות. אין לנו עניין בזה; אנחנו אומרים, שקו הנסיגה שלנו בפסגרת ההפרדה אינו הקו האחרון שלנו. לנו יש להזהר כיוזמת צבאית שלכם, ולא להיפך, לכם יש עניין ללחוץ עלינו ב־מסגרת של מו"מ להחיש את נסיגתנו לעומק סיכון

בדרך לק"מ ה־101: תקיים הנסיגה מחייב מישוח וזהירות

ולכן אנחנו מוכרחים להציב מחסומים נגד הסיתוי הזה. כוחו של צה"ל הוא מחסום כזה. חיץ של ה־או"ם — עוד מחסום. הוצאת הכוחות שלכם מהגדה המזרחית — מחסום. דילול כוחותיכם בגדה המער־בית — עוד מחסום. וכך גם נסיגה מינימאלית שלנו. כל זה אינו מונע מכם לתקוף, אני יודע. אבל כל נדבך כזה מוסיף קושי להפרת הפסקת האש וזה לגיטימי מצידנו לתבוע נדבכים כאלה, שכל אחד ייבחן בקפדנות, כדי לעמוד על כוונותיכם".

ביטול מצב לוחמה

— ישנם תנאים נוספים, עוד נדבכים?

כן, התנאי הרביעי: אף כי זו נראית זכות מצרית, שלמצרים יש עניין בקיומה. אנו תובעים, שהם יתחילו בהקדם לנקות את התעלה, ואח"כ יפעילו אותה ויקימו את החיים בערי התעלה. גם זו תהיה הוכחה, כי פניהם של המצרים לשלום ולא לעוד מלחמה. תעלה מופעלת וערים מאוכלסות הן עוד מחסום בפני מלחמה.

— האם צריכה ישראל לתבוע, כחלק מהסכם להפרדת־הכוחות, שמצרים תצהיר על ויתורה המלא והמוחלט על מצב לוחמה?

כן, בהחלט כן! ויתור על מצב לוחמה וסירוז כל שטח שאנחנו נסוג ממנו הם התנאים־הנדבכים, המשלימים את יצירת המחסומים בפני מלחמה נוס־פת, או לחץ צבאי בשעת המו"מ בז'נבה.

— שתי שאלות צדדיות אני מבקש לשאול אותך בעניין זה: האם יש, לדעתך, סיכוי שהמצרים יסכימו לתנאים האלה? מה צריך להיות היחס בין התנאים שלנו, לעניין זה או לכל עניין אחר בוועי־דת השלום, לבין הסיכוי המחושב מראש, שהמצרים יסכימו או יסרבו לתנאים שלנו?

אני מאמין, שאם נעמוד על דעתנו ולא נסגין חולשה ונבהיר באופן מפורש, שאלה התנאים שלנו ושאף על פי שאנחנו איננו רוצים מלחמות נוספות לא נירתע גם מהן, ובלבד שנעמוד על דעתנו ולא נוותר על החיוני לנו, יש סיכוי סביר, שהמצרים יסכימו לתנאים שלנו.

השאלה השניה שלך מעניינת וחשובה ביותר. אנחנו צריכים לקבוע לעצמנו מ ר א ש מה הם האי־נטרסים החיוניים שלנו ועל מה אסור לנו לוותר, גם אם מישהו יכול לטעון, שהמצרים לא יקבלו זאת. אסור שההנחה, כי המצרים לא יסכימו, תמנע אותנו מלהציג את תנאינו כדרישה תקיפה ומלחמה עליה בכל האמצעים שלרשותנו. השאלה אם המצ־רים יסכימו או לא, חשובה כמובן ביותר, אבל מבח־נתנו היא מופיעה כשלב שני.

עד ג'ידי ומיתלה

לא יסכימו — נשקול אם אנחנו מוכנים לבוא את המו"מ, מפני שזה חשוב לנו כליכך עד כמה אנו יכולים לוותר, או שעדיף בעינינו לוותר ולהתווכח על הדברים מאוחר יותר. אבל בשום פנים אסור לנו לוותר מראש על מה שחיוני לנו, בגלל החשש, שהמצרים יסרבו להסכים לדרישתנו.

— התוכל, בבקשה, להיות ספציפי יותר במה שנוגע ל־לת עומק הנסיגה של צה"ל, במסגרת הפרדת ה־כוחות?

אנחנו מוכרחים לעמוד על כך, שצה"ל יש־ממערב למעברי הגידי והמיתלה, והמעברים יי־ארו בשלב זה בידינו. אסור לנו להסכים לנסיגה עמוקה יותר.

— איך צריך להיות הפיקוח על הסדר של להפרדת־הכוחות?

בשורה ארוכה של אמצעים. הפיקוח צריך להיות משותף. צה"ל יורשה לצלם בשטח המצרי והמצרים יורשו לצלם בשטח שלנו, כדי לבחון את הכוונות ואת ההקפדה על גודל הכוחות. והאו"ם צריכים להיות פטרולים משותפים וגם תצפיות משו־תפות, בנקודות מוסכמות.

יש לקיים קו טלפון ישיר בין המפקדים המקו־מיים לתחקירת תקריות והשגת הבנה. יש לקיים פגי־שות קבועות בדרגים שונים, בין מפקדים בשטח.

אסור שהחיץ של האו"ם ימנע מגעים ישירים. אנחנו צריכים ללכת לתקופה של הקמת מגעים, ש־האו"ם לא יעמוד בדרכם. בזה נתחיל את התהליך הקשה והארוך של הכרה הדדית ורחישת אמון הדדי.

— כל זאת אמרת לנאמני בשיחותיך?

כן. בהחלט!

והכל תלוי בעקשנות

— איך התרשמת מתגובתו? ...

ואת?

לא יהיה קל להשיג את הדברים, אבל אפשר. הכל תלוי בכושר העמידה שלנו, בעקשנותנו, ...עוד הנכונות שלנו להאבק על הדברים ...

חבריו קוראים לו אחרליה. בין האלוף ... לו גאיבור דימוי של איש קשה, שתקן ... טפח ומכסה טפחיים. לבין אחרליה — ... רעית דאגניות ונעימת־הליכות ועולם ... ועניו שנוחה וצנוע, מועקה ותקווה. ... איש נבטיח מאוד: חושב לעומק, ... בכישרון נרתק. מאמין גדול בעוצמה ... ישראל ושל מדינתו.

— אם הדיונים על הפרדת הכוחות ... בהצלחה, כיצד אתה רואה את השלב השני ... רנחה?

הממשלה שתיבחר עם מנדט ברור ... צריכה, קודם־כל, לקבוע תוכנית ... תוכנית לאומית, שכוללת בדיוק מה אנו ... במוצר השני ומה אנו מוכנים לתת. הממשלה ... לערוך ולגבש את כל הכלים למאבק ... קשת, ממושך, מורט עצבים. הממשלה ... כור" את התוכנית הזאת לכל העולם, ... שר, בכל דרך שאפשר.

היא צריכה לגייס גיוס כללי את כל ... המדיני שלנו בארץ ובעולם. היא ... דיפלומטיה גלויה וחשאית, בתעמולה ... בתעמולה ובהסברה ובלוחמה פסיכולוגית ... כת לנצל כל קורטוב של הבנה ואחוה ... טרסים משותפים.

אסור שהסיכון ירתיע

אנחנו נעמוד במבחנים קשים. אין ... מבחנים מדיניים. כלכליים ואולי גם צבאיים ... מוכרחים לפתח מערכת ארגונית־פוליטית ...

(סוף בעמוד 35)

איפה המתנדבים כולם?

קאתלין סיימונס (23), מתנדבת על תקן „רומאנטי" ברמות: קאתי הגיעה מקולומביה הבריטית, שבמערב קנדה, שם מגדל אביה כבשים. ברמות רועה קאתי את עדר הכבשים

מאת אהרון דולב

זוכרים את הפירסומים הרעשניים על ההתעו־ררות הגדולה בקרב ה־נוער היהודי בתפוצות; זוכרים את הסטאטיסטיקה ה־רגשנית על עשרות אלפי המתנ־דבים לעזרת המדינה? בדרום מערבה של רמת־הגולן, נשקף אל תכלת הכנרת, שוכן מושב צעיר (גיל ממוצע: 25) והוטס — רמות שמו. בפרוץ המלחמה גוייסו חלק מחברי רמות והם משרתים, ביחידותיהם הקרביות, מאז יום־הכיפורים. תנופת הבי־נוי והפיתוח ברמות נבלמה בעי־צומה של המלחמה. תקופת־החירום הנמשכת החריפה את מצוקת כוח־האדם ברמות.

מסלול המיכשולים של סטיב

כדי להתגבר על המיגור בענפים, כדי להחזיק מעמד עד לשיבת הבנים מהחזי־זיתות קיי גוקק רמות בדחיפות לעשרה מתנדבים בסך־הכל. זה חודש ימים בקירוב שרמות מבקש ומטפל בקבלת מתנדבים — והמתנדבים אין. ולאן נעלמו כל אותם „עשרות אלפי המתנדבים"?

התשובה החלקית לכך, מצויה בפי שני מתנדבים, סטיב ומייק, שפילסו לעצמם את נתיב ההתנדבות, והגיעו מארצות־הברית לרמת־הגולן, למרות — „בפירוש, למרות", מדגיש סטיב — המכשולים שערמו על דרכם שליחי המוסדות והאירגונים, והמופקדים על עי־דוד רוח־ההתנדבות בתפוצות.

סטיב (סטיבן) גודמן, 31, מתאם מכי־רות ברשת חנויות כל־בו, ממוצע קומה, משופם, ובעל עיניים חומות, גדולות וחייכניות, נמצא ברמות, בסטאטוס של מתנדב, מאז נובמבר.

בפרוץ מלחמת יום־הכיפורים, איבד סטיב, יליד בוסטון, את מנוחתו הנפשית. ב־10.30 בבוקר (שעון בוסטון) טילפן אל השגרירות בוושינגטון: „האיש אמר תודה, אבל אין צורך. תוך יום־יומים תסתיים המלחמה. ביום השלישי טילפ־נתי שנית, ואז כבר הציג לי כמה שאלות והיפנה אותי אל הקונסוליה בבוסטון.

„מהקונסוליה שלחו אותי אל משרדי 'שירות־לעם' בסוכנות היהודית. ושם ביזי־בזוני חמישה ימים. עברתי שני ראיונות. מילאתי טופס אישי ונבדקתי על־ידי פסיכיאטר. במשך חמשת הימים הבאים צילצלתי אליהם ללא־הרף. ביום החמישי הודיע לי השליח, ישראלי ממוצא דרום־אפריקני, שאינני עונה על הדרישות שלהם, מפני שאני זקן מדי, והם מעונ־יינים במתנדבים בני 18—24. הוא היפנה אותי למחלקת העליה, והציע לי להירשם ולצאת לישראל כעולה..."

גיטארות ו„עשב"

אחר כך בישראל מתנסה סטיב ב־חוויות מוזרות הקשורות במחדלי אירגון תנועת־המתנדבים: „כאן נוכחתי לדעת שפעולת השליחים מבוססת על תפיסות מוטעות. דווקא גילאי 18—24, המבוקשים על־ידי השליחים, הם הכי פחות מתאי־מים למילוי המשימות הבוערות בישראל בתקופת־חירום זו. פגשתי אותם כאן, עם גיטארות ו'עשב', (חאשיש), מחפשים בילויים. רבים סיפרו, שישראל שימשה להם תואנה נוחה לחשתמטות מלימודים: בחור בן 18, מקנדה, סיפר לי, כי נשר מהתיכון ויצא לתרבות־רעה. הוריו קנו לו כרטיס־טיסה ושלחוהו כמתנדב לישי־ראל. לישראל דרושים גברים צעירים בוגרים, עולי הימים מנצלים שעת־כושר להשגת כרטיס־טיסה חינם מהוריהם. הם באים לפיקניק".

תלי (נפתלי), מרכז־המשק של רמות, מאשר את רשמיו של סטיב, ומחזקם: „אחרי המלחמה הגיעו אלינו שבעה מתנדבים ביניהם סטיב, בן ה־31 ומייק, בן ה־28. חמישה היו בני־נוער. הופיעו עם גיטארות ובילו רוב הזמן בשירה בצוותא, עד ששלחנו אותם לבלות ב־מקום אחר. נשארנו עם שני 'הזקנים', סטיב ומייק, והלוואי והיו שולחים לנו עוד עשרה 'זקנים' כאלה".

ממשיך סטיב: „היות ובער לי לבוא ורציתי להגיע מהר ובכל דרך שהיא, קיבלתי את עצת השליח לענייני התנד־בות והתקשרתי עם מחלקת העליה. זה היה ביום השביעי למלחמה, אך המחלקה היתה סגורה, לרגל 'שמחת־תורה'.

„נשבר לי מהמוסדות. שמונה ימים חלפו ואני עדיין נמצא באמריקה. החל־טתי להסתדר בכוחות עצמי. התקשרתי עם 'אל־על' והשגתי מקום במטוס, ש־עמד להמריא מבוסטון ב־24 באוקטובר. שוב התקשרתי עם השליח ב'שירות לעם', סיפרתי לו שרכשתי כרטיס־טיסה והשגתי מקום במטוס, ושאלתי לאן לפנות בהגיעי לישראל. תשובתו: אינני יודע. תשאל בסוכנות בישראל.

מ„הליגה" בבוסטון לרמות בגולן

„הגעתי לארץ, והתייצבתי בסוכנות כמתנדב, ושאלתי מה לעשות. מזכירה דוברת אנגלית התקשרה והתקשרה, ו־לבסוף שלחה אותי אל מטה־המתנדבים הבלתי־מאורגנים במלון 'מונטשי' בתל־אביב. ביקשתי להתנדב לסיני, או לרמת־הגולן, אבל אמרו לי, שבינתיים אין צורך ושלחו אותי לפרדסיות, לעבוד בבית־הרושת לבניית טרומית של הסוכ־נות. הסכמתי, על־תנאי שיעבירוני לרמות.

(המשך בעמוד הבא)

איפה המתנדבים כולם?

(המשך מן העמוד הקודם)

הגולן, שבוע לאחר מכן קיבלתי הפניית למושב רמות".

סטיב הגיע לרמות ב־4 בנובמבר ב־ערב, וב־5 בו בבוקר, יצא אל חלקת המטע, לקטיף האבוקאדו. סטיב החליט להישאר בארץ — „ברמות, אם יסכימו" — עד יום־הכיפורים הבא.

אחר כך יחזור לארה"ב וישוב לארץ כעולה: „אני אוהב להיות יהודי בישראל", אומר סטיב. במשך שנתיים, שירת סטיב את היהדות בארצות־הברית, כחבר פלוגת־סיור של הליגה להגנה יהודית. הוא הצטרף לשורות הליגה, כאשר החלו התפרעויות הכושים ברובע דורצ'סטר־מטאפן בבוסטון־הישנה. עם יציאת ה־פלוגה היהודית לחוצות הרובע, פסקו תאתות בתי־הכנסת והוסר האיום הכושי.

בשורות „הליגה" השתתף סטיב בסידרת פעולות למען יהדות ברית־המועצות: „הליגה להגנה' הביאה תועלת בארצות הברית", אומר סטיב, „כאן אינני יודע. עדיין אינני מתמצא די בחיים החברתיים והמדיניים של ישראל".

המורה למתמטיקה כרפתן מצליח

רמות מתברכת בשני המתנדבים 'הזק־נים'. מייק מילר, בן ה־28, מורה למת־מטיקה, מפילדלפיה, התכונן לצאת לטיול באירופה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים שינה את תכניותיו ונסע לישראל. רמות אינו נזקק למי שעה למורה למתימטיקה: „מייק מצליח מאד כרפתן", מחמיא לו מרכז־המשק תלי, האומר: „עקרונית ומתוך נסיון אני נגד תילדים האלה ששולחים הנה כמתנדבים. שישלחו 'זק־נים' כאלה".

רמות קלט גם שתי מתנדבות, את קת־לין סימונס הבלונדינית, בת ה־23, בתו הבכירה של מגדל כבשים מקולומביה־הבריטית שבמערב קנדה. ואת סוזאן פראנק הומת־השיער, בת ה־22, מריצ־מונד, שבמדינת וירג'יניה, ארה"ב. לשתי הנערות התייכנות עיניים בחירות, ואף כי שתיהן מחלכות אחר עדר הכבשים ב־שטחי המרעה של רמות, אין הן יושבות כאן על תקן של מתנדבות מלאות, אלא נהנות מ„סטאטוס רומאנטי". קאתי פגשת במשה וסוזאן הכירה את אורי — שני־הם מבין אחרוני הרווקים ברמות..

שני המתנדבים ושתי הספק־מתנדבות, נהנים, בתמורה לעבודתם, מתנאי שיוו־יון מלא לשאר חברי המושב, למעט נכסים: אשראי מלא בצרכניה, לרכישת מצרכי מזון ואספקה אישית, לרבות סיג־ריות; דיור ושימוש חופשי בכל שרותי המושב, לרבות דואר, טלפון ומופעי תרבות, וכן דמי־כיס בסך מאה ל"י לחו־דש.

גרעין עולי ברית המועצות

למרות המחסור המתמשך בכוח־אדם, מימש רמות בשבוע שעבר תוחלת ארו־כה: לאחר ארבע שנות המתנה בנקודת הזמניה, עברו עקרות המשפחות הצעירות, למעט חלק מראשי המשפחות המגו־ייסים מאז יום־הכיפורים — אל בתי היישוב הקבע, הניבטים מן הרכס הנמוך הישר על נופי הכנרת המרושה למרג־לותיהם.

סוזאן פראנק (22) מפילדלפיה: „כבר נרשמתי כתושבת־ארעית"

סטיבן גודמן (23) מבוסטון, ארה"ב: „בסוכנות בבוסטון אמרו שאני זקן מדי. מסתבר ש'זקנים' כמוני נחוצים כאן".

תלי (נפתלי) (25) מרוביניסק בנוטע רמות, אשר בשיפולי רמת הגולן: „אנחנו מבקשים מתנדבים — ולא מקבלים".

בין החוף המזרחי לאחר הבניה המיוע־בת, נתמנו בתי־המגורים הזמניים לקלי־טת ארעית של גרעין עולי בריה"מ המיועד לאיכלוס כפר העפייתי, או את אחד מרובעי־המגורים בעיר הגולן העתי־דה לקום.

המבנים הציוריים, דמויי־המשולשים ומשופעי־הגגות, המשוכים לקרקע והמת־נוססים בגובה כמאה מטר מעל פני הכנרת, ישופחו, בבוא העת, אל ענפי המשק וישמשו את יעודם כמיתקני קייט ונופש, בניהולו של המושב הצעיר, הצו־פה לעתיד רב־תכליתי.

מתיישבי רמות עברו דרך־ארוכה מאז יצר קומץ של בוגרי נח"ל „עובדת נוכחות", בחצי תריסר חירבות סוריות עזובות. ארבע שנות המתנה בכפר הסורי הנטוש, סקופיה, נשאו פרי. הם הכשירו את הבקעות הדשנות שבמורדות הגולן, שיבחו את השיפולים היורדים אל תכלת הים — וירשו אותם. בינתיים נסלל כביש ראשי המטפס אליהם מעמק הבטיחה שבחוף והאדמה הטובה של עמק הבטי־חה מגנת זיעתם ונתנה יבולי־ברכה.

התכונה המשותפת למתיישבי רמות — שאפתנות פרודוקטיבית, מאיצה ובקדמת אותם מן ההתחלה. בשטף יתירות, יתי־רות שזכו בה בעמל ותבונה, אומר מזכיר רמות, יסי גילן, בן ה־25: „היום אנחנו נחשבים לדוגמה בה"א הידיעה ברמה. יש לנו חברה מגובשת, הנהגה חזקה, מספר רב של הביימיוזמים, שיכול לשאת בסיקוה מיגוון רחב של ענפי משק".

עובדה: על שבעה־עשר בתי שלב א' בנקודה הקבע, שבהם אוכלים, מתח־רים עשרות מיצפורים. רמות יישב קרוב למקורות מים, נוף מסובב, סמוך לכנרת ומעליה.

בעצם כולנו מגוייסים

ביום הכיפורים בלמה אותם המלחמה. המיועדים לאיכלוס שארית הבתים, ששברו את כל שלבי המיון וההבחנה, ריתקו ליחידותיהם הצבאיות. חלק החברים גוייסו ליחידות הצבאי נמסר כאן יומם הראשון של המלחמה.

בצד־ההיסקים איבד את תנופתו. חברים אחרים שיחררו, ושקדו באילתור פתרונות לבצב חיים, במישב צעיר ותוסס, שלפתע ניתר ללא כוח־אדם.

„בעצם כולנו מגויסים" אומר מרכז המשק תלי (נפתלי) בן ה־25, אב לשניים משפטיות המישב: „חלק מחברי רמות עדיין משרתים ביחידותיהם הקר־ביות מאז יום־הכיפורים. האחרים שוחר־רו על־תנאי: ברגע שצריכים אותם עוזבים הכל ורצים בחזרה אל היחידה".

תלי עצמו, המשרת בצנחנים, שוחרר רשמית. שיבתו למושב נתאפשרה בתוקף חופשה מיוחדת: היחידה נמצאת „למעלה" (אי־שם ברמה הסורית) וחופשת העל־תנאי שלו מבוססת על „הסדר אישי": תלי מתחייב מראש להכל ולהיות מסוגל, בתוך שעה, להגיע ביחידתו.

שלב־מעבר כפול

המלחמה ותקופת־החרום המתמשכת תפסה את רמות — „בזמן הכי פחות מתאים". בשלב המעבר הכפול: מן הנקודה הארעית — ליישוב הקבע, מצורת חיים זמנית — מושבוץ (מושב־קיבוץ) בז'ארגון ההתיישבותי — לצורת הקבועה: מושב־עובדים: רמות, המגדל ירקות לייצוא בעמק הכנרת, הפסיד עונת־ירקות בשל המחסור בידיים עובדות, ונאלץ לדחות את חלוקת היחידות המשפחתיות, וממילא לדחות את המעבר מחיי מושבוץ למושב־עובדים.

מצוקת כוח־האדם בהתיישבות במלחמה עומדת ביחס הפוך לגיל המושב ולגיל הממוצע של המתיישבים. ברמות ממוצע הגיל נמוך (25) רמות, וחלק מחבריו חיילים וקצינים, נדרשים ביחידות הקרביות. המציאות החדשה חייבה תפי־כית חברתית ומשקית מחודשת, הדגש הושם על ענפי המשק „שאינם סובלים פשרות", מסביר זאת מוכיר רמות, יסי גילן, בן ה־25: ענפי החי — רפת, דיר, הודיה — מקבלים עדיפות ראשו־נה, וכמותם גם המטע הטרופי (אבו־קאדו, מאנגו) והפרדס. ענפים אלה הוקמו וטופחו בהשקעות גדולות לטווח־ארוך, וכל הזנחה עלולה להתבטא בנזק מצטבר לשנים רבות.

הקורבן העיקרי: ענף גידולי־השדה: גן הירק ומיקשת האבטיחים לייצוא. שטחי העיבוד של רמות פרושים במור־דות הנביכים של רמת־הגולן, סמוך למקורות מים שופעים — החוף המזרחי של הכנרת — ונהנים מתנאי אקלים מצויינים לגידולי ירקות טרופיים, שלא להזכיר מטעי בננות ופירות סוב־טרופיים מגוונים.

אילתורים מחירים

אילם, גן־הירק הנחשב לענף כפוי, מצריך ידיים עובדות ואלה עדיין דרו־שות לצה"ל, אי לכך, נאלץ רמות לאל־תר מעבר מהיר לגידולים אקסטנסיביים כפלחה (חיטה), הדורשים ימי עבודה מועטים, אך גם הכנסתם מועטה, סובל גם ענף הבנייה: רמות קיבל על עצמו את תכנית מבני המשק, לפי חוזים קבל־ניים ובמימון עצמי: „בעיקר", טוען רפי, „משום שקבלנים זרים הנחילו לנו מפח־נפש מבחינת קצב הבנייה ואיכותה".

המלחמה וספיחיה המשכים טיבכו את רמות בפרוייקט בסדר־גודל של שני מיליון ל"י: „כיום היינו צריכים לסיים את בניית הרפתות, ואת הרחבת הסככות להודיות, לדירים ומכוני־החליבה. הדיור קיים, מושגת בחלקו, היות והחברים המיאומנים לביצוע העבודות הללו מגוי־סים בינתיים העסוקות מסוג אחר ב־צה"ל". סיגור גורר סיגור, השלמת יחי־דות המשק נדחית, והמושב נקלע למבוי סתום, דווקא בעת שהגיע לפירקו, ונלחץ להקמיא את המעבר המיוחל ממושבוץ למושב־עובדים:

„עשרה מתנדבים טובים היו פותרים לנו את כל הבעיות", אומרים תלי ורפי, המזעזעים: „כבר קרוב לחודש שאנחנו מבקשים מתנדבים ואין מתנדבים".

דברים אלה הנחיתו גם אותם, שלא גם להם סוד על המוני מתנדבים. הר אלה השאלה איפה הם? היכן הם, אותם הטובים — אם עשרות אלפים בלבד עשויים להעמיד איתו של רמות...

(סוף בעמוד 33)

יום הדין בקלפי

מאת א. גזית

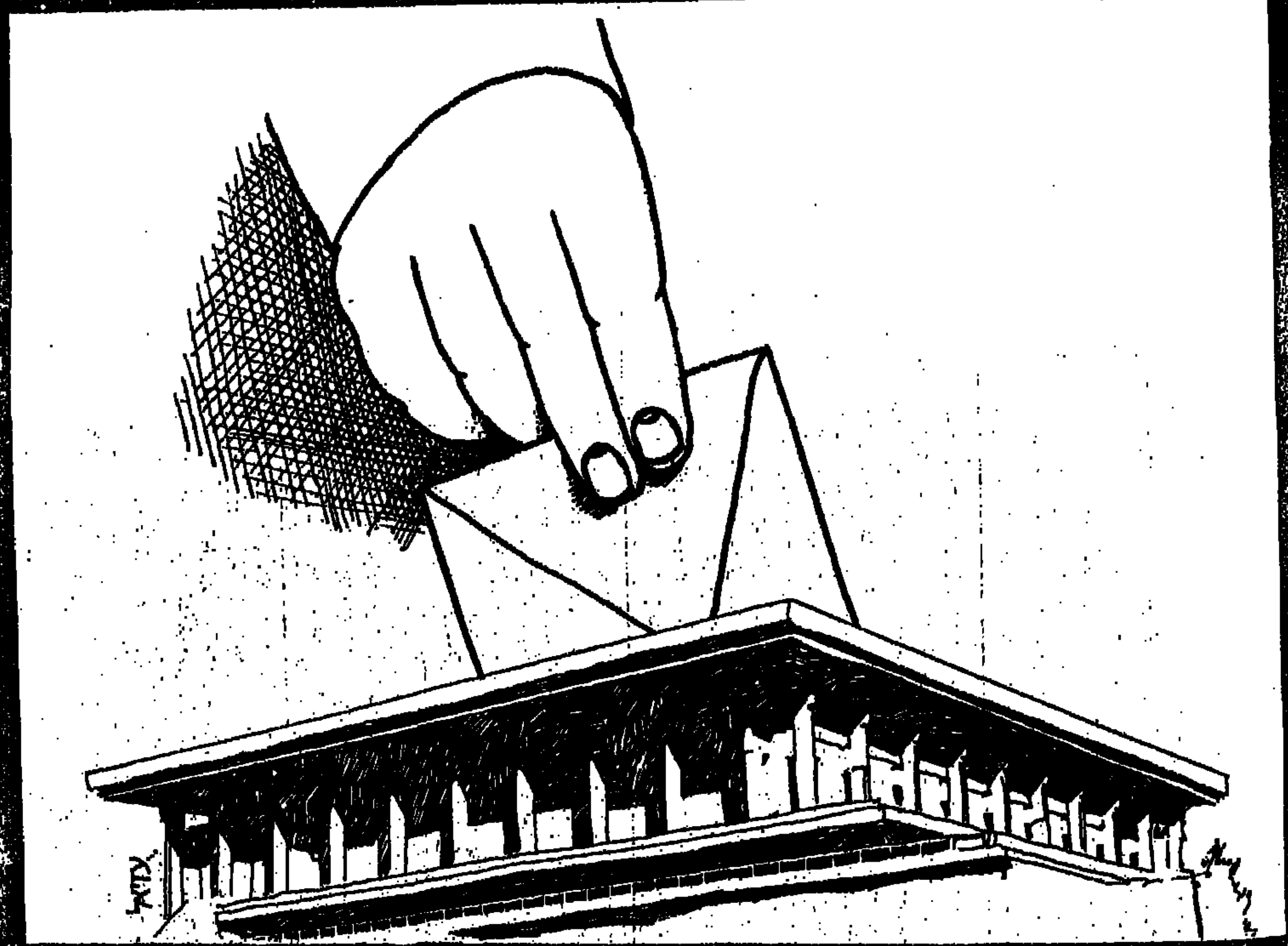

הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות נערכות ביום ב' הקרוב בסימן מלחמת יום הכיפורים, מחדליה, תוצאותיה והסיכויים־סיכונים הנובעים מהליכת ישראל לועידת ז'נווה. משום כך תהיינה בחירות אלה בבחינת „יום הדין" למפלגות ולמנהיגיהן

המשך

יום הדין בקלפי

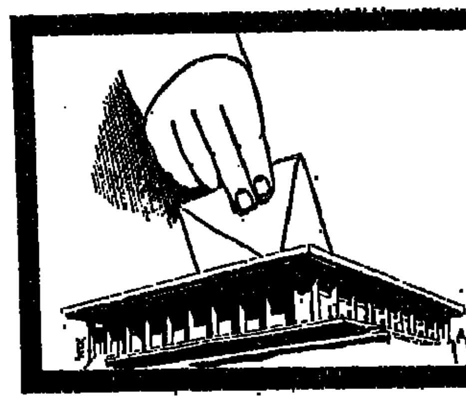

כמה חבוי בתיבה הסגורה במנעול מיוחד והחתומה בשעות, הקרויה קלפי מספר...? רמז לפניה של הכנסת השמינית; רמזים ראשונים להרכבה של הממשלה הבאה; קווים לדמותה המדינית והחברתית של ישראל בארבע השנים הקרובות ו/או עמדתה של המדינה היהודית במאמצי ההסדר עם הערבים?

במילים אחרות: בחירות דצמבר 1973 ביום ב' הקרוב ניתן לכנותן כהיסטוריות שלתוצאותיהן עשויות להיות השלכות היסטוריות.

בפעם הראשונה בתולדות הבחירות, הן נערכות בחורף ממש. מעולם לא היו מארגני הבחירות כה סקרנים לחוות דעתו של החזאי: היהיה יום ב' הבא יום של שמש שיוציא את המצביעים מבתיהם או יום סגריר שירתיע את הבוחר הישראלי מלעמוד בתור לקלפי ולהרטב בגשם? או אולי מזג האויר איננו מעלה ואינו מוריד: הנמנע-המגמה ממילא יישב בביתו, והבוחר הנמרץ ירוץ להצביע בכל מזג אויר?

אחוז מול ביצול

אלה הן הבחירות הראשונות בישראל שמשתתפים בהם אף אלה שמלאו להם 18 ביום הבחירות ממש. (עד כה נסגר פנקס הבוחרים ועודכן חצי שנה לפני יום הבחירות וכאלה שהגיעו לאחר מכן לגיל 18 לא היו בעלי זכות הצבעה). זהו, כמובן, מאותות הזמן שדעתו של הדור הצעיר לא רק מעניינת אלא גם קובעת. ואלה הן הבחירות הראשונות שיש בהן כל כך הרבה בוחרים במדים.

לחלן מורה-דרך לבחירות לכנסת השמינית.

על אף הנטייה לאחודים ומיזוגים בחזית מערך-ליכוד-גוש-חזית, רב מספר הרשימות שהוגשו לבחירות ממספר הרשימות שהתמודדו לפני ארבע שנים. ב-1969 הוגשו 16 רשימות ואילו הפעם מתמודדות 21 רשימות. אלה הן ואלה סימניהם:

המערך — אמת
המפד"ל — ב'
הליכוד — חל-טעם
חזית דתית תורתית
(אגו"י ופא"י) — ג"ך
ליברלים עצמאיים — ל"ע
קידמה ופיתוח/שיתוף ואחווה
(רשימות ערביות) — ו"א
מרי — ש'
מוקד — ק"ן
רק"ח — ו'
רשימה סוציאליסטית מהפכנית — ו"ס
רשימה ברורה — ע"א
ליגה להגנה יהודית — כ"ך
תנועה עממית — פ"ג
רשימה עממית שמאלית — ע"ר
תנועה לשוויון חברתי — מ"ש
תנועה לאחוה — ע"נ
פנתרים שחורים — ד'
פנתרים כחול-לבן — פ'
רשימת התימנים בישראל — ר"ח
תנועה לזכויות האזרח — ר"ע

זו הפעם הראשונה שמספר בעלי זכות הבחירה עובר את ה-2 מיליון.

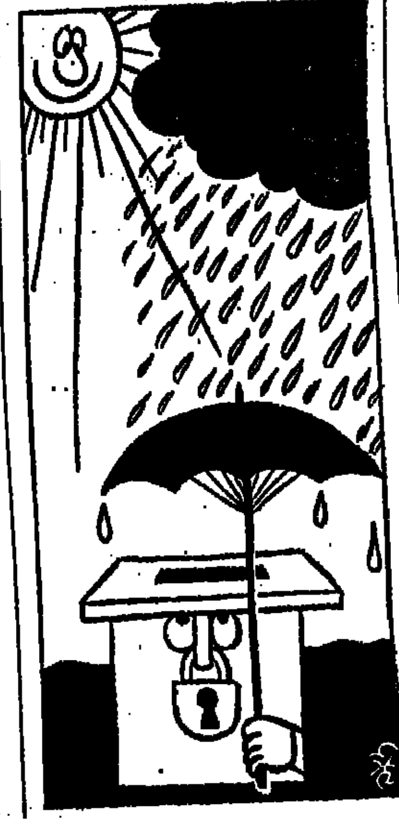

לעומת 1,748,710 בעלי זכות בחירה ב-1969 יש עכשיו בישראל 2,037,171 בעלי זכות בחירה. במספר זה כלולים 17,475 צעירים שימלאו או מלאו להם 18 שנה בין היום הקובע (6 חודשים לפני הבחירות) ועד 31 בדצמבר.

המחשב עומד על המשמר...

בבחירות הקודמות נהג צה"ל לשחרר חיילים רבים ככל האפשר, כדי שיוכלו להצביע באיזור מגוריהם. בשל מצב החרום ומספרם הרב של החיילים בשרות פעיל, יבואו הפעם הקלפיות אל החיילים ולא החיילים לקלפיות. ביום הבחירות אפשר יהיה לראות ועדות קלפי (שלושה חיילים במקום חמישה בעבר, כועדת קלפי בצבא) מדלגת ממוצב למוצב, מחניון טנקים לחניון טנקים ומבסיס לבסיס.

אבל בעוד שהאזרחים יצביעו ב-4000 קלפיות נפרדות לכנסת ולרשויות המקומיות, הרי החיילים שיצביעו ביותר מאלף הקלפיות, יטילו את מעטפותיהם לקלפי אחת ובה יצביעו — במעטפות נפרדות — הן לכנסת והן לרשות המקומית.

הנוגעים בדבר לקחו בחשבון אפשרות כי חייל — המצביע ללא תעודת זהות — יכול להצביע גם בצבא וגם במקום מגוריו. המחשב במשכן הכנסת יתבקש לפלוט במיוחד את המצביעים הכפולים וכך בטוחים כי התוצאות לא תסולפנה מ,,הצבעה כפולה". פתקי ההצבעה של הרשימות לכנסת הודפסו בשחור-לבן ואילו פתקי ההצבעה לרשויות המקומיות הן בכחול-לבן.

צה"ל קיבל רשות לקיים את הבחירות 72 שעות — לפני ואחרי יום הבחירות ,,האזרחי". אבל נראה כי לא ינצל זאת. את הקלפיות מארץ גושן ומסיני יטיסו עוד באותו לילה לועדת הבחירות המרכזית.

זו הפעם הראשונה שיוצבו קלפיות אזרחיות מעבר לקו הירוק — בהיאחזויות ובישובים ברמת הגולן, בבקעת הירדן ובפיתחת רפיח.

מחיר הדמוקרטיה

ועדת הכספים של הכנסת הקציבה 8.5 מיליון ל"י כתקציב הבחירות 73', 2 מיליון ל"י מוקדשות ל,,תק-ציב-פיתוח-בחירות": רכישת מחסן גדול לועדת הבחירות (בכביש החוף, ליד התחנה המטאורולוגית), פרגודים וציוד קבע לבחירות. כמה ,,תעלינה" הבחירות עצמן? המזכיר הכללי של ועדת הבחירות מנחם טרלו מעריך: 6 מיליון ל"י.

תקציב הבחירות אינו קשור למימון המפלגות. חוק מימון המפלגות מעניק לסיעות ,,הוצאות בחירות", לפי החישוב של 180 אלף לירות למנדט בכנסת.

בתחילה משתלמת לכל סיעה ,,מקדמה" בשיעור 60 אחוז מן הסכום המגיע לה לפי מספר המנדטים בכנסת היוצאת, כשהחישוב הסופי נעשה לפי מספר המנדטים בהם זכתה. סיעה חדשה מקבלת מימון רק לאחר פרסום תוצאות הבחירות.

ה,,חסימה" של באדר-עופר

חוק באדר-עופר, הלא הוא ה,,גיליוטינה" של הרשימות הקטנות, נכנס לפעולה מיד עם חישוב המנדטים לכנסת. נוסף על אחוז החסימה — ה-

תוצאות הבחירות לכנסת השביעית (היוצאת)

בעלי זכות בחירה - 1,748,710
הצביעו - 1,367,743 (81.7%)

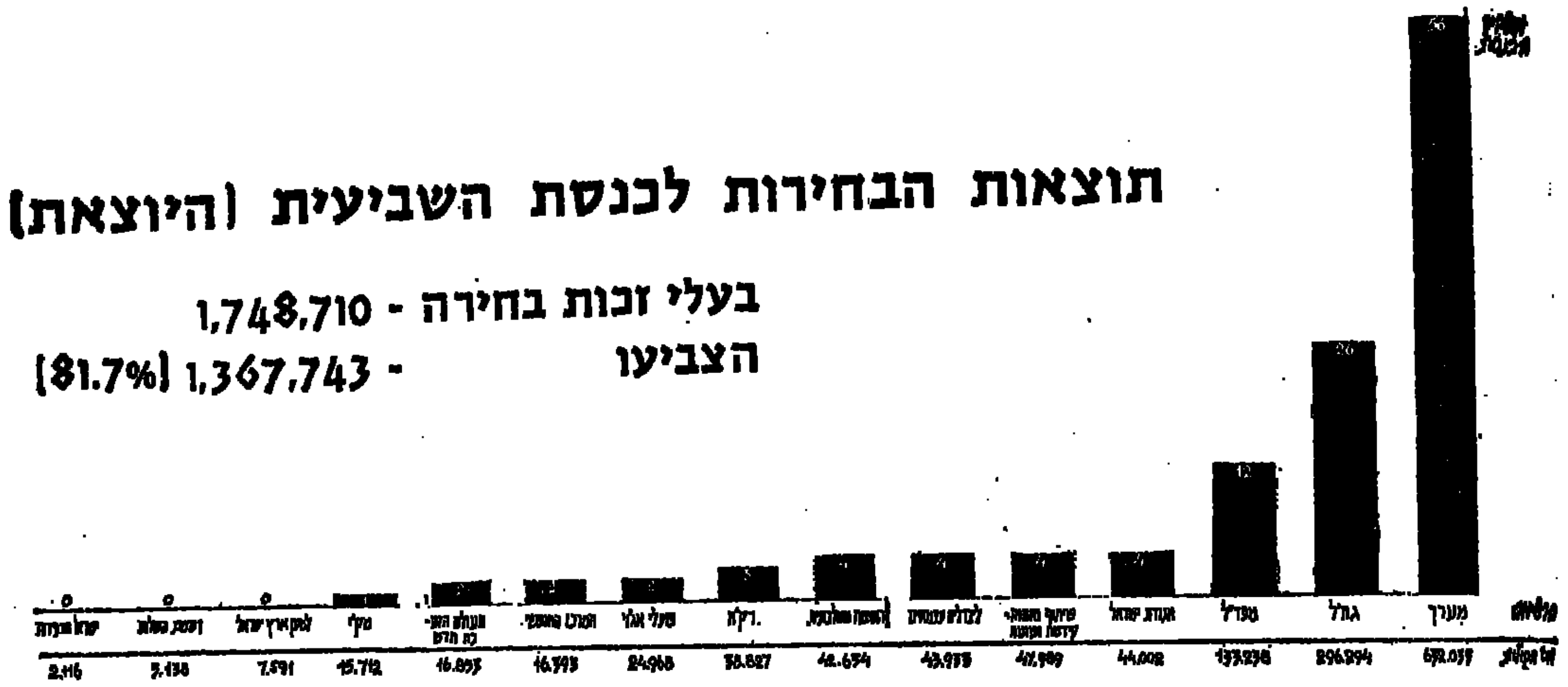

חוסם כניסה לכנסת לרשימה שצברה פחות מאחוז אחד של הקולות הכשרים שהצביעו — משתנה הפעם שיטת הספירה באופן שישפיע בצורה מפליגה על גורל הרשימות הקטנות לטובת הרשימות הגדולות. בבחירות הקודמות, למשל, היה המודד לחבר כנסת 11,274. בין 13 רשימות המועמדים חולקו 114 מושבים בכנסת ונותרו לחלוקה שישה מנדטים.

מנדטים אלה חולקו לפי סדר גודל עודפי הקולות ונתקבלה החלוקה הבאה: אגו"י — 10,180 קולות; ל"ע — 10,111; מפד"ל — 9,224; ע"מ — 8,832; העולם הזה — 5,579; המרכז החופשי — 5,119.

6 הסכמי עודפים

הטענה נגד חלוקה זו של קולות היתה, כי רשימה מסויימת קיבלה מנדט תמורת 11,000 קולות ואילו לרשימה אחרת ,,עלה" מושב בכנסת 5000 קולות בלבד. חוק באדר-עופר מבקש לאסוף את עודפי הקולות (מעבר למודד) ולחלקם לפי גודל הסיעה בתוצאות הבחירות. הגדול — יקבל הרבה והקטן — שום דבר. אין, איפוא, אפשרות שתהיינה יותר משלוש או ארבע סיעות ש,,תנגוסנה" מעודפים אלה. ביסוד תפיסת חוק באדר-עופר עומדת השקפה, כי מי שיכול להשיג כמות גדולה של בוחרים, רשאי גם ,,לאכול" עודף גדול יותר. הרשימות הקטנות יוצאות איפוא מקופחות לגבי מנדט שני או שלישי או רביעי.

אבל יש כמובן אפשרות לסוג אחר של עסקות עודפים — היינו התקשרות בין שתי רשימות שזו שיש לה מספר רב של עודפים זוכה בעודפיה של השניה. הפעם ישנם שישה הסכמי עודפים: בין הליכוד לרשימה הערבית-ישראלית; בין התנועה העממית לתנועת אחוה; בין הליברלים העצמאיים לתנועת לזכויות האזרח; בין קידמה ופיתוח לבין הרשימה הבדוית; בין המפד"ל לאגו"י-פא"י; בין מוקד לפנתרים השחורים.

עד למלחמת יום הכיפורים אפשר היה לחזות בסקרים את התוצאות עם ,,טעויות מסתברות". רעידת האדמה זיעזעה גם את הסקרים במיוחד בשל האחוז הגדול של אלה ש,,טרם החליטו". לכן קשה לומר מיהו מועמד ,,ריאלי" בעשיריה הרביעית והחמישית של המערך ומהו מקום ריאלי בעשיריה השלישית של הליכוד ומה גורל רשימת ה,,פנתרים" ומאיר כהנא ואם מצביעי ,,מוקד" ו,,העולם הזה" באים מאותו מאגר קולות וכו' וכו'.

והחזיקו שבע נשים...

מכאן שניתן רק לסקור בקווי אופי כלליים את הכנסת השביעית היוצאת ולנסות להגיע למסקנות-ניחושים לגבי הבאות.

* מתוך 120 חברי כנסת היו (וישנן) שבע נשים. המפתיע הוא שבימי גיאותה של תנועת ,,שחרור האשה" בעולם, ירד בישראל מספר חברות הכנסת, שכן בכנסת השישית היו תשע נשים.

* הגיל הממוצע של חברי הכנסת השביעית היה 55. שוב: בימי פריחתן של ,,תנועות הצעירים" בעולם, עלה גיל חברי הכנסת, שכן הגיל הממוצע של חברי הכנסת השישית היה 51.

אכן, הופעת רפ"י ב-1965 אילצה את מפא"י — ובעקבותיה גם מפלגות אחרות — להציב צעירים ברשימה. ב-1969 כבר לא עמד על הפרק ,,איום" הצעירים.

ומה המצב הפעם? ארבעה ח"כים בכנסת היוצאת הם מעל גיל 70; 28 ח"כים הם בני 60 עד 70; 51 ח"כים הם בני 50—59; 28 ח"כים הם בני 40—49 ורק 9 ח"כים הם בני 32—39.

המקצוע: ח"כ ושר...

* האם היתה זו כנסת של עובדי אדמה? לפי החלוקה המקצועית (לפי הצהרת הח"כ), היו בה 22 חקלאים, 21 עורכי דין או משפטנים, 18 פקידים, 14 מורים, 13 עתונאים, 4 מנהלי חברות, 3 רבנים, 2 מהנדסים, 2 פרופסורים, 2 כלכלנים. אבל היו בה גם 5 שהכריזו על מקצועם כ...חבר כנסת וארבעה ח"כים שהצהירו כי מקצועם הוא... שר.

בראש ועדת הבחירות לכנסת השמינית עומד שופט ביהמ"ש העליון חיים כהן. גם לפני כן היה יו"ר ועדת הבחירות המרכזית שופט מביהמ"ש העליון. בועדת הבחירות המרכזית 38 חברים ומהם 8 חברי הנשיאות (סגני היו"ר) נציגי מפלגות וזהו הגוף המבצע את הבחירות ואליו מצטרף גם המפקח הארצי על הבחירות הד"ר מאיר שחם — שוחטמן (סגן מנכ"ל משרד הפנים). אך בעוד ועדת הבחירות המרכזית אחראית רק לביצוע הבחירות לכנסת הרי שהמפקח הארצי על הבחירות, נציגו של שר הפנים, אחראי גם על ביצוע הבחירות לרשויות המקומיות

את הבחירות לכנסת מבצעת הועדה המרכזית באמצעות 16 ועדות אזוריות, שבראש כל אחת מהן עומד שופט. זו הפעם הראשונה שמתמנים מזכירים לועדות הקלפי וזהו, כנראה, צעד ראשון בהפקעת ביצוע הבחירות מידי המפלגות והפקדתן בידי טכנאים, אנשי ביצוע ומומחים.

השבתון והבטחון

יום הבחירות הוא יום שבתון. רשמית מתחיל יום הבחירות ב-7 בבוקר ומסתיים ב-11 בלילה. אלא שבשל סיכונים בטחוניים בישובי ספר נקבעה סגירת קלפיות מוקדמת. בישובי הצפון ייסגרו הקלפיות ב-3 אחר הצהריים. בריכוזי הבדווים ייסגרו הקלפיות ב-7 בערב. בקיבוצים ובישובים, שבהם פחות מ-1000 נפש, ייסגרו הקלפיות ב-9 בערב (לא מטעמי בטחון אלא בשל הריכוז הקטן של אוכלוסיה, שאינו מצריך פיזור שעות הקלפי על פני כל היום והערב).

בדרך כלל אפשר היה לדעת את התוצאות הסופיות של הבחירות כעבור שלושה ימים. הפעם — בשל מנין הקולות של חיילי צה"ל — נראה כי תוצאות סופיות ורשמיות לא יוכלו להתפרסם אלא כעבור שישה ימים או אפילו שבוע.

מה שברור הוא, כי בחירות ייערכו ,,בכל מזג אויר" ואי-קיומן תלוי אך ורק בסאדאת ובאסד. כפי שאמר הד"ר מאיר שחם, המפקח הארצי על הבחירות ,,אם לא תהיינה בחירות בצה"ל — לא תהיינה גם בחירות בסקטור האזרחי. אשה, שבעלה נלחם בטנק, לא תלך להצביע"...

هكذا من الأصل

רוח, גשם, טנק ומוראל

במלחמה עם גנרל חורף: חיילי צה״ל מכורבלים במעילים בכפר סורי נטוש מטורח ל„קו הסגול"

גרשון דהאן, איש מילואים מיפו, נהג טאנק בקו חזית בצפון

מאת יעקב ארז

צילם חנניה הרמן

השאלה השלישית שנשאל איש מילואים שבא לחופשה אחרי „היכן אתה נמצא ?" ו„מה עשית במלחמה ?" היא „איך המוראל ?"

„איך המוראל ?" שואלים ומתכוונים לתנאים, לחופשות, לבגדים, למזון, לדואר, לטלפונים ולבידור — לכל אותם פרטים קטנים המאפשרים לאזרח שנעשה לפני כשלושה חודשים חייל — לשהות בקו החזית בלי לרטון ולהתמרמר.

ביקרתי ברמת־הגולן בשוך הסערה. האוור שקט וירי התקריות לא נשמע. הגשמים העזים שלוו ברוחות ובברד פסקו. האדמה השחורה היתה לעיסת של בוץ דביק, שלוליות מים ניקוו בכבישי האספלט המצולקים מהתפרצויות הפגזים. רוח קרה נשבה וצרבה את חלקי הגוף החשופים וערפילים כיסו את האזורים המישוריים כשמיכות פוך. הכל רטוב ולח והקור חודר לעצמות.

בחזית הצפון חונות יחידות סדירות לצד עוצבות מילואים. חיילים בשירות סדיר שהחלו את המלחמה ביום הכיפורים בשעה 2 והמשיכו אותה כל ימי הלחימה, יושבים בקווי החזית. מאז המלחמה עברו היחידות האלה תקופות של התארגנות והתרעננות, למרות הנפגעים הרבים שהיו ליחידה בתקופת המלחמה, המוראל של החיילים הצעירים גבוה.

„עברנו תקופה של שיקום, אם אפשר לקרוא לזה כך", אומר אחד הקצינים בעוצבת השריון שנלחמה בטורי הטנקים הסוריים ונקראת מאז „עוצבת הגבורה". החיילים היו בהתארגנות. הכלים שוקמו, קיבלנו טנקים נוספים במקום אלה שיצאו מכלל פעולה, הגיעו אלינו צוותים חדשים במקום האנשים שנפגעו, אנחנו נמצאים היום במלוא כוחנו, והוכחנו אותו בתקריות האש שהיו בינתיים עם הסורים.

„כמובן לא שוכחים את הקרבות הקשים והמפתיעים, את מאסות השריון של הסורים, את המפקדים והחיילים שנהרגו בקרבות. אבל למרות הכל חזרנו לתקן ולרמה שהיתה. האנשים היו בחופשות, קיבלו ציוד חדיש, ותנאי החיים שלהם טובים, חזרנו ליכולת שהיתה לפני המלחמה וזו יכולת גבוהה".

עומס לא שווה

אנשי המילואים המבוגרים נותרשמים מן הרוח המפעמת באנשי השריון הללו. „אנחנו שכנים באותה גיזרה, פועלים לצד צוותי השריון הסדירים. הם 'ילדים' לשמתנו, אבל יש להם יכולת מקצועית גבוהה מאד ומצב רוחם טוב", מעיד רס״ר נחום ורטהיימר, בן 36 אב לשלוש בנות, העושה במילואים מאז יום הכיפורים.

„אותנו מטרידות בעיות אחרות — הוא מוסיף — האנשים מדברים הרבה על בעיית חלוקת העומס. כשאתה בא הביתה לחופשה ורואה כל כך הרבה גברים צעירים מסתובבים ואינם נקראים כלל לשרות, זה מעורר מחשבה. צריך למצוא פתרון לבעיה זו.

מדבריו של הרמטכ״ל הבינונו שהקלות לאנשי המילואים לא יחולו עלינו, על צוותי הטנקים. אנשי המקצוע בשריון. לזה צריך למצוא פיצוי. אולי אפשר לתת לאנשים אלה איזה ,בונוס' בצורת הקלות-בעתיד במס ההכנסה, או איזה פיצוי כלכלי לתקופת השרות הממושכת והקשה.

„מוכרחים לתת את הדעת על חלוקת העומס. לא יתכן שאנחנו נשב כאן מיום הכיפורים, ולא נראה כלל את הסוף, בעוד אחרים באים והולכים או אינם נקראים כלל לשרות. חייבים לכתוב על זה ולחזור ולכתוב כדי שהאנשים שיושבים למעלה ימצאו פתרונות לא מקובלים.

„מבחינת התנאים האישיים ניכרת בשבועות האחרונים הטבה גדולה. אמנם, חסרים לנו „דובונים". המעילים האמריקניים אינם מספיקים. הם טובים למי שמשרת במקומות עורפיים יותר, אבל לאיש הצוות שבקו הקדמי, למפקד הטנק שעליו להיות חשוף בעת המשמרת ברוח ובגשם, אין בהם משום פתרון.

ה„דובונים" שמייצרים בארץ הם הטובים ביותר, ואין לנו כמות מספקת כדי לחלקן לכל החיילים בעמדות הקדמיות. אשר כה זקוקים להם".

„קיבלנו כאן את הבגדים האמריקניים. הם טובים, מחממים, אבל אין כמות מספקת כדי שנוכל להחליף בגדים פעמיים בשבוע. וכאן הבגדים נרטבים מן הגשמים, סופגים לחות, מתלכלכים בעת העבודה על הטנקים ויש להחליפם.

טלפון מן המוצב

„אתה שואל מה חסר עוד ? בקו חסר בידור. אמנים כמעט אינם מגיעים לכוחות הקדמיים. גם לא הרצאות. ויש להרבות בנושא הזה כדי לתת לחייל הרגשה שאין שוכחים אותו. אני מוכרח לציין לחיוב את הטלפונים. ניידות השידור המגיעות לעמדות הקדמיות שלנו, למוצבי הטנקים, לעמדות התצפית, מאפשרות להתקשר מקו החזית לבית.

„אנחנו למדנו כיצד לחיות בתנאים האלה. ואלה הם תנאים קשים מאוד לאנשי מילואים שהיו מרבית ימי השנה כאזרחים מפונקים ופתאום מצאו עצמם בתנאים של מזג אויר קשה, כשאתה מתעורר כאן לפנות הבוקר הכל סביב קפוא. שלוליות המים מזוגגות בקרח. צריך לטפל בטנקים ולבצע פעולות שונות וקשה להתגבר על הקור החודר לעצמות.

„יש לחפש אמצעים מיוחדים כדי להילחם בקור הזה, כדי שגם במזג אוויר סוער נוכל לבצע את כל המשימות המוטלות עלינו. היום אנחנו עומדים בכך. מאלתרים תנאי מגורים, אוספים תנורים סוריים ישנים, הבאנו עמנו מגיזרה אחרת מיטות שבהן ישנו לפני המלחמה החיילים המרוקניים ולכל צוות כבר יש ציוד מאולתר. לפעמים אתה יכול לראות טנק שלסיפונו קשורים כורסה או תנור המועברים ממקום למקום.

„אנחנו לא רואים את הסוף של השרות, וזו בעית קשה, אבל חייבים ללמוד לחיות עמה. החופשות המנורשכות יותר שאנו מקבלים עכשיו מקילות. הבטיחו לנו חופשה של ימים אחדים, והאנשים מצפים לכך כדי שיוכלו להסדיר את הבעיות שהתעוררו בבית מאז יצאו לשרות ביום הכיפורים.

הסיכום שלי הוא שהמצב סביר, אבל לחלוקת העומס יש למצוא פתרון, כי היא מעיקה וממרידה אנשים רבים הנמצאים היום בתנאי ה-ים קשים בקווים הקדמיים ביותר של החזית. ראוי שאנשים אלה, המתנסים בתקריות ונמצאים בקווים שעלולים להיות קווים של אש לא יהיו מוטרדים מן העובדה הזאת".

„חזרנו לשרות סדיר"

בצומת חאן־ארנבה בכביש קוניטרה —דמשק הכנסתי למכוניתי את גרשון דהאן מיפו, נהג טנק בן 36, אב לשני ילדים. מקצועו זיפות גגות.

„חזרנו כאן ל,שרות סדיר', כבר התרגלתי למחשבה הזאת. אני התחלתי את המלחמה שלי במחנה מחוץ לרמת־הגולן. נסענו משם על שרשראות הטנקים עד רמת־הגולן ושם

שם, רוח וסופת ברד פקדו לפני זמן־מה את רמת־הגולן ואנשי המילואים ניהלו „מלחמת בלימה" נגד הקור

נכנסנו לקרב עם הסורים באזור אל־על. ארבע פעמים החלפתי טנקים, ולמרות זאת המשכתי להילחם".

„אני שריונאי ותיק. הייתי בפלוגת 'המשוריינים' הראשונה של צה״ל. יש לי נסיון בטנקים האלה והנסיון עזר לי במלחמה ובתקריות שהשתתפתי בהן בשבועות שלאחר המלחמה. התקריות האלה לא רציניות.

„הייתי בגיזרת מזרעת בית־ג׳אן וכל יום ירו שם הטנקים והתותחים. אבל זו כבר לא מלחמה. יורים כמה פגזים, נכנסים לכוננות ושומרים על המתח באזור. מה שמפריע לי כאן בשבועות הראשונים היה המצב בבית. אני עצמאי. יש לי קבוצה של מזפתי גגות. עמדתי להגיש הצעות למיכרזים שונים אבל באה המלחמה ושיבשה את הכל.

היום המשפחה שלי מקבלת את התשלומים מן הביטוח הלאומי והם מתקיימים מן הסכומים האלה".

„רמת החיים בבית ירדה. המשכורת שלי היתה גבוהה יותר, אבל אין בעיות בבית. עכשיו אנחנו נמצאים כמה קילומטרים מקו החזית בהתארגנות והתנאים כאן טובים. מה זאת אומרת טובים ? אנחנו מתגוררים בבניינים נטושים של הסורים, מטפלים בטנקים ואפילו מתאמנים, למרות שלנו הוותיקים, כבר אין מה ללמוד, אבל רוצים שנתאמן ואנחנו עושים כך".

כמו צוענים בשטח

„בגדים קיבלנו. יש לנו בגדים אמריקניים, התחתונים ארוכים וחמים, מעילי רוח, ואנחנו לא סובלים מקור. אבל יש מספיק. אחד האנשים שלנו נעשה טבח והוא מבשל את מנות הקרב ונעזר במזון הטרי המגיע אלינו. מה שהוסיף מאוד למוראל ולמצב הרוח אלה הם הטלפונים. מדי פעם מגיעה אלינו ניידת טלפונים, והחברה יכולים להתקשר הביתה לדבר עם האשה ולשמוע את קולות הילדים".

„אנחנו חיים בשטח כמו צוענים. היום אנו פה ומחר אנו שם, וכל התזוזות האלה מקשות על החיים. כשאתה מגיע למקום אחד מתחיל להתארגן, החבריא מנקים את המיבנים, מתקינים את המיטות ויוצרים מעין „בית" — ואחרי ימים אחדים אתה שוב זז. אבל, אין ברירה, המצב מחייב את התזוזות האלה.

„אתה שואל אם יש בידור ? בקו לא ראינו אמנים. עכשיו, כמה קילומטרים מקו החזית הגיעו אלינו אמנים.

נחום וורטהיימר, איש מילואים המגוייס מאז יום הכיפורים

„אנחנו חיים במסגרת יחידתית. הצוותים נהפכים למשפחה, והיחידה כולה למעין שכונת־מגובשת. המוראל בסדר. התרגלנו לחיות כאן, התרגלנו לעובדה שחזרנו לשרות סדיר. החופשות סדירות. אתה יודע מתי אתה יוצא ולכמה זמן ואין שום בעיות מיוחדות אצל החבריא שלי".

גרשון דהאן סיפר עוד, כי הבעיות נפתרו בשבועות האחרונים, כשהכוחות התבססו ברמה. הציוד הגיע באורח תקין והבעיות המציקות, בעיקר החופשות והקשר עם הבית, נפתרו.

היום אין בעיות

אריה רימר מנתניה, בן 34, אב לשתי בנות, נקרא חזרה לשרות אחר שעשה בביתו 6 שבועות. רק לפני חודשים אחדים סיירנו יחדיו ברחבי ארה״ב ועכשיו אנחנו נפגשים בצומת מרכזי ממזרח לקונייטרה. הוא לבוש מדים צבאיים ומחכך כפות ידיו זו בזו מחמת הקור. מנהל החשבונות היה פתאום לחובש קרבי והמיר את הבית המוסק בנתניה בביקתה נטושה בכפר סורי נטוש.

„הופתעתי כאן מן התנאים. בבית שמעתי את ה'קיטורים' על הציוד שאיננו מגיע, על התנאים שאינם נוחים, על מחדלים. כשבאתי הנה אחרי 6 שבועות של מה שאפשר לכנות היום „חופשה בעורף", נוכחתי שישנם סדרים, המצב התייצב, ודואגים לפרטים הקטנים המשפיעים על איש המילואים. במשפט אחד : היום אין בעיות, ולכן מצב הרוח שלי טוב יותר משהיה ימים אחדים לפני שהגעתי לרמה.

„אני לא נמצא בקו הקדמי. תפקידי כחובש מחייב אותי להיות בשטח עורפי, יחסית, כדי להחיש עזרה לנפגעים בתקריות. זמן קצר אחר שבאנו הנה והתארגנו בשטח, היתה תקרית, והחישו אלינו שלושה פצועים. טיפלנו בהם והעברנו אותם לבית־החולים. אנחנו חיים במתח של הקו. הכוננות חלה גם עלינו.

„התנאים האישיים טובים. יש פה מיבנה המכונה „ביתן התענוגות" — התקינו מקלחות חמות ונוח להחליף בגדים. זה תורם הרבה להרגשה הטובה. אתה צריך לראות כיצד מתאספים כאן חיילים רבים כאשר ה„דודות" של הוועד למען החייל מגיעות ומחלקות לכולם סופגניות וסטייקים ושתייה חריפה וחמה.

„החופשות הסדירות אחת בשבועיים, האפשרות להתקשר הביתה בטלפון, מעלות את המוראל. אין על מה להתלונן. המצב טוב יותר מאשר שיערתי כשהייתי בעורף".

אריה רימר מנתניה : מצב רוח טוב, למרות מזג האוויר הקריר..

לונדון „המתפוצצת"

מאת צבי לביא

(לונדון)

ב מערכת סוכנות ידיעות בלונדון צילצל הטלפון ביום ראשון בלילה. קול אלמוני הכריז כי בפית-חו של תחנת משטרת במערב ה-עיר מונחת מתנת חג המולד צנועה לאומה הבריטית, אות הוקרה על הקטל שגרמה בצפון אירלנד. לא הספיקו העתונאים להזהיר את השוטרים וה„מתנה" התפוצצה.

היושב בלונדון עשוי לדמות, כי הוא יושב על חבית חומר נפץ. ואכן, בראשית השבוע ביקש מפקד הסקוט-לאנד־יארד מן הציבור לבדוק בעת ביקור בקולנוע את תחתית המושב ולחפש חבילה חשודה. כל זמן שהית מוטב במכונית תופת המתפוצצת אחת בכמה חודשים או בחבילות נפץ ממלכודות שניתן לזהותן במיון זהיר של הדואר לא שובש אורח החיים. אך מרגע שהחלו הפצצות מתפוצצות ב-תוך אולמי קולנוע, בפתחי בארים, ליד תחנות דלק ואפילו מול שער בית סוחר מרכזי ותחנת משטרה גדולה — והוחבר לכל שמשהו יסודי נשתנה.

תוך פחות משבוע התפוצצו בלונ-דון קרוב לעשרים פצצות, לרבות מכונית תופת אחת, כמה מלכודות מסוות ספרי שי או לוחות שנה לחג המולד, והרבה מיטענים קטנים ש-הוטלו באתרים סואנים, כגון ווסט-אנד, רובע השעשועים הלונדוני.

גלי הטרור שהיו בלונדון במאי ובאוגוסט 1973 היה „הגיון" כלשהו בבחירת המטרות. הפצצות כוונו ב-עיקר למשרדי ממשלה או פקידים מסויימים. אחר־כך בלטת כוונת ה-טרוריסטים האיריים לערער את הסדר הציבורי ולהשליט אימה בכל. עתה נפרצו כל הסכרים. פצצה אחת כמעט התפוצצה בחצר שגרירות צרפת ב-לונדון.

פיצוץ שתי מכוניות התופת, אשר פצעו במאי כ-200 אנשים בלב לונ-דון, פורש כלחץ נגד משאל־העם שעמדה הממשלה הבריטית לערוך בצפון אירלנד בדבר עתידו של החבל הפרובלמטי. גל שני, שעיקרו היה חבילות נפץ ופצצות תבערה בחנויות כלבו גדולות בלונדון, ב-שיא עונת התיירות באוגוסט, נתקבל כתגובת מחאה נגד הבחירות שמט-רתן היתה כינון מחדש של מוסדות שלטון מקומיים בצפון־אירלנד.

למנוע פשרה

טרור זה נועד למנוע את הממ-שלה המרכזית מלמצוא פשרה בין שני המחנות הניצים בצפון אירלנד, ה-פרוטסטנטים והקתולים.

אלה היו נסיונות נואשים, שכן בקרב אוכלוסיית החבל השתררה עייפות וקוצר־רוח משפיכות הדמים המתמשכת וגברה נטיה לחפש שביל-זהב כלשהו. המתח היה קרוב לשיאו אחרי שהקטל לא פסק, למרות — ואולי דווקא בגלל — היסולת של הממשלה המקומית הריבונית ל-מחצה, אשר למיעוט הקתולי לא ני-תן בה דריסת רגל, והעברת השלטון ישירות ללונדון.

אולם לתפקיד השר הממונה על צפון־אירלנד נתמנה פוליטיקאי ממו-לח, סבלני וגמיש להפליא, אשר ניגש במרץ רב לחפש פתרון סביר. וויליאם ווייטלאו לא המציא נוסחת פלאים ושיטתו האנגלית הטיפוסית, המחלקת את העוגה בין כל הצדדים, אינה משביעת אף אחד מהם. „הספר ה-לבן" שחיבר על שלטון הבית המוצע גרע הרבה מן העצמאות שהיתה ל-ממשלה המקומית הקודמת, שאף היא לא היתה עצמאית לגמרי.

הפשרה נועדה לספק את המתונים בשני המחנות, אשר עשו יד אחת, בתקווה להרכיב את המועצה השלטת לפי יחס מספרי וחלוקת תפקידים מוצעת. אלא שבינתיים הולידו אוולת ידה והססנותה המתמשכת של לונ-דון כלפי הטרור הקאתולי קבוצות מיליטאנטיות גם בקרב הרוב הפרו-טסטנטי, שמטרתן היתה תחילה ל-הגן על חייהם, אך אחר כך עברו לפעולות תגמול.

לשבש הסדר

באווירה זו של פתרון המתחיל להתמסד, כאשר בצפון אירלנד כמ-עט שככו היריות ואוייבים לשעבר בקרב האוכלוסיה החלו לשיר השבוע יחדיו המנוני חג־המולד — החלו מתפוצצות הפצצות בלונדון, אולי ב-מטרה לשבש את ההסדר המדיני ה-מתרקם.

חיסול המחתרת האירית הקתולית לא היה מעולם בגדר של בעית מיב-צעית. זו היתה בעיה מדינית, ולשום ממשלה בריטית לא היה אומץ לקבל החלטה לפעול.

ידיו של הצבא בבלפאסט היו כבולות. המחתרת הופיעה בתהלוכות רחוב ונתנה ראיונות לעתונים ול-טלוויזיה, שליחיה ותומכיה ברחבי בריטניה היו ידועים רובם לבולשת, אלא שלכידתם היתה עלולה ליצור הסלמה ושרשרת של מעצרים ומש-פטים ופעולות תגמול.

לונדון שרויה בדילמה, ומה גם ש-יתכן כי שורשיה מרחיקים מעבר לגבולות האיים הבריטיים.

לפני שנה וחצי נמסר בלונדון על כינוס חשאי שהתקיים בפירנצה, ב-השתתפות משלחות של ארגוני מח-תרת שונים ברחבי העולם, לרבות הפלשתינים והאירים. המגמה היתה לכונן שיתוף פעולה כדי לקדם את המהפכה המארכסיסטית בכל אתר אפשרי.

מאז נעשה פירסום רב לשיתוף הפעולה בין הפלשתינים ו„הצבא ה-אירי הרפובליקני" בחסותו האדיבה של שליט לוב קדאפי. בזוקות שהיו בשימוש הפלשתינים החלו לפגוע ב-כלי־רכב בריטים בצפון אירלנד. אוניות נשק ומוגרי חבלה שהוטענו בביירות או אלכסנדריה הבריחו מט-עניהן לאירלנד.

בריטניה המסוכסכת עם לוב וה-פרו־ערבית היתה אילמת. היא נת-פסה לעובדה שהנשק מתוצרת סובייי-טית וביקשה הסברים ממוסקווה. זו הגיבה על המחאה ברוגזה. אולם ב-אותו כינוס בפירנצה הוסכם על הק-מת „סינדיקאט טרור בינלאומי" ב-שרות המהפכה, שתפקידו לערער ב-אמצעים אלימים את החוק והסדר בכל המדינות הדמוקרטיות במערב.

האם נמצאת בריטניה „על הכוו-נת" של אותה יד אלמונית המושכת בחוטים?

נראה, שאין מנוס ממסקנה זו. עס-קנים קומוניסטים בוחשים באיגודים המקצועיים ומסיתים לשביתות רצו-פות החותרות תחת כלכלת המדינה, וקבוצות טרוריסטים אלמוניות פועלות למען טרור לשמו.

מומחים בודקים את שברי המכונית בת פוצצה מצוה שגרמה לפצועים רבים

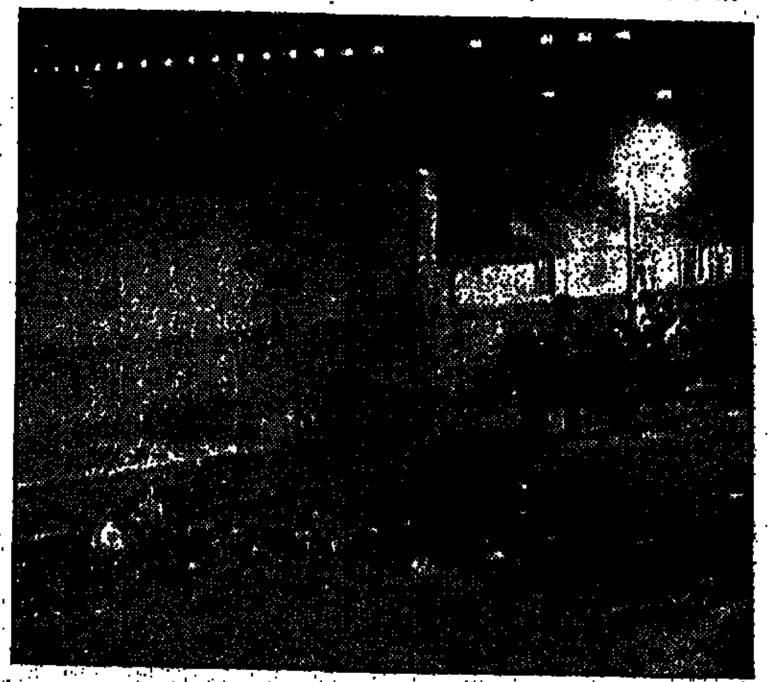
חרס רב נגרם בפיצוץ ליד כלא פנטוויל, במטרת „מבצעי" המחתרת האירית

רגע של רגיעה במחפורת

מיומנו של קצין קרבי

נרות אדומים בשמים

מאת
יגאל
לב

כנסתי לאוהל וכמו נ־מלתי לכוכב לכת זר. במבט ראשון — אותו אוהל שנטשתי לפני שתי יממות בצאתי לחופשה. שולחן ועליו מכשירי חקשר, כמה חבי־לות פתוחות של ביסקוויטים, עוגות, סוכריות, שאנו מביאים מהבית, קומקום קפה, שלושה ספלים, זבובים, ראי שמישהו שכח אחר גילוח, חוברת פלוי־בוי, ארבעה צילומי אויר של ה־גיזרה, גליל פלנליות, קופסאות קרטון ובהן חוברות וספרי פעו־לה, שני כסאות, מזרונים על ה־חול, שמיכות מגולגלות, ארגז תחמושת שלתוכו אנו מכניסים את המפות, חוט ועליו תלויה מגבת רטובה, בגדי חאקי מקו־פלים.

מה קרה לי שפתאום אני שם לב לקטנות כאלה? אולי „זה מה שהבית עושה לבן אדם", כמו שאומר אכמון ידידי. אתה חוזר מהבית בעיניים חד־שות. פתאום אתה רואה אחרת את הבחורים, את האוהל שאנו חיים בו, אוהל הנטוע קרוב לקו האש, במקום שבו פרוס גדוד הטנקים שלנו.

אני מוציא מתוך התיק גרעינים, שו־קולד, עוגות, מצרף אותן לאלה ש־כבר הצטברו על השולחן. נגיס משהו מהמזרון שלי, וכבר אני עומד על מהות השינוי שחל בי. חרי"ה.

כשחזרתי הביתה נזקקתי ליום תמים להתרגל לריחם של בגדים נקיים, „אפטר שווינג" אחרי הגילוח, ריח של גוף רחוץ. סבון, בשמי נשים, הרחתי את עצמי וחשתי זר בנקיון הזה. יום תמים לקח לי להתרגל ואז תם החופש. ושוב אתה צריך להשתלב בריח הזיעה, גופות לא רחוצים, קלי־פות גרעינים, זנבות סיגריות.

גברת „כוננות"

בתחילה אתה רעב. רעב לאנשים שאהבת, לשקט של העורף, לילדים, לשמלות הצבעוניות, לזרם הטנים ה־חדשות. לסרטי הטלוויזיה. לאותו עו־לם יוקד שעזבת מאחוריך. חוזר ל־שדה — ושוב אתה צריך לחזור ל־הרגליך הקבועים, שבהם גם שינה באוהל היא לוקסוס, ולעתים קרובות אתה עולה לתצפית וחוטף שם תנומה קצרה, רטובת טל וקפואה מקור. מק־לחת פירושה רחצה ליד גיריקן בבוקר.

אחר־כך מתחיל קוצר הרוח לרטוט בקצות אצבעותיך. כל אחד מאתנו ונקודת־השבירה שלו. לא שהוא מת־מוטט, אלא שמגיע אותו רגע מוכר — הברנש מתחיל לרטון. האדמה בו־ערת מתחת לרגליו. קצר רוח, עייף, אדיש. זהו רגע קשה. כל אחד עובר אותו. יש כאלה שהתקף „חבית ה־רחוק" תופס אותם אחרי שבוע וחצי, יש כאלה המחזיקים מעמד שבועיים שלושה, אבל זה בא. אתה חש בו כמו בעננים סערה המקדירים את ה־אופק.

אתה חש בציפיה. התילה באצבעות כמו גירוד טורדני, אחר כך בכל ה־גוף. מין רטט כוח של קוצר רוח. „די, יותר אני כבר לא יכול". פתאום השסתום הזה שאטמת בו את עצמך כמו נפרץ. אתה מבקש לזעוק בקול גדול ולצעוק: „שברו את הכלים ולא משחקים", אבל „המשחק נמשך". צריך לעלות לתצפיות, צריך לשבת על הקו. צריך...

בלילות. אין לחלוץ את הנעליים. יש לישון בבגדים. כן המשחק נמשך.

ואתה רץ ונגרף אתו, הלאה, הלאה. אי־אפשר לעצור. אפילו לתכנן את החופש או להודיע הביתה על בואך אינך יכול. פתאום מופיעה גברת „כו־ננות" וכדי לקבל את פניה אתה נאלץ לוותר על פגישה עם הבית.

ואז אתה מוצא עצמך על הכביש. הכביש השחור האין סופי המוליך אותך הביתה.

איך אפשר להסביר מהי חופשה 48 השעות למי שלא עבר מלחמה, וצנח עייף מתגעגע על גבעות החול האפ־ריקניות, שם נגזר עליו לשבת לחת־בצר, להערך ולהמתין, והוא רחוק כל כך מיקיריו שלו.

ח"פ הבת

חופשה. איך אפשר לדחוס עולם מלא לחופשה קצרה כל כך, שאתה נאלץ לחלקה בין כביש האספלט ה־שחור האינסופי, ובין יקיריך? אני מפנה שאלה זו לחברה באוהל.

יוסי רוזנפלד (מנהל חברה): „דבר שני?"

— כמובן.

„עובר על כל הדואר, מתקלח, יושב עם המשפחה".

יהודה כהן, (בן 31, מנהל עבודה): „לא עוזב את הבן, מרדים אותו מ־אוחר, מעיר אותו מוקדם. ביום הולך לראות את המסגריה, לוקח את הבן על הטרקטור. האשה לוקחת יום חופ־שה, לא פותח טלוויזיה, לא רדיו, מבלה רק בחוג המשפחה".

יהושע דמסקי (בן 33 מקיבוץ יס־עור): „תלוי מתי שאני בא. פעם אחרונה הגעתי ב־4.30 בבוקר, הדבר השני שעשיתי... חלצתי את הנעליים. אחר־כך התרחצתי, התגלחתי, ב־7 ב־בוקר הלכתי לחדר האוכל לארוחת בוקר, אחר כך לראות מה הולך בענף השלחין, אם החברה הניחו את הצי־נורות, ואם התחילו לשאוב מים ל־אגם. אחר־כך לקחתי את הילדים".

משה דניאל (בן 37, אב לשניים מ־תל אביב) „מה אני עושה בבית? מתרחץ, אבל זה הדבר השני... אחר־כך ילדים, קופץ לאחי, ועד שאתה מסתובב החופשה נגמרה. זו הויה מו־עוטה. אתה עולה מהמדבר במטוס, מארץ של אבק. ותוך שעה אתה נמ־צא בלוד, בתוך ה„ציוויליזציה" ורואה נערות בשר ודם. הניגוד הזה יכול ל־הוציא אותך מהדעת".

צביקה סלע (בן 29 ואשתו מורה להיסטוריה בתיכון): „קודם לכל הולך לתת נשיקה לילדה שלי. זה הדבר הכי חשוב, וניכנס ת"פ (תחת פיקוד) שלה ליומיים רצופים. אחר־כך אני הולך להגיד לאמא שלי ,שמעולם לא היה מצבנו טוב יותר' (כה אמרה גולדה). אחר כך האשה... בקיצור, מנ־סה להוציא את המכסימום מהמושג בית. לא טלוויזיה, לא רדיו, רק אנשים חיים".

צנחן, רווק בן 29: „ישבתי בדירתה של החברה שלי, בחצות חזרה מהמק־לחת לחדר. זינקתי, זרקתי את השמי־כה, והיפשתי את העווי"...

מצצת תאורה

האש נפתחת פתאום. בלילה. חוטים דקים של אור נמתחו בקו ישר החוסך בקצה מסלולו לקשת. ישבנו בתצפית מול המצרים. בתיירי המדים. יש יופי מוזר לכדורים הנותבים, המאירים כ־גחליליות מזמזמים כמו דבורים ש־הוטרדו ממנוחתם.

בחוץ קר. רוח צוננת מצליפה על מעיל רטוב מטל, „חותכת" את האוז־ניים למרות כובע הגרב היורד עליהן. אתה מתכרבל כמו בצל שכבות שכ־בות. תחתונים וגופיה ארוכים, חולצה, סוודר, מעיל. אבל הרוח עושה את בגדיך לנייר. רק כאשר אתה משיב אש אתה מתחמם בפעולה.

מצצת תאורה שלנו מתפוצצת למע־לה. המצרים מנסים לירות במצנח ה־לבן.

„זיהיתי את מקור האש!"

„אני לוקח את הימני, אתה את ה־שמאלי!"

זכרונות המלחמה עדיין רעננים. ה־נפש מתכווצת למחשבת של עוד מל־חמה. ברור לנו שניצא ונילחם כאשר נלחמנו ביום כיפור בכל הכוח שיש בנו, בכל ההכרה שיש בנו.

אבל אנא, שדרי הרדיו, בלי סטפו־טים על מורל. אנחנו מוכנים גם בלי זה.

סביב הירח

לוקחים כסאות ויושבים סביב הירח. מתבוננים איך הוא עולה במורח ו־תאופק משתולל מלהבות אדומות כמו שריפה ענקית פרצה אי שם. אחר כך הוא מתחיל לזרוח סמוך לפני הטנק של דובלת. זורח בבטחון ומפיץ אור אדיר כאור יום.

לילה קסום שכל כך טוב להתרועע בו. משוחחים בשקט. אני מספר לחב־רה על משפטים מפורסמים על מ־אחורי הקלעים של התיאטרון ששמו בית־משפט. מדברים בלחש כילדים ה־מחקים את קולה השקט של אמא לי־לה.

המדבר נהדר, קסום ומהפנט. לילה של רשות נהדרת. לא חשוב מה מד־ברים, חשובה אותה תחושה של אנת־גו מה, כולנו. אני מתבונן בעיני ה־בחורים וחש אותו דבר שתחילה נר־אה לי זר, אבל אחר־כך כמו השל־מתי עמו. כן, אנחנו לומדים לאהוב את המדבר שלנו.

הבוקר מגלה לך מדבר חדש. בוקר חייכני. החבריא של הרופא שלנו, ד"ר מיכאל (רופא אורולוג בבילינסון), עו־שים את מירוץ הבוקר שלהם על פני הגבעות. הד"ר שלנו הרזה, הממושקף, משתדל עד כמה שאפשר ללכת עירום כדי לספוג את השמש. הוא הפך את השמש לפולחן רפואי שלנו. התווכח עם מסקר היחידה עד מה השמש היא מרפא לחיילים ועל כן יש להרשות להם במידת האפשר לחלוץ את ה־נעליים בשעות היום או לפשוט את החולצה.

פולחן השמש ביום, פולחן הירח ב־לילה.

שבת במדבר

ערב שבת. הגיע תורו של מ.ד., חייל דתי, לצאת לחופשה. מי שלא ראה להם מצחצח ומתקשט לכבוד הבית לא ראה מחזה נאה. ראשית מו־ציאים את אוברול הטנקיסטים השמור לחופשות. מצחצחים נעליים, מחליפים לבנים וגרביים. מצחצחים. שולחים מבט רב־משמעי במראה, אורזים את הלבנים המלוכלכים בשקית נייר ו־ממתינים בקוצר רוח למכונית שתו־ציא אותך עד פאיד.

היה לי עניין בפאיד ולקחתי את מ.ד. איתי. המטוס אחר. הוא התבונן בשעון בעצבנות. רגע של תיסוס. מי־עבר מזה מטוס שיטיסו אל שני בניו, אל אשה הצוחקת בעיניים עצובות, אל בית חם, בגדי אזרח, נעלי בית.

ומעבר מזה — השבת. עד שימריא וינחת תיכנס השבת.

כפות המאזניים נעו, עלו וירדו. ואז, פשט חיוך על פניו, בזיו שטרם ראי־תיו.

„קח אותי חזרה למחנה",

„השתגעת?"

„זה בסדר".

„האשה תרצח אותך".

„היא תבין".

„אני לא מבין".

„לא חשוב. בוא מהר, שלא ניכנס חלילה לשבת".

„את כרטיס הטיסה נתן לבחור ש־המתין בחוסר תקווה.

חזרנו שותקים. הוא היה שלם עם עצמו, ואני, שאינני מאמין, חשתי בו כוח שמעולם לא מצאתי בעצמי. כוח הויתור. לא כוח הלקיחה.

חזרנו שותקים. ובאותו ערב שבת עצמו, ברדת הלילה, עלה מ.ד. על ה־טנק שלו, הניע אותו והכניסו לחניון לילה...

למעלה: פדלה, אווז היחידה. למטה: פנית בפתח המוצב: „השתתף במאמץ המלחמתי. מלא שקי חול כמי יכולתך!"

אורי עושה קידוש

סיפרתי זאת לידידי אורי מקיבוץ יבנה.

הוא הסביר בשקט: „כקצין דתי אני מקפיד דווקא בשבת לעשות את כל התפקידים המבצעיים. אם יש אחוז אחד של חשש, שחייל יפגע אם בגלל חילול שבת לא אבקר בתצפיות, הרי זה בחזקת פיקוח נפש".

אורי ידע פירושם של געגועים. ראיתי גם אותו ממתין בקוצר רוח ל־פני נסיעה הביתה. בתו היתה חולה, עברה ניתוח.

„אתה יודע — אמר לי — כשהבת עברה ניתוח, היה יום ששי. אילו חששתי שאחלל את השבת ואגיע מאוחר, לא הייתי נוסע".

קבלת שבת. אוהל גדול. שולחן ו־שעונית פירחונית פרוסה עליו. בק־בוקי יין, צלחות צ'יפס, זיתים. סלט. חלות. פנס מטיל אור על השולחן ועל הבחורים היושבים סביב. משהו חגיגי מרחף על האוהל הזה, שהוא גם חדר מבצעים וחדר שינה.

אורי עושה קידוש. כוס היין עוב־רת מיד ליד. צביקה רייס (30) מעין גב, לוגם ממנה בנחת. בועז לביא (23) בן גן־שמואל שותה כשהוא מעווה את חוטמו. יוסי רוטשטיין (24) מנוח־מבטח שותה בעיניים עצומות. אברהם חיים (31) מירושלים מתבונן בתוך הכוס כרוצה לבחון ממה מורכב הנוזל. שלמה חרמון (31) מעין יהב, בעל רעמת השיער הבהירה הסרוקה היטב, שותה בנחת. יעקב מלל (28) מחולון ממצמץ בשפתיו מהנאה. יוסי גפן (31) מבת־ים טועם, מריח וכבר הוא שיכור מטיפת היין. דב גנץ (32) מקרית־שמונה לוגם לגימה הגונה. אם קידוש, אז לשתות כמו שצריך. כשהגיעה הכוס אל שאול ילינסקי (30), מיד מרדכי, כבר היתה כמעט ריקה.

אורי בוצע את החלה ומחלק אותה בין הלוחמים. נפתחת סעודת השבת.

חרמוני עובר עם סיר הבשר. עוף ריחני.

יוסי: „מה זה, ברבור?"

חרמוני: „שתוק! אוכל כזה עוד לא אכלת מימיך!"

מלל: „בן־אחותי, כשנודע לו ש־בשר עוף עושים מעוף, הפסיק ל־אכול".

צביקה: „מי עשה את האוכל ה־זה?"

חרמוני: „התוכנית ההנדסית שלי, קבלן המשנה אברהם".

שאול: „זה עוף צה"לי שעבר עיי־פוץ" (כן, זה בשר עוף מקופסאות ש־הוסיפו לו רוטב יין ושאר מיני תב־לינים מעוררי תיאבון).

אוכלים בהנאה. לוגמים מן היין. ליל שבת יש רק אחד בשבוע. גם ב־שדה יש לזכור אותו לטובה. ה... גיות. לפחות כך נדע לספור את ה־שבועות, מערב שבת עד ערב שבת.

ואחר כך השירים. שירי שבת חמים, קולחים, נוגעים זה בזה במין עדנה חגיגית. שרים בשקט, בדבקות. שבת שלום ומבורך.

שעתיים אחר־כך רעמו המקלעים. פצצות תאורה אדומות נקבעו כנרות שבת בשמים.

ירדנה: החתונות לא נדחו

סופרת „מעריב" חוזרת ומבקרת במקומות שביקרה בהם לפני יום הכיפורים ובוחנת „מה עשתה להם המלחמה"

מאת נורית ברצקי צילם אסף קוטין

מימין: ניסן שלום, פצוע; שמואל מנחם „השבוי"; רחמים רחמים, חייל בחופשה

בלי כוונה, תפסנו את אחד הימים היפים ביותר בחורף של עמק בית שאן, כשבאנו לביקור חוזר במושב ירדנה.

מספטמבר 1970 עד אוקטובר השנה, לא נשמעו רעשי פגזים בעמק. קודם לכן היה המושב מופגז לעתים תכופות. גם המצב הכלכלי לא היה מזהיר. במשך שנים נדמה היה שירדנה, וה־מושב התאום, בית־יוסף, חיים על פיצויים (פיצויי בצורת ופיצויי מלחמה) והבטחות (של אישים ומוסדות).

התושבים, בעיקר המבוגרים שרובם יוצאי כורדיסטן, הרגישו עצמם תלושים, לא שייכים למושב אליו הגיעו בתחילת שנות ה־50. עד מלחמת ששת הימים היו רבים ש„ישבו על ה־מזוודות" וחיכו להזדמנות לעקור למקום אחר.

מלחמת ההתשה חיזקה את הקשר לעמק, למושב, וזירזה את תהליך הקליטה. אני זוכרת אדם מבוגר שאמר לי אז: „אני אברח, הוא יברח, כולם יברחו, אז מה יהיה הסוף? נשאיר את האדמה לערבים? ברוך השם, הצבא שלנו עומד בגבול. ויש מקלטים".

לפני כחמש שנים החלו הצעירים להשתלט על מהלך החיים בירדנה. אלה שרטנו החלו להבין שהרבה תלוי בהם, לא רק במוסדות. סגנון הדיבור השתנה. בשנים האחרונות חלה התקדמות עצומה. המושב נראה אחרת. אנשיו כאילו עברו את לבטי גיל ההתבגרות ועתה הם בוגרים לכל דבר.

לפני עשר שנים היה העיקר קיום המשפחה והפרנסה. היום מושם הדגש על המשך הלימודים וההתפתחות. פעם צריך היה לשכנע הורים שירשו לילדיהם לצאת ללימודים. כיום צריך לפעמים לשכנע צעירים שיצאו ללימודים גבוהים.

כמעט ארבע שנים רגע העמק. ילדים לא ירדו למקלטים המשוכללים (עם מקלטי טלוויזיה, מיטות, משחקים וכו'). האנשים נשמו לרווחה. „אולי היתה איזו שאננות", אומר המזכיר יהודה מזרחי, „אבל לא היינו באשליה. ידענו שעלול לבוא יום שהמחבלים ייתגברו על חוסיין. ראינו מה קורה בלבנון. אבל על מלחמה כזאת לא חשבנו".

שיחת הערב – מחדלים

בשעה אחת ביום כיפור באו לקחת את המגויים הראשון. בשתיים וחצי כבר עקבו תושבי המושב אחר המטוסים. חשבו על תקרית. „בשלוש דבר ידענו בדיוק מה קורה", מספר אב ששכל את בנו.

„שבוע ימים ישנו כל הילדים במקלטים. עשרה ימים לא יצאנו לשטחים."

פה לא היתה פאניקה, אף כי שמעו הדי הפגזות. פה לא התנפלו הנשים על הצרכניה. „פה, לכל משפחה יש לפחות שני ילדים בצבא. האמהות צמו. בכלל לא חשבו על אוכל".

עם פרוץ הקרבות גויסו חברים רבים. רבים מהנותרים גוייסו ל־הגנה מרחבית. השדות שממו. 600 דונם מלפפונים לא נקטפו. לא היה מי שיקטוף, לא היה מי שירסס. ה־מחלות פשטו במהירות והיבול כולו חלך לאיבוד.

„הנזק היה גדול, אבל מי מסתכל היום על נזק", אומר יהודה מזרחי, בן עשרים ושמונה. „השתדלנו לעשות מה שאפשר. אירגנו עזרה הדדית, אבל לכל משק היה חסר כוח אדם. בעונה הבוערת אנחנו מעסיקים לפחות 300 פועלים שכירים, כולם ערבים ישראלים. בתקופת המלחמה לא הגיע אף פועל. כיום באים כ־30 ויש לנו 20 מתנדבים".

הגיוס פגע גם בקבוצת הכדורגל, בבת־עינו של המושב. יוסי מנחם, נשוי, בן עשרים ושש, ראש קבוצת הכדורגל, אומר: „בשבת הלכתי למשחק עם שמונה חברה והטפתי 8 גולים..." בכלל, חיי החברה נפגעו. בעיקר של הנוער. התבטלו חוגים עיוניים, ריקודי עם, ערבי ספורט וכו'.

„מבחינה כלכלית, כולנו סבלנו הפסדים באלפי לירות. לא עיבדנו את השדות בזמן. הכנו לזריעה ולא זרענו. גם מבחינה מורלית, המצב לא הכי מעודד. שיחת הערב שלנו — המחדלים של המלחמה. מדברים על זה הרבה. מנסים למצוא איך ולמה. חוששים שזה ישתקף גם בבחירות".

יוסי, שנמצא כרגע בחופשה, היה צריך לקבל עדר כבשים. עתה נדחתה התוכנית לזמנים טובים יותר. „לא ידוע מה יהיה הלאה. אני עדיין מגוייס ואין מי שיטפל. בכלל, היום לא עושים כלום, מטפלים רק בקיים. אי־אפשר לפתח משהו חדש במצב הזה".

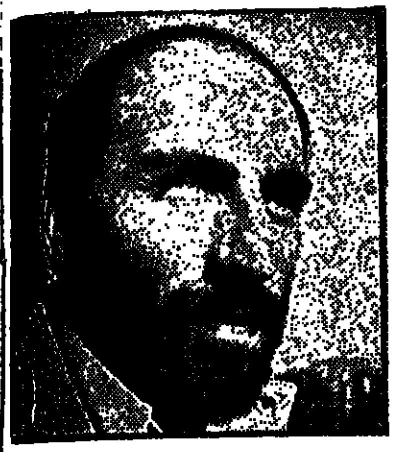

יהודה מזרחי, מזכיר ירדנה
מי משתכל היום על נזק?

יוסף מנחם אומר כי חיי החברה נפגעו. התבטלו חוגים עיוניים שונים

אנחנו יושבים במזכירות. מדי פעם נכנס חייל מאחד המוצבים בסביבה לטלפן. מתחילת המלחמה עומד הטלפון לרשותם. חינם. חשבון הטלפון שהגיע עלה על אלף לירות. פי שניים וחצי מהחשבון הרגיל של המזכירות. היחסים בין המושב לחיילי הסביבה מתבטאים לא רק ב„שירות טלפוני", אלא גם במתנות, עזרה ככל האפשר, יחסי רעות הדוקים.

„חוץ מזה ממשיכים לחיות כמו לפני המלחמה" מדגיש המזכיר, שלפני ימים ספורים נולדה בתו בכורתו, כינרת.

המלחמה עיכבה את הבניה במושב — שיפוץ בתים, הקמת מרכז משותף לשני המושבים הכולל בתוכו בית עם, מועדון, מזכירות, מרפאה וסופרמרקט. כלי הרכב הגדולים של המושב עדיין מגוייסים, ובעוד שבוע, שבועיים, כשיבשילו העגבניות, ייוצרו קשיי תובלה. גם התחבורה הציבורית טרם חזרה לתיקנה.

„זה אבא שלי"

עיקר פרנסתו של המושב על גידולי חורף. יהודה מזרחי, נמוך, מזוקן, דינמי מאד, מדבר על פיתוח רפת, לול, כבשים. „ורוצים השנה לנטוע פרדס משותף. בירקות אף פעם הרווח לא מובטח. האדמות שלנו נוצלו היטב ו־נפגעו ממחלות.

„אנחנו מחטאים את השטח. חיטוי דונם אדמה עולה 700 לירות, ועד הקטיף יש השקעות אחרות המסתכמות בכ־2,500 לירות לדונם. אף על פי כן אין שום בטחון שיהיה מחיר טוב. היום יש הרבה מתחרים. מביאים ירקות מהגדה. ויש המגדלים תחת פלסטיק, דבר שהוכיח את עצמו".

אנחנו בדרך לשדות. מחנים את המכונית ליד פסי הרכבת שהובילו, פעם, ואולי עוד יובילו פעם לדמשק. אדמה כבדה, כמעט שחורה. שורות ארוכות ארוכות של שיחי עגבניות. אחת קוטף עלה, מועך ומריח. נפלא. חלקה זו שייכת למשפחת מאיר. בנוסף על האב, בנו ובתו, עובדים בשדה שני מתנדבים אמריקניים. הם עובדים במרץ ובהתלהבות ונדמה שעצם בואם עודד את אנשי המושב.

„זה אבא שלי", מציג לפני משה מרגולין, אמריקני גבוה מאוד ורזה את בעל השדה. צוחקים. יהודה מאיר, בן 17 ואחותו, שולה, בת 16 עוזרים לאביהם.

בבית 10 ילדים, שניים מהם בשירות סדיר, אחד בצפון ואחד בדרום. את מטותיהם תופסים עכשיו משה וביל, המתנדבים.

„הם למדו את העבודה מהר ועובדים מצויין", משבח אותם יהודה מאיר. „ומשה, הוא הבידור שלנו". בערב מנסים לבלות. נוסעים לקולנוע, לבית־שאן, ורואים טלוויזיה, מנסים להפעיל את המועדון, לרקוד, אפילו קומזיץ עשו להם. „שיהיו מבסוטים, שלא יהיה להם משעמם. הם עוזרים, ובכלל, מביאים חיים למשפחה".

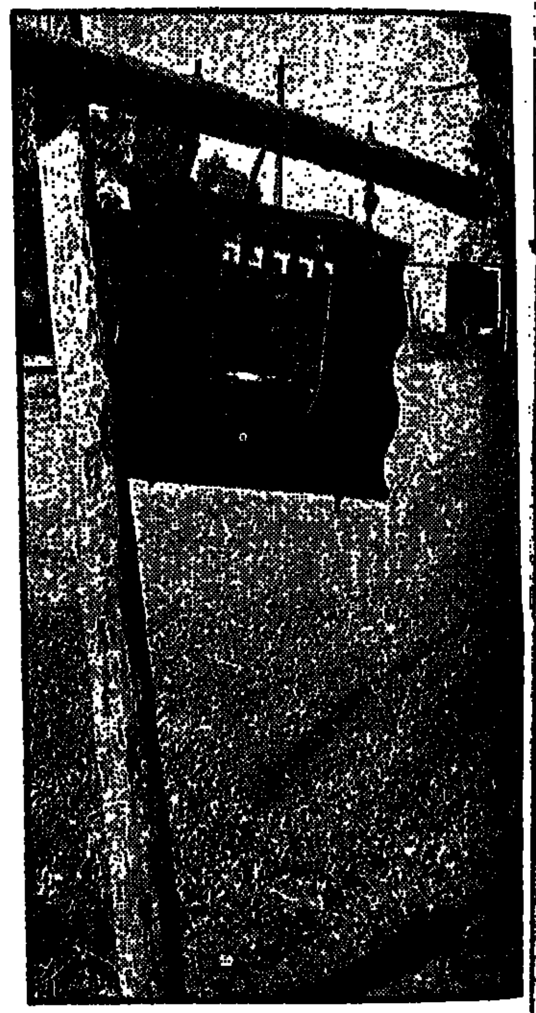

תשלט מראה: ירדנה. לכל משפחה לפחות שני ילדים בצבא

אין כמו „קובה"

החמישה עוסקים היום בהדלייה. מכניסים את שיחי העגבניות בין שני חוטים. „את שמחה?" שואל אותי משה מרגולין. „את שמחה? אז אני שמח. זהו" עברית במבטא אמריקני כבד. בן 22. שנה וחצי בארץ. לומד ספרות אנגלית באוניברסיטה העברית בירושלים.

„רצינו, התלמידים הזרים, הזדמנות לעשות משהו, לעזור", אומר משה שהקה בחופשת בארה"ב כשפרצה המלחמה וחזר על אף המצרותיה של אמו. „האוניברסיטה מצאה לנו מקומות להתנדב. באנו הנה לבדוק את המצב והחלטנו כי טוב. ובאמת טוב. כל הזמן אני עייף, אבל מבסוט. וכשיש הרבה שמש אני מרגיש פנטסטי".

ויש כמובן עניין האוכל. אין כמו ‚קובה' שמכינים במושב. ובכלל, הוא מרגיש מצויין. גם ביל וודלי, בן 21, מרגיש מצויין. לומד אנתרופולוגיה ומדבר עברית של חו"ל עם כמה חידושים שקלט בחודשי שהותו במושב.

„אני אוהב פה. מה? את החיים. זה בריא. האוכל טוב מאוד". אתמול, למשל, טעם „קובה", ראה כי טוב ו„חרביץ" שמונה מנות.

ויש גם מתנדבות. אצל משפחת יוסף אברהם, למשל. הן מתאוננות שאין עבודות מספיק. בסך הכל, נראה שגם המתנדבים וגם מארחיהם הרווחו „מהשירות".

מתנדבת, ליאורה יגר, מתלוננת שאיננה עובדת מספיק

אחריים. האוטובוס מחזיר את ילדי המושב מבית הספר האזורי. הטרקטורים חוזרים מהשדות. הגברים נכנסים הביתה לתקלח. הנשים עורכות שולחן. אב שכול מסתובב כסהרורי ברחובות המושב. על הדשא שלפני המזכירות יושבים ארבעה צעירים: ניסן שלום, רחמים רחמים, שמואל מנחם ואחיו, יוסי מנחם. אינם מרבים בדיבור, צריך לשאול הרבה שאלות כדי לקבל תשובה אחת.

ניסן בן ה־19 יליד ירדנה. הלך בריא לצבא, שרת בחיל הנדסה. נפצע. הורידו לו פרופיל ל־24. הוא הבן שהיה צריך לקבל את משק אביו החולה. כיום אין מי שיעבוד במשק והמזכיר כבר עורר את הבעיה במוסדות המוסמכים; איך לשקם את המשפחה, איך לפתור את בעיותיה הכלכליות. ניסן אומר שאין לו תכניות.

„לפני זה חשבתי לעבוד במושב, להמשיך עם ההורים. עקב הפציעה אני לא יכול לעבוד עבודה חקלאית. כל היום מתבטל. להורים קשה. והם מפנקים אותי. כבר מתבייש להיות בבית. כל הזמן ישן, אוכל, לא עושה שום דבר".

הוא אומר שהמושב עצוב. אבל. כל ילד הוא הילד של המושב. והיו הרוגים.

גם רחמים רחמים בן ה־21 משרת בחיל הנדסה. כרגע הוא בחופשה. ביקש וקיבל חופשה לשבוע, כדי לעבוד במשק. וזה עתה גמר לרסס. בבית תשעה ילדים והוא הקשיש בבנים, אך לא היחיד המשרת כרגע בצבא. חודשיים לפני המלחמה הגיש המושב בקשה לשחרר את רחמים רחמים שחרור מוקדם כדי שיוכל לעבוד במשק. וכבר כמעט הסתדר העניין והנה... ב־הסתמך על כך, זרעו חלקת ירקות. באה המלחמה והתכניות נגנזו.

החתונות לא נדחו

תוכניות רבות נדחו, אבל לא החתונות. כל החתונות התקיימו במועדן, אבל בצנע: במושב או ברבנות. חסל סדר חתונות מפוארות. הבחירות, אם תתקיימנה במועדן, אינן מעסיקות כל־כך. הפוליטיקה, אומר ניסן, לא מעניינת, המלחמה מעסיקה אותם יותר. „אני לא מרגיש כעס על שנפצעתי. הרגשתי שהמלחמה זה דבר אכזרי. אבל חייבים להלחם ואין על מי לכעוס".

שמוליק מנחם, „השבוי", אינו מרבה לדבר. הוא עדיין בחופשה. מוכן לומר שהוא טנקיסט ולמעלה מחודש שהה בכלא המצרי. „מה היה בשבי? מכות, חוסר אוכל, חוסר מים, חוסר תנאים. אני, אישית, ‚תיכננתי' שנשהה 3 חודשים בשבי. ויצא יותר טוב. זהו".

חיילים שבאים לחופשה קצרה יוצאים ישר לחלקה, לעבוד „אבל זה לא כמו קודם", אומר חייל בחופשה, „נדמה לי שאיבדתי את קצב העבודה".

ביל וודלי, חלוטף אנטרופולוגיה: אני אוהב פה את החיים. זה בריא

[illegible] של ברית המועצות

טנקים סובייטיים אמפיביים קלים אלה (14 טון), שנועדו למטרות סיור, מסוגלים לזנק מנחתות

מאת **אלי איל**

לפני שנה גילו תצלומים מלוויני סיור אמריקנים פעולות מיוחדת בנמל ניקולאייב שעל הים השחור וקלטו בתמונות סיפון שטוח גדול ומיתקנים הנראים כמעליות: הסובייטים בנו נושאת מטוסים. עד לפני שנתיים סברו המומחים במערב כי בריה"מ לא תטפל בכלל בתכנון נושאת מטוסים. עתה מתמקחת ברית המועצות עם תורכיה על זכות למעבר נושאת המטוסים הראשונה והחדישה שלה במיצרי הדרדנלים והבוספורוס לים התיכון.

השלמת בנייתה של נושאת המטוסים הסובייטית הראשונה — אף שבנפחה היא רק חצי מנושאת מטוסים אמריקנית — והידיעות בדבר בניית אנית־אחות לה, מבשרות שינוי יסודי באסטרטגיה הימית הסובייטית, צעד היסטורי המכוון להתגרות בשליטת ארה"ב בימים.

המשמעות המיידית של התפתחות זו היא כי הצי השישי האמריקני חייב יהיה לבדוק מחדש את מאזן הכוח בין שני הציים. עד כה ראו בנושאות המטוסים של הצי השישי את גורם העדיפות שיש לארצות הברית על ברית המועצות בימים. אמנם יש הטוענים כי על נושאות המטוסים עלולים לאיים הטילים הגרעיניים בעלי הטווח הבינוני שפיתחו הסובייטים; ואף הצוללות נושאות הטילים שהסובייטים הגדילו את מספרן בים התיכון, ניה עוד שלוויני ריגול הסובבים בחלל מאתרים מהר מאוד את האניות בים, ומאפשרים לכוון אליהן את הטילים. מסתבר כי במוקדם או במאוחר, גם נושאת המטוסים תהיה אמצעי לחימה שיעבור מן העולם — במיוחד בזמן מלחמה גרעינית.

בינתיים סומכים חסידי נושאות המטוסים על ניידותו ועל עוצמת אמצעי ההגנה האלקטרוניים שלהן נגד מטוסים וטילים והן נוסכות בטחון בלב מפקדי נאט"ו.

התעצמות מדי־דה שינה

עיקוב אחרי התפתחותו של הצי הסובייטי בים התיכון ובאוקינוס ההודי בעשור האחרון מעלה דמיון למנון גדל ומתפשט המתחיל לעורר את פחדן של חיות הים האחרות. האדמירל האיטלקי בירינדילי איש נאט"ו בים התיכון, שביטויו הבוטים עוררו את חמת הסובייטים והערבים, הדזה כי „תוך 15 שנה הפכו מזיקים למאיים". ואילו הסינים, החוששים מגידולו באוקינוס ההודי מדברים על „התמכרות הרוויזיוניזם הסובייטי לחלומות שהצארים לא הצליחו לממשם". מדאיג מכולם נשמע בזמנו האדמירל אייזיק קיד, מפקד הצי השישי, שאמר לפני שנתיים כי „התעצמות הימית הסובייטית בים התיכון, בצד בסיסים ימיים ואוויריים של הסובייטים במצרים, מדירים שנתי בלילות".

גם התחזית של ראשי הצי בארצות הברית אותו זמן (יוני 72') היתה מבהילה: שבעוד שנה לא תוכל ארצות הברית למנוע התקפת על ישראל. אם יתפתח מצב זה אחרי מחצית 1973 (אמרו ראשי הצי לכתב ה„וושינגטון פוסט") ימליצו קצינים אלה לנשיא ניכסון — בהתחשב בשיקולים צבאיים בלבד — להפקיר את ישראל לחבוטה. כמובן שהדלפות אלו לעתונות, בדבר היות הצי השישי קטן ומיושן לא נועדה להיות תחזית צבאית טהורה, אלא ניסע להגדלת התקציבות לצי האמריקני. אבל עצם הדברים בניסח זה מלמדים על הבהדים המבהילים על התעצמות הצי הסובייטי.

עתה נזכרים כי עוד בראשית 1960 צפו במערב את הופעתן בבימי הים התיכון של טרפדות סובייטיות כצוידות בטילי ים־ים. ובעולי 1961 נתגלתה שייטת סובייטית, גדולה מן הרגיל בימים ההם — שתי צוללות, ארבע אניות אספקה ימיכליות.

באמצע שנות ה־60 הוזהיר ראש מטה האגף האטלנטי של פיקוד נאט"ו, אדמירל וויליאם אליס (שהיה מפקד הצי השישי עד לספטמבר 1966) כי „הסובייטים חודרים לים התיכון בשקט רב". בפעם הראשונה בהיסטוריה שלה הציבה ברית המועצות צי קבע בעל עוצמה בים התיכון. סיירות, משחתות, מצויידות בטילים מונחים, צוללות, ספינות בעלות ציוד אלקטרוני לביון וספינות סיוע. היו שטענו אז כי הצי הסובייטי מיסעל לפי הקווים של הצי השישי: מסתמך במידה רבה על תמיכה מעיינת בצורת מיכליות ואניות איחסון. לתידלוק ולאספקה הוא נעזר בנמלים מצריים.

אחרי משבר הטילים בקובה

היום כבר ברור כי ההתעצמות הסובייטית בים התיכון — לפחי. כהחלטה בקרמלין — החלה בראשית שנות השישים. יש הטוענים שהחלטת ארצות הברית ב־1961 להציב טילי פולארים בעלי טווח פגיעה ביעדים חשובים בברית המועצות, היא שהניעה את מוסקבה לשים דגש על התפתחות הצי. תנופה נוספת ניתנה למגמה זו אחרי משבר הטילים בקובה, כאשר הצי האמריקני הפגין את משקלת המדיני של עוצמתו הימית. עד 1961 היה לרוסים רק בסיס ימי אחד בים התיכון — באלבניה. כי אשר נהחה אלבניה אחרי סין, בא הקרע שאירע בעולם הקומוניסטי, החלו הסובייטים לפתוח את ציים ולחפש לו מרחבים חדשים. שנה שנה הם הכניסו לשירות מבצעי סוג חדש של סיירות רקטות, משחתת טילים או צוללה. הם לא התעלמו מצום צד של הלוחמה הימית ובנו אניות מלחמה מן הגדולות ביותר עד הקטנות. בין הקטנות — מאות סירות טילים קטנות וקטלניות השקולות כנגד סירות הטורפדו הישנות (החדשה מסוג „אוסה", המוטחן 200 טונה בלבד ומהירותן 36 קשר, או 67 קמ"ש, והן חמושות בארבעה טילי קרקע־קרקע. את תעילות הקטלנית של טילים אלה הוכיח חיל הים המצרי, כאשר השתמש בהם לטיבוע המשחתת הישראלית „אילת" ב־אוקטובר 1967). בין הגדולות — נושאות המסוקים „מוסקבה" ואחותה „לנינגרד" (בכל אחת מהן מקום ל־35 מסוקים וכל אחת מסוגלת להוביל 2,500 חייל) שהן סוג חדש לגמרי של אניות מלחמה. בעוד נושאות המסוקים של צרפת, בריטניה וארצות הברית מיועדות להנחתת כוחות, הרי נושאת המסוקים הסובייטית נועדה ללוחמה נגד צוללות. כל אלה מלמדים כי ברית המועצות הגיעה כבר לשלב של יוזמה המוצאה, ושוב אינה נאלצת להסתפק בחיקוי.

בעקבות מלחמת ששת הימים

אבל עיקר ההתעצמות, כשווא משולבת בחדירה מאסיבית לים התיכון, חל במלחמת ששת הימים ולאחריה. מספר [illegible] יוני 1967 מנה הצי הסובייטי בים התיכון 20—23 כלי שיט, אלא שמדין לא [illegible] שיל מטש לצי השישי. [illegible] כלי שיט, וביניהן שתי נושאות מטוסים [illegible] 25 אלף חייליהן ד־200 מטוסיהן, [illegible] המטוסים „אמריקה" ו„סרטוגה" [illegible] לעבור 1300 ק"מ ב־24 שעות [illegible] והעליקולים נמצאים תמיד ב־[illegible] שאינו עולה על שעתיים טיסה [illegible] מדינות האזור.

בריה"מ - מעצמה ים תיכונית"

[illegible] עברה „מוסקבה" במיצרי הדרדנלים לפני 5 שנים ונכנסה למימי הים התיכון. הכריז סגן אדמירל ניקולי סמירנוב כי „ברית המועצות היא מעצמה [illegible] לחוף הים השחור ומכאן שהיא מעצמה ים תיכונית שיש לה ענין [illegible] באיזור בקירבת גבולותיה הדרומיים".

[illegible] ואילך הדלו הסובייטים להתבייש [illegible] הימית. בדיוק כאשר הצי של [illegible] עמד לפתוח בתמרונים במזרח [illegible] התיכון (מארס 69') פתחו גם הסובייטים בתמרוני צוללות: צוללת גרעינית סובייטית, שתי צוללות קונונציונליות ומשחתת הטליגו מפורט־סעיד [illegible] יחד עם אניות אספקה וספינות [illegible] שמסיטן בנגול לדקיה שבסוריה. [illegible] נאט"ו — „מעבר שיירות של אניות מלחמה במימי אויב" — אמנם [illegible] אך מטוסי הצי השישי סיירו [illegible] כדי למנוע עימות.

בשלב זה כבר נתעורר המערב. חבר הפרלמנט הבריטי טאמסון בימיש השמרן [illegible] כי „הצי הסובייטי בים התיכון [illegible] המפרץ הפרסי אינוו אלא הסגנת על [illegible] של האחיזה הרוסית המת־[illegible] אף שברית המועצות אומרת כי [illegible] לה בסיסים אלא שרותים, הרי היא [illegible] בסיס צוללות באלכסנדריה". דובר נאט"ו בנאפולי הודה כי „הגורם המדאיג ביותר והסכנה הגדולה ביותר, הן הצוללות הסובייטיות בים התיכון". ומפקד הצי השישי אז, סגן אדמירל דיוויד ריצ'רדסון, הסביר כי הצי הסובייטי נקט באסטרטגיה ימית חדשה: לסייע למאמצים הפוליטיים ולהתקדם לקראת השתלטות על החוף הצפוני של אפריקה. במפקדת נאט"ו החלו רק אז (ספטמבר 69') לדון בכובד ראש בנוכחות הסובייטית בים התיכון.

תוצאות „הדיפלומטיה הימית"

לאן פני הצי הסובייטי בים התיכון? — אין ספק שעצם נוכחותו של הצי הסובייטי בים התיכון מביא לכך כי בכל שיקולי המלחמה לא יתעלמו מכוח זה. אי־אפשר שלא לקחת אותו בחשבון בכל מערכת מצב באיזור. באמצעות „הדיפלומטית הימית" — ביקורים בנמלים ותמרונים — רוצה ברית המועצות לצמצם את העליונות האסטרטגית של הצי השישי בים התיכון ובמזרח התיכון. כך מעודדים הסובייטים חילוקי דעות בברית האטלנטית לגבי המדיניות המזרח תיכונית כפי שבאה לביטוי חריף במלחמת יום הכיפורים (איסור הנייה למטוסים אמריקנים שהטיסו נשק וציוד לישראל); החלשת הבריתות של ארצות הברית עם תורכיה, אירן ופאקיסטן; שכנוע ספרד לא לחדש זכויות הבסיס של מפציצים אסטרטגיים וצוללות גרעיניות.

יהיה כוחו ומספרו של הצי הסובייטי אשר יהיה, הוא כבר מגביל את פעולות הצי השישי. עובדה זאת גורעת מכוח ההרתעה של הצי השישי, אשר נוכחותו בלבנון ב־1958 מנעה הפיכה בארץ זו והזוותיו התקיפות בספטמבר 1970 הזהירו לאדמתם את הסורים שפלשו לירדן (המעניין שבשני מקרים אלה — במיוחד בהדיפת הסורים מירדן — היה גם לישראל תפקיד מרתיע).

נראה כי את הנוכחות הים־תיכונית של ברית המועצות יש לראות בהקשר רחב יותר: המפרץ הפרסי והאוקינוס ההודי. יש פרשנים הסבורים כי חוד ההתעצמות הימית של ברית המועצות מופנה בעיקר כלפי סין וזו הסיבה לפעילותה המוגברת באוקינוס ההודי. לפי דעה זו מטרת ברית המועצות היא להשלים את כיתורה של סין על ידי מניעת מלקחיים (אניות סובייטיות יוצאות מוולדיבוסטוק והוצות את הים הסיני הדרכן לאוקינוס ההודי), להוות איום מתמיד לאזורים בדרום סין, ולבלום את התפשטה הסינית לעבר הודו־סין. ואכן רק לפני חודשיים גינתה סין את הנוכחות הסובייטית בים התיכון, הים התיכון והאוקינוס ההודי, נאמר בהודעה הסינית, „מחברים שלוש יבשות — אירופה, אסיה ואפריקה — ואיזור זה מכיל נפט ומשאבים אסטרטגיים ומשמש מטרה לשאיפות ההתפשטות הימיות של הרוויזיוניזם הסובייטי".

לעבר מפרץ הפרסי והאוקינוס ההודי

אך הנוכחות הימית הסובייטית במפרץ הפרסי ובאוקינוס ההודי מעידה גם על התעניינות הרוסים בנפט הערבי. כאות להתעניינות הרוסית באיזוריים הנוים אלה, ניתן לראות את הכנסת המדים הטריטוריים לתקן הבינוד של אניות חיל הים הסובייטי. מלחים רוסיים במכנסיים קצרים ובסנדלים אינם מיועדים לשהות בים הבאלטי, בים השחור או באוקינוס הצפוני. הסינים מודאגים מן ההתפשטות הימית של יריבתם, שפעם לא היו לה ציים בשני הימים. „אולם מ־1964 עד 1961", אמרו הסינים בהודעה רשמית שפורסמה שלושה ימים לפני מלחמת יום הכיפורים, „התגנבו ספינות מלחמה סובייטיות לים התיכון בנצלן את המלחמה התוקפנית של ישראל נגד מדינות ערב. ב־1968 חדרו לאוקינוס ההודי, האוקיינוס השלישי בגודלו בעולם".

כוחו של מי עדיף?

על השאלה כוחו של מי עדיף בים התיכון — של האמריקנים או של הרוסים — משיב פנחס פיק, העורך הצבאי של האנציקלופדיה העברית, כי אין תשובה. שני הציים יפעלו כל אחד בשעת מלחמה כחלק ממערך צבאי־מדיני גלובאלי ולא אזורי. בכל זאת הצי הרוסי, בשלב זה, הוא בלתי מנוסה במלחמה והסר מסורת, אניותיו קטנות (גם נושאת המטוסים הנבנית נפחה הוא — 30,000 טון — חצי מנפח נושאת מטוסים אמריקנית) ופגיעות יותר להתקפות בנשק מקובל או גרעיני. למעשה שרוי הצי הרוסי בים התיכון כמו ב„אמבטיה סגורה" ללא מוצא בשעת מלחמה, ללא סיכוי לקבל תגבורת וללא הגנה אווירית אקטיבית כלשהי. הויכוח הוא, אם יעילים הטילים הרוסים נגד מטרות ניידות מהירות, כנושאות המטוסים. מכל מקום התצפית הבלתי פוסקת שלה בתנועות האניות הרוסיות על ידי כוחות נאט"ו והצי השישי מבטיחה, לפי דעה זו, כי הרוסים לא יספיקו לירות מטח שני לאחר הנחתת המהלומה הראשונה.

לכן, לא פיתחו האמריקנים טילי ים־

(סוף בעמוד 31)

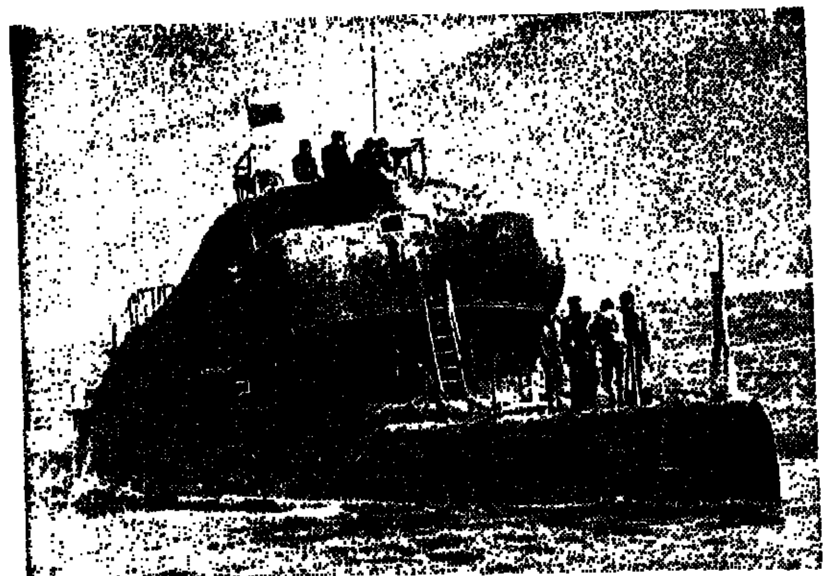

צוללת סובייטית נושאת טילים: הרוסים הסבו חלק ניכר מהצי הקונוונציונלי שלהם לכלי שיט נושאי נשק גרעיני

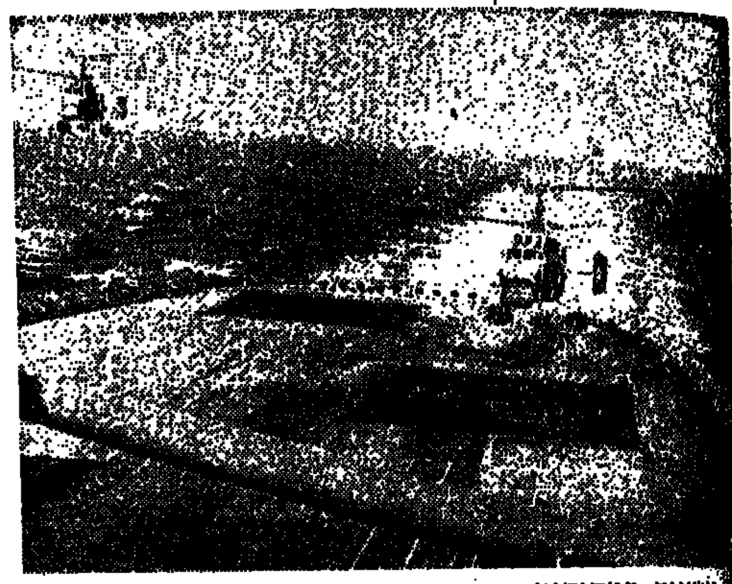

נושאות המסוקים הסובייטיות „מוסקבה" ו„לנינגראד" נועדות בעיקר לתפקידי תקיפה נגד צוללות, בניגוד לאמריקניות שנועדות לנחיתה.

ספינות הטילים הסובייטיות מסוגלות לשגר ארבעה טילים מסוג „סטיקס" לטווח של 25 ק"מ

104

גור האריה החדש של פיג'ו זה עתה הגיע גם לישראל.

כל פיג'ו ב- 3,58 מטר

המכונית שלמענה הושקעו סכומים עצומים בהקמת המעבדות המשוכללות והמודרניות ביותר באירופה למחקר וניסוי ב"נושא הבטיחות".

פיג'ו 104 - מכונית סאלון אמיתית. מרווחת. אלגנטית. מהירה. קלה לתמרון. ומיוחה ומרצת. המסתגלת במהירות לצפיפות התנועה בערים הגדולות ולכבישים הבינעירוניים כאחד.
לפיג'ו 104 מנוע 4 צילינדרים 954 סמ"ק עם יחידת-הנעה חדשה וקומפקטית ביותר. הנטוי בזווית של 72° לאחור. הנעה קדמית. מערכת מתלים נפרדת לכל אחד מארבעת הגלגלים. מערכת מעצורים בפולה: בלמי-דיסק בגלגלים הקדמיים וחופים בגלגלים האחוריים. מעצור-יד עם כוונון אוטומטי. תא בטיחותי מתקפל. מרכב שכולו פלדה עשוי מקשה אחת. תא-נוסעים מחוזק ומוגן במיוחד. סגרי-בטיחות בדלתות האחוריות למניעת פתיחת-פתע על-ידי ילדים. שדה-ראיה ורחב לכל הכיוונים. תא-מטען בנפח של 300 דצמ"ק להעמסת מטען קלה ונוחה. מנעול-הגה למניעת גניבה. מערכת אוורור וחימום.
פיג'ו 104 משלבת בחוכמה יתרונות של מכונית קטנה: קצרה. חסכונית. קלה לתמרון וחניה עם יתרונותיה של מכונית גדולה: 4 דלתות. בטוחה ויציבה. נוחה ומהודרת. ובעלת ביצועים מעולים.

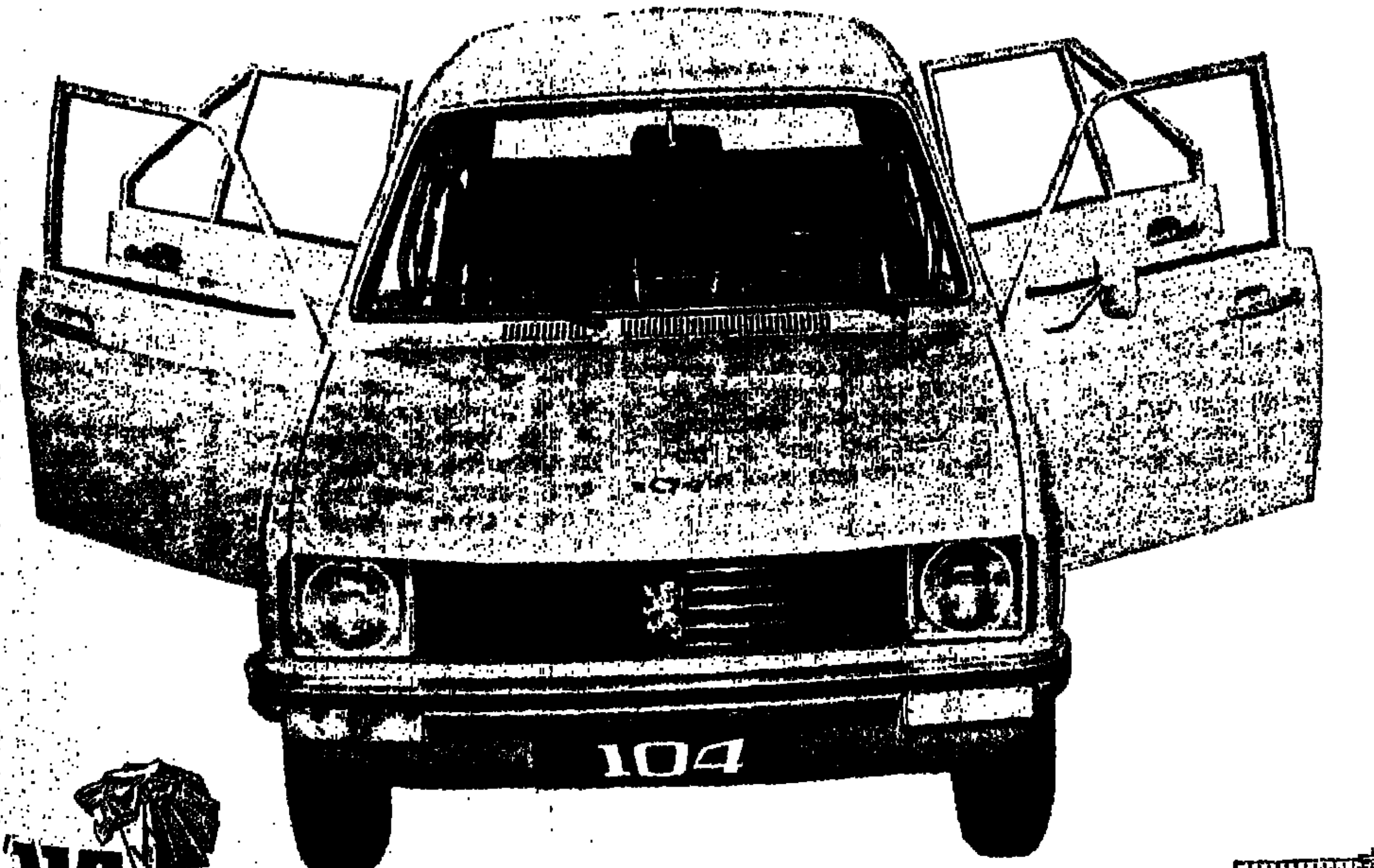

4 הדלתות הקצרה ביותר באירופה.

פיג'ו

אוהבת, לא אוהבת, אוהבת...

(קוויק)

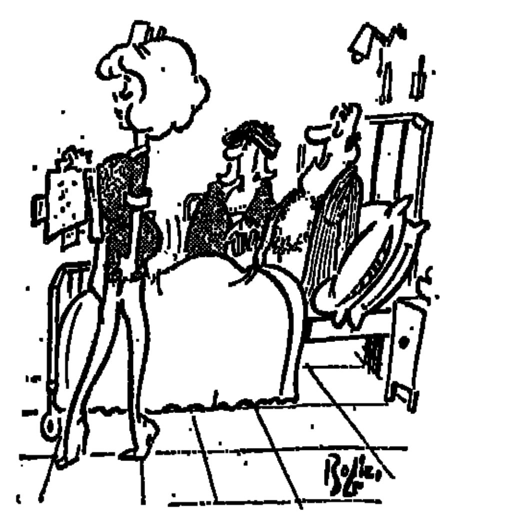

— אם אני הייתי מורידה לך את התחבושת בצורה כזאת, היית הורג אותי !...

— זה חשבון משוער, אך אני יכול להבטיחך, כי לא יהיה פחות...

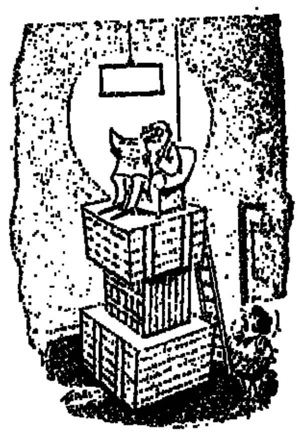

— אולי בכל זאת היה כדאי להכניס נורה חזקה יותר !...

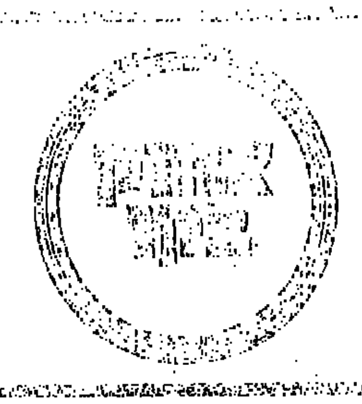

תושיה ביום סגריר...

(קוויק)

— אינני מבין מה קרה, אדוני הרופא. הצעתי לה לערוך את הקניות במקומה והנה...

— אני מסכים שהסיפור שלה נוגע ללב, אך אל נא תשכח אדוני היועץ, שהיא גמרה בית ספר לדראמה !...

— אני מחכה כדי לתקן אותו. הוא מקולקל...

אצל הפסיכיאטור

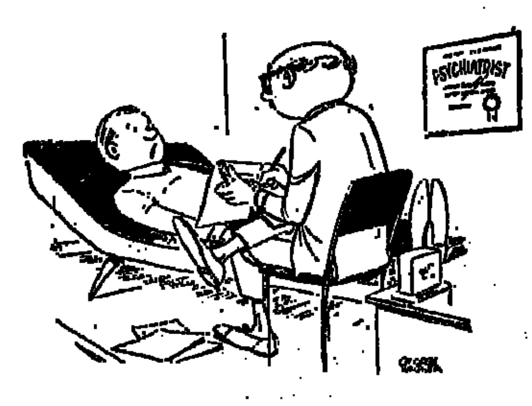

— איך זה שאתה ואשתי מציגים לי ממש אותן השאלות
(שווייצר אילוסטרירטה)

— הרי את גרת אתה בחדר אחד בפנימיה. איזה מקצועות היא למדה שם ?!
(וולטוואכה)

מגדל צניחה במרכז שעשועים

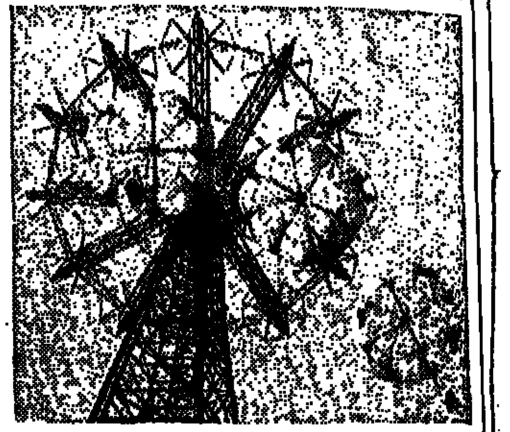

ניו־יורק

בימי מלחמת העולם השניה התאמנו צנחנים אמרי־ קים במגדל צניחה זה, לקראת תפקידם הקרבי. בינתיים יצא המגדל מתשימוש הצבאי ועתה הוא משמש מוקד משיכה לצעירים במרכז השעשועים, אשר על חוף קוני איילנד, ניו־יורק.

„לחיים" — לזכר מיליונר

ניו יורק

על ידי שתיית „לחיים" ... יביעו בקרוב האור־ חים הקבועים של מסבאה בניו־יורק את תודתם לאיש ... נת.

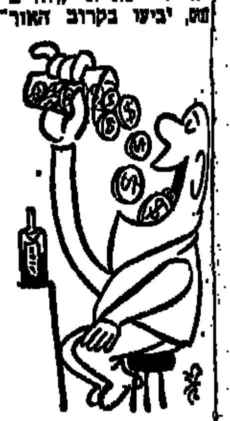

המיליונר האמריקני דאג־ לס מק־קלוּי הוריש להם סך של עשרת אלפים דולר שיחיה לרכושם דרך גרו־ נותיהם הצמאים. התורם נ־ דיב־הלב נפטר לפני חוד־ שים אחדים. אך רצונו ה־ אחרון היה כי חבריו למס־ באה ישתו לחייו. על חש־ בונו, כמובן.

בעוד האורחים מתלהבים, אוחזת צמרמורת את בעל המסבאה: „מן הכסף אפ־ שר להגיש 7000 כוסות מש־ קה. ואני מתאר לעצמי אי־ זו צפיפות תהיה".

הציפור לא נעה ולא זעה

מינכן

... ציפור קאקאדו ישבה על ... תקה הגג של בית במינכן ... נעה זה שעות. למטת ... המון אנשים נרגש ודן ... לעשות בציפור שנב־ ... את, כפי הנראה. „היא הני־ ... ה ואי ממקום כלשהו וי־ ... ששת להמשיך", אמרו רוב ... שים.

לבסוף הודיעו למכבי ה־ אש. כבאי אמיץ טיפס על סולם והגיע אל הקאקאדו. ועדיין היא לא נעה. ה־ כבאי הושיט את ידו ופרץ בצחוק. הוא החזיק בידו צי־ פור עשויה חרסינה. מזה שנים ישבה הקאקאדו כקי־ שוט במקום הזה — אלא שבמשך כל הזמן לא הבחין איש בכך.

בן תשעים לאליפות

גודווד (אנגליה)

הדו־קרב בין סטירלינג מוס לבין אלף טאב בן ה־ תשעים נסתיים בנצחונו של האחרון. מוס, אלוף האופניים לשעבר, נדהם ושואל את עצמו, כיצד מצליח אלף לש־ לוט באופני־המיני שלו.

לא קשה לקבל את התשובה לכך: הוא מקדיש את כל זמנו לבניית אופניים זעירים ונותן „הופעות" של שווי משקל וזריזות על האופניים האלה.

דו־הקרב התקיים במסלול המירוצים של גודווד (מחוז סוסכס).

אלף הישיש לא הסתפק ב־ נצחונו על מוס. מיד אחר־כך התחרה על אופניו הקטנים ביותר בעולם נגד האופניים הארוכים ביותר בעולם. הזקן הניח כי יריביו יפתחו במרוץ ב„ספרינט" חזק, בעוד הוא תניע את הדוושות בשלווה גמורה. אחר־כך האיטו הסור־ מר־אופניים בגלל הקר ולב־ סוף פרשו מהמרוץ ואילו אלף המשיך בדרכו לנצחון.

אחרי היום גדוש הנצחונות, אמר הזקן: „עכשיו, אחרי שניצחתי את כולם, יכול גם אני לפרוש".

גלולה לנואמים...

לונדון

בשביל נואמים החשים אימת הציבור לפני הופעו־ תיהם הפומביות, פיתח צוות חוקרים בלונדון גלולה. ה־ תרופה החדשה, העומדת להופיע בשוק האנגלי ב־ שם „טראסיקור", מונעת לא רק עליה פתאומית של ה־ דופק, אלא מסוגלת גם למ־ נוע צרידות ויובש בפה ובגרון.

„גלולת הנואמים" פותחה על ידי הד"ר מאלקולם קא־ רותרס ממחלקת החקר ה־ פארמאקולוגית של בית ה־ חולים סאן מרי, יחד עם שני מומחים למחלות לב.

בנסיונות שערכו קבעו, כי אצל נואמים נרגשים במיו־ חד עשויה מהירות הדופק לעלות עד 180 בדקה. פעימות לב מזורזות הופיעו אצל כל הנואמים, אך אחרי השימוש ב„טראסיקור" ש־ מותר להשתמש בו רק לפי הוראה רפואית, נעלמו כל תופעות הלוואי הבלתי נעי־ מות.

הנזירה מוכרת נשיקות...

שווייץ

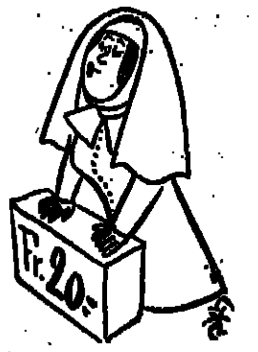

„אין מה להסס, הרי אני עושה זאת למטרה טובה", אמרה לעצמה הנזירה מצוג (שווייץ). היא הסכימה ש־ ינשקות על שפתיה, תמורת 20 פראנקים הנשיקה. תוך שעות מעטות היו בידי ה־ נזירה בעלת התושיה למע־ לה מ־1000 פראנקים.

הנזירה קיבלה את הה־ לטתה בעת שנערך באזאר לטובת מנזר הנשים בריקנ־ באך. שם מתגוררות חמישים נזירות בבניין עלוב בתנאים הפרימיטיוויים ביותר.

אורבנג
כנפות
תבל

הירושה מימי ווטרלו

אנגליה

סכום של 69 מיליון לי־ רות שטרלינג תובע טום בראון, מורה אנגלי שפרש לגימלאות, מאת ממשלת ב־ ריטניה כ„תודת המולדת". הוא טוען, כי אחד מאבות אבותיו שירת כסמל בקרב ווטרלו, אך אחרי הניצחון המוזהיר על נפוליאון, לא קי־ בל מעולם את הסכום שהוב־ טח לו — 20 לירות.

המורה האנגלי חישב ומ־ צא, כי 20 הלירות הסכו מ־ אז שנת 1815 עם ריבית של 10 אחוזים ל־69 מיליון לי־ רות שטרלינג.

„מנוי וגמור עמי להיאבק על ירושתי", אומר המורה.

סטירת לחי מצלצלת — עד היכן?

נירנברג

סטירת לחי — מאיזה מר־ חק אפשר לשמוע אותה? ארבעה בתי־דין בבאוואריה נאלצו לעסוק בשאלה זו במשך שנתיים. בערכאה ה־ ראשונה הורשעו בדין שני שוטרים מנירנברג, משום שסטרו כביכול על לחיו של רוכב אופנוע. ידידיו של התובע טענו כי שמעו את הסטירות ממרחק של 50 מטרים.

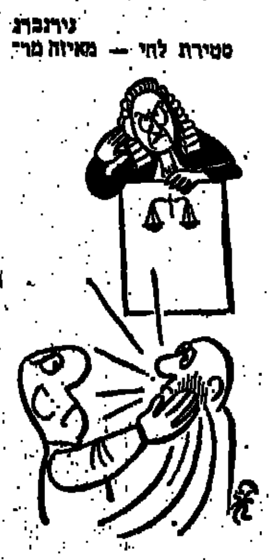

שני השוטרים שחויבו ב־ דין, ערערו והכחישו את טענות התובע ועדיו. רק השופט של בית הדין ה־ רביעי מצא מוצא. הוא הז־ מין שני פקידים של בית המשפט, ציווה עליהם ל־ החליף סטירות לחי והס־ תכל ממרחק של 50 מטרים. הוא לא שמע מאומה, שני השוטרים זוכו בדין...

לכומר יש עור עבה...

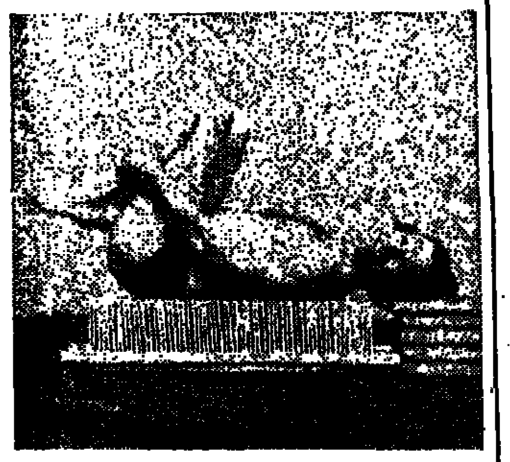

הכומר של קלפאם, ווסט יורק, המציא שיטה מקורית, כדי לאסוף כסף לצרכי כנסייתו. הוא התרשם כל כך משיטותיהם של הפאקירים ההודיים, עד שהחליט ללכת בעקבותיהם. כך הוא שוכב על „מיטה" המורכבת ממסמרים וכל רואהו תורם בעין יפה.

עד כה שכב מר וינסטון על חודי המסמרים שלו כ־6 שעות והוא מבטיח להתאמן ולהגדיל את מכסת השעות, כדי להרבות בכסף. אחרי שהוא יורד מ„מיטתו", גבו אדום ו„מנוקב", אך הוא אומר בחיוך. כי בכוונתו להחזיק מעמד.

„מסתבר שיש לי עור די עבה" — הוא מבטיח לאלה השואלים לשלומו...

ששה חודשים על חוט דק

סנט אטיין (צרפת)

„ניצחתי", קרא הלוליין הנרי, כשהוא מחבק את אש־ תו. הוא שבר את שיאו: ששה חודשים ישב לבדו על חוט, שנמתח בגובה 30 מט־ רים מעל הקרקע.

במשך כל הזמן הרשה ל־ עצמו הפסקות קצרות של שינה במצב של גיס־לא־בים. ברגע האחרון כמעט שנכשל, ברדתו, בעזרת סולם כבאים. אך בסוף הכל נגמר בכי טוב.

אחרי שרגלו דרכה על ה־ קרקע המוצקה, הודה הנרי, כי כמעט שויתר על הנסיון הזה. באחד הלילות התעלף, אך עד כה שמר את הדבר בסוד. הוא לא רצה שיכריז־ והו לוותר.

בעיני הד"ר לה מאריקאן, העוקב אחרי הנרי מזה שבע שנים, זהו נסיון מעניין במי־ יוחד, אך את מסקנותיו יפר־ סם מאוחר יותר.

הנרי סבל מקור, גשמים, רוחות ושינויים בולטים של הטמפרטורה. מבצעו כרוך בתחומים רבים: פיסיולוגיה, פסיכולוגיה, ביאולוגיה. אין ספק שהוא גילה כוח בלתי רגיל ומצבו הגופני משביע רצון.

לגבי תושבי סנט אטיין, אשר באו כל יום לראותו, ירד המסך. ששה חודשים בין השמים והארץ. כלומר 262.800 דקות.

חורף קר — אהבה „חמה"

קופנהאגן

סטודנטים דניים מפגינים כאן נגד „החלטת קופנהאגן" הפרו־ערבית, שהוכתבה על ידי הרצון לרצות את סחטני הנפט, שגרמו פאניקה ברחבי אירופה.

השלטים אומרים, כי „אמנם קר אבל אנחנו אוהבים את ישראלי". שלט אחר אומר כי „אנו אוהבים את היהודים"...

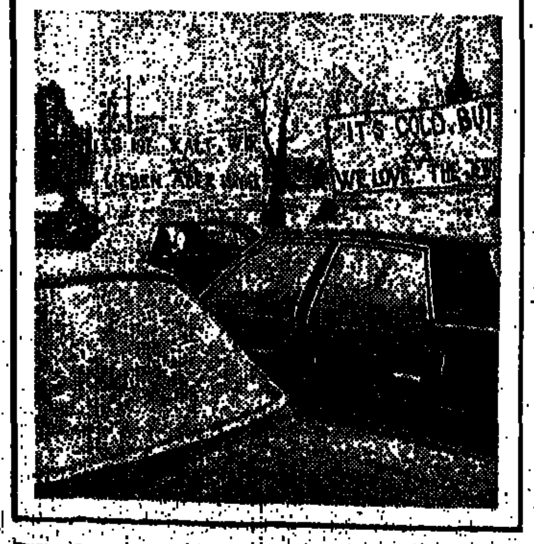

אין דבר הנצמד לגופך טוב יותר מ-Lee

מכנסי החורף החדשים והחליפות
הצבעוניות של LEE העשויים
ג'ינס או קורדרוי, חובקים את גופך
ונותנים לך הרגשה נפלאה
ומראה נפלא עוד יותר.
בואו למדוד
את דגמי החורף של LEE,
למשש את האריגים המעולים,
ולהתרשם מהתפירה והגימור
המושלמים של כל דגם.
LEE יותר אופנתי
LEE יותר צבעוני
LEE ראשון עם יותר נסיון.

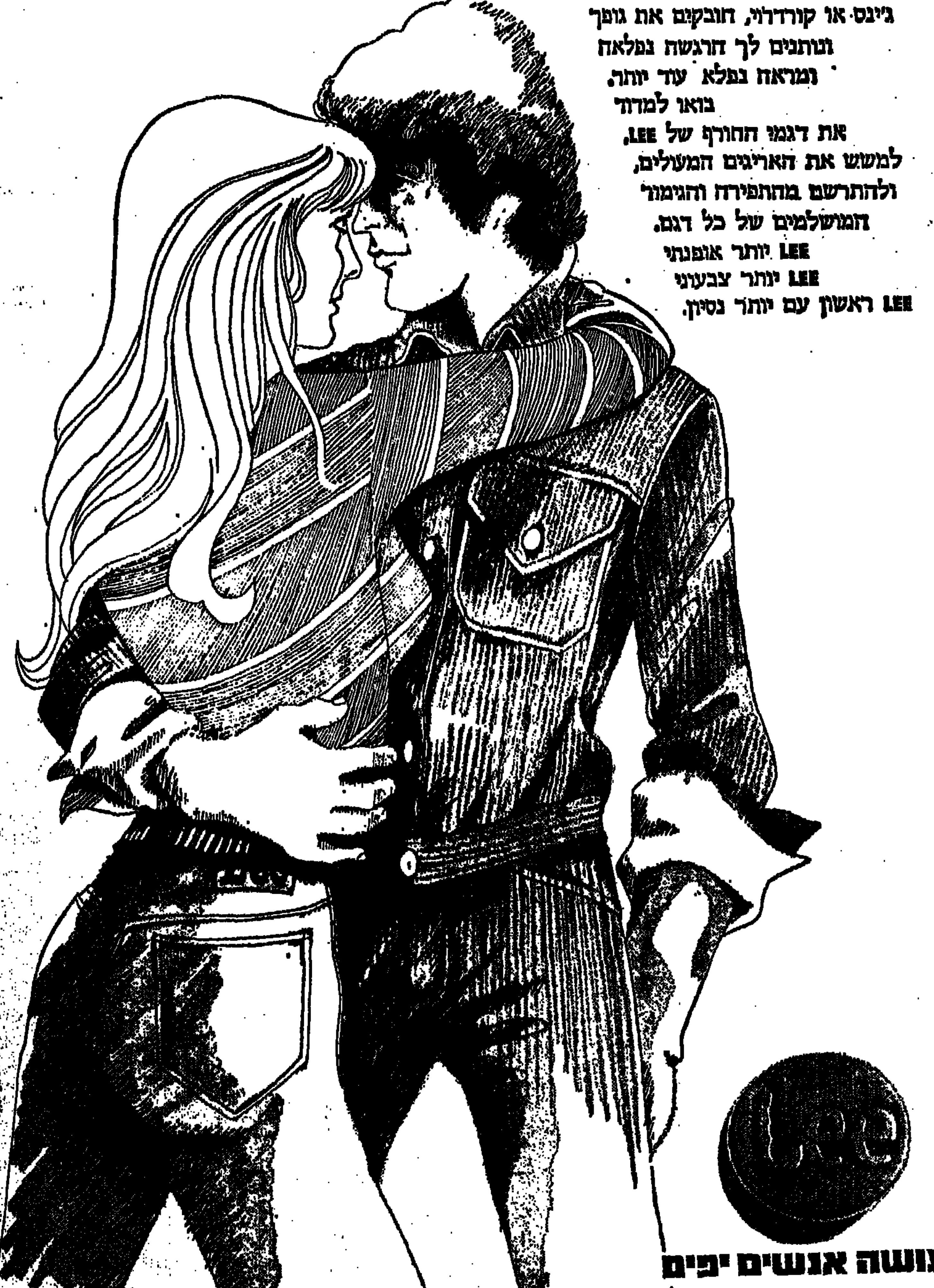

עושה אנשים יפים

סרט ראשון על המלחמה

מאת טלילה בן זכאי

הסרט התיעודי הרשמי הראשון על מלחמת יום הכיפורים הושלם ומופץ ברחבי העולם.

הסרט „מלחמה ביום כיפור" הופק על־ידי שירות הסרטים הישראלי (בהנהלת יגאל אפרתי) למען מגבית החירום בארה"ב. מגמתו ברורה — ליצור הזדהות עם הצד הישראלי, הזדהות עמוקה עד כדי הגברת התרומות...

מספר הבמאי ליאו פילר: „בפרוץ המלחמה הייתי מתוסכל נורא. ב־1967 הייתי בפנים, ועתה בחוץ. מבוגר מדי לשירות פעיל, ובעל מקצוע שלא נדרש. דווקא משום כך שמחתי שבעתיים כאשר הוצע לי לביים את הסרט. לפתע נמצאת גם לי דרך לחיות מעורב".

ההחלטה להכין את הסרט נפלה באמצע אוקטובר בשבוע שלפני כניסת הפסקת האש. „הצעד הראשון שלי היה בדיקת כל החומר המצולם שהועמד לרשותי על ידי דובר צה"ל. אלא שמהר מאד התברר, שהחומר שצולם מטפל יותר בחדשות מאשר בכתבות־עומק, באנשים, בתחושות.

„מאחר שהסרט מיועד לקהל יהודי בארה"ב ניסיתי לתאר לעצמי את הקהל הפוטנציאלי שלי (ליאו פילר ישב מספר שנים בארה"ב). זה קהל ער וחם שלבטח עקב כל ימי המלחמה אחרי שידורי החדשות בטלוויזיה וחזה במיטב הכתבות מן החזית.

„לא היה כל טעם לחזור ולהשתמש באותו חומר. סיכמנו שאין בדעתנו להכין סרט צבאי אלא סרט אנושי. סרט שינסה לצוד את הלכי הנפש בישוב מאז יום הכיפורים ועד תחילת השיחות בק"מ ה־101. כמובן, זו היתה מיגבלה. המלחמה נמשכת, והיה ברור שברגע שיושלם הסרט כבר יהיה מיושן.

„למרות שהסרט מספר על מלחמת יום־הכיפורים — מוסיף ליאו פילר — אי־אפשר היה, לדעתנו, להתעלם לגמרי ממה שקדם למלחמה. צריך היה להדגיש את מצבה של ישראל בתוך מפת המזרח־התיכון.

„הסרט רוצה להמחיש באמינות את התקופה הקשה שעברנו תוך הדגשה שאנו מאמינים שבכוחנו גם להמשיך ולעמוד במערכה. אך לא לבדנו. אנו זקוקים לעזרת יהדות העולם. לא תוך כריעה על הברכיים והשיפת נקודות תורפה, אלא תוך חריקת שיניים והתגברות על הכאב והצער".

כל ימי המלחמה שהו בארץ עשרות צוותי צלמים שצילמו בחזית ובעורף וכן הופקו סרטים תיעודיים קצרים וארוכים, כולם של זרים למען זרים.

הפעם מדובר בסרט — ראשון — הנעשה רובו ככולו על־ידי ישראלים ומבטא את הרגשות האופייניים לימי המלחמה. אם התמונה האופיינית לימי מלחמת ששת הימים היתה צנחנים בכותל, התמונה האופיינית הפעם היא חייל עוטה טלית. האויב קבע את היום והשעה, והיום קבע את דמותו של החייל.

דווקא בשטח זה היה מחסור בחומר מצולם. דובר צה"ל עוד לא הספיק להתארגן ולשלוח צלמים ולולא הטלוויזיה לא היו נותרים מסמכים.

אתה רואה את ירושלים השוממת מאדם ומרכב ביום הצום והקריינות משלימה את החסר. התקהלויות מחוץ לבית־הכנסת והאזנה לשידורי החדשות שחודשו בשעות אחה"צ. התכנסות במקומות האיסוף, בנעלי־בית, עם טלית וספר תפילה. כמו ציור סוריאליסטי.

הסרט (צבע, 16 מ"מ, 28 דקות) מלווה בשירה של נעמי שמר „לו יהי", בתחילה מפי חוה אלברשטיין ולקראת הסיום בביצוע המלחינה עם שלישית „הגשש החיוור". הסרט הופק בגירסה אנגלית ולאור הביקוש הרב עוסקים עתה בהכנת גירסאות בשפות נוספות. השיר מושר בעברית. הקריין אירווין קפלן) אומר במשפט אחד: השיר מבטא את התפילה החרישית „לו יהי..."

השיר נכתב לפני המלחמה כתרגום חופשי לשיר „החיפושיות" „לוּ־הי". עם פרוץ הקרבות, כשנתבקשה נעמי שמר להופיע בטלוויזיה, חשבה שדווקא בימים אלה מתאים יותר לשיר שירים מקוריים, ובו במקום חיברה נגינה חדשה למלים שהיו מוכנות כך נוצר אותו שיר יפה ומרגש.

איך להקיף תקופה של קרוב לחודשיים בפחות מחצי שעה, ולחוש שלא נעשית עוול לאיש? לשום חייל מן החילות הלוחמים, לנופלים ומשפחותיהם, לפצועים, לשבויים ולכל האלמנטים בחזית ובעורף שהיטו כתף והיו שותפים למאמץ, לכאב ולסבל? כל זאת בלי לגלוש ל„ציונות" ל„שמאלץ", כך שגם ישראלים יוכלו לצפות בסרט בלי להתבייש?

מפיקי הסרט סבורים שמילאו את המשימה בהצלחה. אנשי „המגבית" הזמינו מייד עשרות עותקים. נציגי משרד־החוץ, קהילות יהודיות ברחבי העולם, הסוכנות ומשרד הקליטה גם הם כי טוב והזמינו עותקים. מכינים גירסאות בצרפתית, ספרדית וגרמנית, ועתה מדובר גם על גירסה עברית...

„זהו אינו הסרט על המלחמה", מסכם ליאו פילר בהדגישו את הידיעה. „זהו סרט אחד מני רבים, שבאו לשרת צרכים שונים. לכן הקפדנו לקרוא לו „מלחמה ביום כיפור" ולא „מלחמת יום־הכיפורים".

מכירה ופרטים אצל סוכנינו

תל־אביב: אויקל, פינסקר 70, ת"א, טלפון 283236/7/8
חיפה: למפל, מוריה 126, טל. 241200
ירושלים: גלעדי, ריבלין 8, טל. 227988
ק. שמונה: עזרא, איזור התעשיה, טל. 40157
צפת: ציוני ממן, ירושלים 73, טל. 30496
טבריה: „כל" אלחדיף 1, טל. 20602
עפולה: ברס, הנשיא 7, טל. 22863
נהריה: אלישע, מרכז מסחרי 17, טל. 920139
עכו: פלג, רח' הרצל 18, טל. 911966
קרית מוצקין: פלג בע"מ, שד' השופטים 13, טל. 732323, 717349
קרית טבעון: פישר, אלונים 87, טל. 93 4444
פרדס חנה וזכרון: מושונוב, טל. 77349
נתניה: מיקי, הרצל 35, טל. 23097
חדרה: שוויצר, טל. 22112
רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים וקרית־אונו: גוטמן, עוזיאל 110, טל. 746838
פ"ת: זייף, ברקוביץ 4, טל. 913646
כפר־סבא: כהן, ויצמן 84, טל. 923926
רמת־השרון והוד השרון ותל־מונד: סיגנל, רמת־השרון, סוקולוב 60, טל. 776661
הרצליה, ראשון לציון, רחובות: אחים צור, טלפון 777158
גדרה, אשדוד, אשקלון וקרית־גת: בולקה, טלפון 051-91107
באר־שבע והדרום: שלח, פסז' אוניקו, טל. 2167
ערד: אדרי יצחק, חשלוח 14, טל. 97431
נווה־מונוסון: א. חנאי, טל. 756158

לאנשי ההתיישבות העובדת, קניה בארגוני הקניות הארציים

STUDENT PARKER

התחל את שנת הלימודים ביד ימין עם פרקר־
העטים המבוקשים ביותר בעולם.
זכו גם השנה במקום הראשון בישראל במשאל דעת הקהל
ובתואר "הקנית הטובה ביותר".

למטרות פרסומת: המפיצים הבלעדיים־
א. את י. אליהו בע"מ, רח' אלנבי 140, תל־אביב, טל: 625139

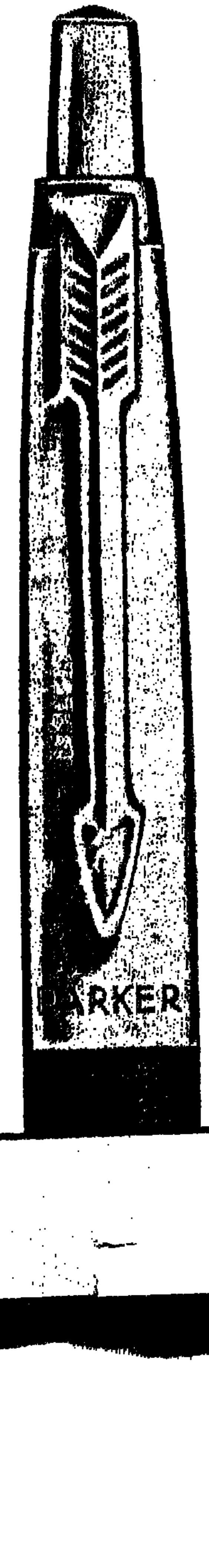

ועכשיו, יותר מאי־פעם:

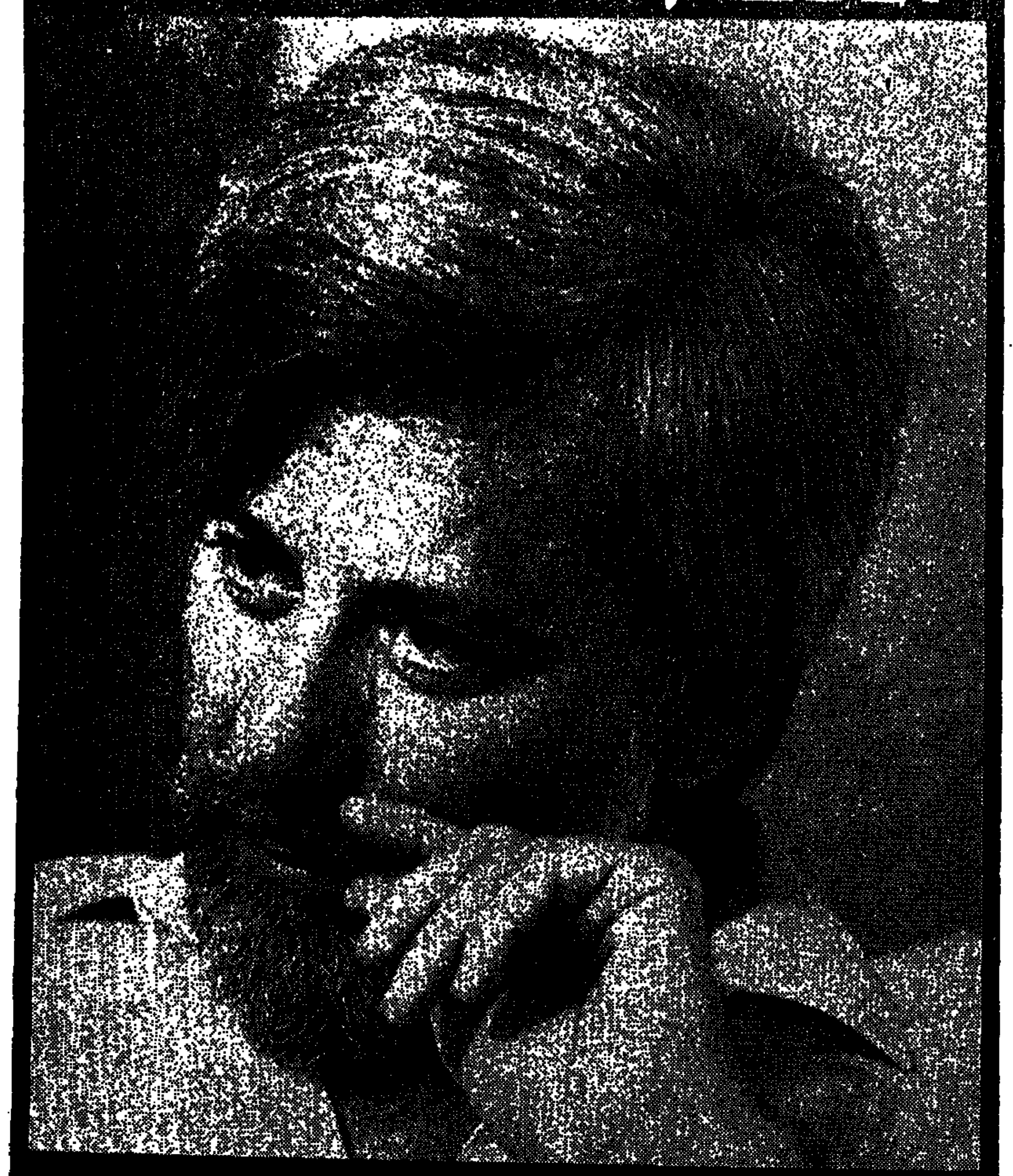

אבנרי וחבריו
דרושים בכנסת

מרי העולם הזה

למיטונאים
למפיצים
לועדי עובדים
ולכל אלה שקר להם...
"אדיב" פונה אליכם
בהצעה חמה:

תנורי חימום

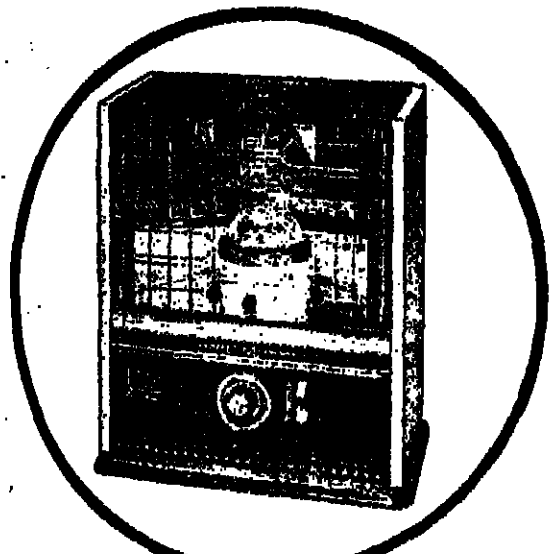

תנורי נפט יפניים, תנורי אינפרא,
תנורי אמבטיה, רדיאטורים,
FAN-HEATERS ממיטב היצרנים
FUJIKA • AEG • NATIONAL • CO-DA
SIEMENS • SIMCA • TOYOSET

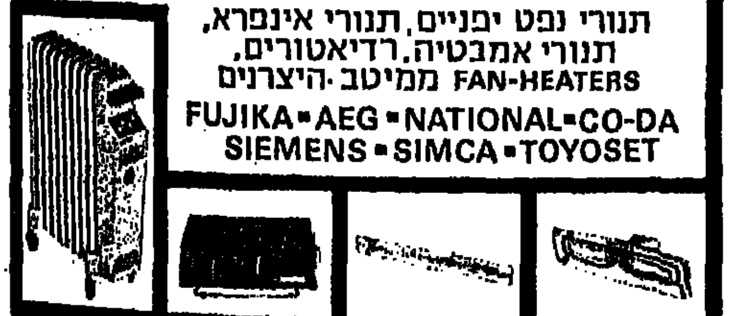

אדיב

חברה לקדום המסחר בעמ
ככר מאירהוף 10,
קרית אליעזר
חיפה טלפון 530223

לשירותך - יתרונות
המכון הישראלי לשפות
המשמש כמרכז
לימוד שפות לקצונת צה"ל
ולעובדים בכירים במשרדי
הממשלה, מפעלים וחברות

* ביה"ס לשפות היחיד בארץ שברשותו מעבדה לשונית מסוג Audio Active Comparative **המאפשרת לך ללמוד בכל שעה פי 5 יותר אנגלית וכל שפה לועזית.**
* ביחות לימוד בשפות: אנגלית, צרפתית, ערבית, גרמנית, ספרדית, איטלקית, עברית ועוד.
* לבחירתך לימוד בקורס רגיל, לימוד אינטנסיבי, שיעורים פרטיים, לימוד אינדיבידואלי במעבדה ומעבדה אישית בהשאלה.

בתל־אביב יפתחו הקורסים הבאים:

* אנגלית בכל הרמות בכתות בוקר, אחה"צ וערב ב־1.1.74
* אנגלית למזכירות בכתות אחה"צ ב־15.1.74
* צרפתית לתלמידי בתי ספר בכתות אחה"צ ב־16.1.74
* ערבית מדוברת בכתות בוקר, אחה"צ וערב ב־15.1.74

בחיפה יפתחו הקורסים הבאים בכל שעות היום:

* אנגלית הכנה לרמה 1 ב־30.12.73
* אנגלית ברמה 1, 2, 3 ב־6.1.74
* אנגלית ברמה 4, 5, 6 ב־7.1.74
* צרפתית למתחילים ומתקדמים ב־15.1.74
* גרמנית למתחילים ומתקדמים ב־15.1.74
* עברית למתחילים ומתקדמים ב־15.1.74

פרסום מי־טל

מועמד לאוניברסיטה!

עבורך אנו עורכים קורס הכנה בהתכתבות למבחני הכניסה באנגלית במקום ובזמן הנוחים לך

מאחורי הקורס עומדים אנשי אוניברסיטה היודעים בדיוק מה אתה צריך לדעת כדי להתקבל אליה.

לקבלת פרטים לקורס בכתב:

גזור ושלח
לכבוד המכון הישראלי לשפות
ת.ד. 4060 רמת-גן
נא לשלוח אלי פרוספקט בלי התחייבות
שם..........
כתובת..........

מכון ישראלי לשפות

תל-אביב: אבן גבירול 50, טל. 252323
חיפה: נורדאו 30, טל. 667040.

אל תשלחי כסף!

תלמדי לתפור חצאיות, חולצות, שמלות
שלחי עוד היום את התלוש מרשה בזה
ותקבלי פרוספקט חינם ושעור ראשון
לנסיון ללא כל התחייבות.

שם .... גיל ....
רחוב .... עיר ....

☐ נא לשלוח לי שעור לנסיון לבגדי נשים
☐ נא לשלוח לי שעור לנסיון לבגדי ילדות

נא למלא כ"א
ת.ד. 4402 תל-אביב

נהג, בהיותך בדרכים
אל תשכח לאסוף את החייל

בוטיק
למידות גדולות
שמלות
חליפות
מעילים

מבחר גדול
דגמים חדישים
בגודלים עד 54

אופנת
זייפר

תל־אביב
רח' בן־יהודה 102

וילונות מפלסטיק
לחדרי אמבטיה, מטבח
תוצרת חוץ
מפות טרילן
מכסים שטיחים
גפנר, ת"א, פינסקר 29
פ. טרומפלדור טל. 288770

מ. א. כץ

אבן גבירול 51 תל־אביב
טלפונים: 263508, 266412

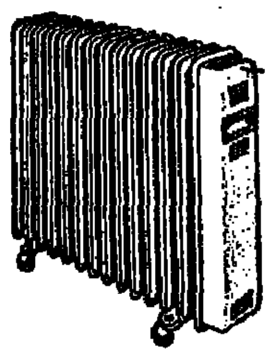

* רדיאטורים שמן
* אוגרי חום
* תנורי חימום,
* גז, נפט, חשמל

וכל מוצרי החימום והחשמל הביתיים
מבחר עצום של תוצרת חוץ והארץ,
לעולים חדשים בתנאים מיוחדים.

הלנה רובינשטיין מגישה

BRUSH ON-PEEL OFF MASK

מסכה מצוירת במכחול

עור פני נולד מחדש

פעולתה של מסכת BRUSH ON-PEEL OFF MASK מיידית.
אפשר להרגיש זאת, התחלתה בקרירות מרעננת, המשכה בדקירות זעירות ונעימות.
ולאחר עשרים דקות את מקלפת את המסכה
ומשליכה אותה עם כל תאי העור המתים ושאריות הלכלוך,
במשיכת מכחול של BRUSH ON-PEEL OFF MASK
את מעלה מסכה שבעזרתה עור פניך כאילו נברא מחדש.

הלנה רובינשטיין - היופי בפעולה

ייעוץ קוסמטי ניתן חינם במרכז ההדרכה של הלנה רובינשטיין שד' קק"ל 94 ת"א
בימי ב' ו־ד' בשבוע בין השעות 03.30 - 06.00 אחה"צ.
לבנות הנעורים בימי ג' באותן השעות.

הזרוע הימית של בריה"מ

(סוף מן העמודים האמצעיים)

ים דוגמת הרוסים, שכן לדעתם עדיפים מטוסים מאויישים חמושים בפצצות גרעיניות על טילים. מטוסים גמישים יותר בהפעלתם וכל נושאת מטוסים אמריקנית יכולה להנחית עשרות גיחות גרעיניות כמעט בעת ובעונה אחת.

במלחמת האזרחים בירדן זו הצי הששי וגם הרוסים הגדילו יכולת התקיפה שלהם תוך 40 שעות על ידי תגבורות מן הים השחור. מתירות זו פירושה שהאמריקנים צריכים לתת לאניות שלהם יותר הבטחה. נוסף על כך זה מחייב זהירות מתמדת — בבחירת הטקטיקה ובבחינת הכוונות הרוסיות.

ארבעה ציים סובייטיים

את הנוכחות הימית הרוסית בים התיכון ראוי לראות בהקשר עוצמתה הימית הכללית של ברית המועצות, המחולקת לארבעה ציים:

* הצי הארקטי (או הצפוני), שהוא הגדול בכולם ובסיסו ארחנגלסק.
* הצי הפציפי (או צי המזרח הרחוק), קטן אך במעט מן הצי הצפוני ובסיסו בוולאדיבוסטוק.
* הצי הבאלטי, שבסיסו בלנינגרד.
* צי הים השחור, שבדרך כלל בסיסו באודסה, אבל חלק ניכר ממנו מצורס בים התיכון.

המחסור בבסיסים ממשיים מורגש במאמץ הרוסי לתקוע יתד בנמלי אלכסנדריה, מרסה מטרוך וכנראה גם באלג'יר. אולם כאשר אירעה תקלה בצוללת גרעינית סובייטית באוקינוס האטלנטי, נאלצו ימאיה לגרור אותה לרוסיה.

אף־על־פי־כן כמה מיבצעים סובייטיים במלחמת יום הכיפורים שמו קץ להערכות מערביות בדבר חוסר יכולתם למבצעי לוגיסטיקה ארוכי טווח. הרכבת האווירית הסובייטית לערבים לא נתקעה ב„פקקי תנועה" כפי שחזו במערב והסתבר כי הרוסים יודעים להפעיל כוחות גדולים בים. מקור הנסיון הימי שלהם נשאב מצי הסוחר הענק שיש לברית־המועצות. לפי התכנית הסובייטית יגיע כלל התפוסה של צי הסוחר ב־1975 ל־18 מיליון טונות וב־1980 ל־30 מיליון טונה. פירושה של התרחבות כזאת הוא, שצי הסוחר הרוסי יהיה גדול בהרבה משל בריטניה או יפאן, הנחשבים לשני ציי הסוחר הגדולים בעולם. הקשר בין צי הסוחר לשאיפות הפוליטיות והצבאיות הוא ברור: צי סוחר, שאינו כפוף לכללי מסחר, עלול למוטט חברות ספנות מערביות, כאשר יפחית את דמי ההובלה בקווים רבים.

הפתעה אחרת בהתעצמות הימית הרוסית היא הגידול בצי הצוללות הכולל כ־400 כלי שיט (בהן 90 המונעות בכוח גרעיני), הרבה יותר ממה שאסטרטגים רואים כנחוץ להרתעה ולהגנה. לצורך השוואה: לחיל הים האמריקני כ־150 צוללות.

תנועת ציים במלחמת יום הכיפורים

מעניינות היו, איפוא, התנועות בים של הרוסים והאמריקנים בעת מלחמת יום הכיפורים. שישה ימים אחרי פרוץ הקרבות הגיעה הסיירת „סברדלוב" בת 19 אלף טון, מלווה בשתי משחתות חמושות בטילים, כתגבורת ראשונה לצי הסובייטי בים התיכון מאז ההתלקחות.

אותו זמן כבר התיצבו במרחק שעות שיט אחדות מאיזור הקרבות נושאת המטוסים „אינדפנדנס" ונושאת המטוסים „גוואדאלקנל", מלוות בפריגטות נושאות טילים מונחים ומשחתות.

כמה ימים לפני הפסקת האש הגיע מספר אניות הצי הסובייטי למספר שיא שלא היה קודם לכן: 70. מולו ניצב הצי הששי עם 60 אניות, בהן נושאות מטוסים שעל כל אחת כ־80 מטוסים. גם נושאת המטוסים „קנדי", שעליה 90 מטוסים, ששטה בחלק המזרחי של האוקיינוס האטלנטי נצטוותה לא לחזור „בינתיים" לארצות הברית. ובינתיים גם הגיעו אניות מלחמה סובייטיות נוספות ועליהן גדוד נחתים (500 חיילים) מצוייד בכלי נחיתה. הסנטור הנרי ג'קסון הכריז ב־4 בנובמבר כי כוח הצי הסובייטי בים התיכון עולה ב־25% על זה שהיה בשיא העימות. „להם 90 ספינות בים התיכון ולנו רק 60", אמר ג'קסון, „זהו מצב העלול לבשר צרות". (ישנה הערכת האומדת את מספר הכלים הסובייטיים בימי השיא ב־105). כעבור ארבעה ימים אישר דובר הפנטגון כי אף שהסובייטים צימצמו את צים בים התיכון, עדיין משייטות בו 90 אניות סובייטיות.

האירוני הוא, שהצי הסובייטי בים התיכון היה אחד הקרבנות לחרם הנפט הערבי. מיכליות מסחריות רוסיות קיבלו נפט בנמלי איטליה כדי להעבירו למיכלי העזר של הצי הסובייטי או במישרין לאניות המלחמה הרוסיות. עתה נסתם נתיב האספקה הזה.

שני מפתחות

לצי הסובייטי אינטרס ראשון במעלה לפתוח את תעלת סואץ לשיט. נמל היציאה שלו בים השחור הוא בפיקוחה של תורכיה (דרדנלים ובוספורוס) שהיא חברה בנאט"ו, והפתח השני של הים התיכון חסום מאז ששת הימים. בכך נמנע הקשר בין הצי הסובייטי בים התיכון לבין האניות הסובייטיות במפרץ הפרסי (עליהן לעשות דרך מן המזרח הרחוק).

לכן היתה סיבה טובה לאדמירל ג'ינו בירנדילי שהיה מפקד כוחות הים של נאט"ו בים התיכון לומר עוד לפני שנתיים וחצי, כי כאשר תיפתח תעלת סואץ יהיה זה אחד המפתחות לים התיכון, זו הפעם הראשונה בהיסטוריה, בידי רוסיה. כאשר יהיה בידה המפתח הראשון (סואץ), תרצה גם בשני (דרדנלים). הוא משער, איפוא, כי שנתיים אחרי פתיחת התעלה תבטל רוסיה את חתימתה על אמנת מונטרה.

(אמנת מונטרה — שנחתמה ב־1936 על ידי בריטניה, צרפת, ברית המועצות, יפאן, תורכיה, יוון, יוגוסלביה, בולגריה, רומניה — אוסרת מעבר נושאות מטוסים ומגבילה מעבר ספינות מלחמה במיצרים רק לאלה שקוטר התותחים שלהן אינו עולה על שמונה אינטש).

לפני שלושה חדשים החלה ברית המועצות ללחוץ על תורכיה להתיר לנושאת המטוסים הראשונה „קייב" מעבר דרך הבוספורוס והדרדנלים לים התיכון. תורכיה סירבה והסובייטים התלוננו כי התורכים התירו מעבר לאניות אמריקניות. אבל התורכים השיבו כי העלימו עין כאשר עברה במיצרים נושאת המסוקים „לנינגרד" החמושה בטילים.

עתונאי ברוטי שתיאר את התפתחות הצי הסובייטי אמר כי שנות השישים היו העשור בו בנתה ברית המועצות את אחד הציים הגדולים שידע העולם מעודו. שנות השבעים אולי ייזכרו כעשור שבו התחילה להשתמש בו.

קשת נקוי יבש KESHET

קשת: מנקה וצובעת
* בגדים * שטיחים * וילונות * ביטויים.
* מחלקה מיוחדת לחידוש זמש ועור.
קשת, המפעל הגדול בישראל לניקוי יבש וצביעה
למעלה מ־100 סניפי קבלה ברחבי הארץ.

בדי וילונות

Roc-lon

הנמכרים ביותר בארה"ב
עכשיו גם בישראל
ראו המבחר האקסקלוסיבי
בשלל צבעים
בחנויות המובחרות, סוכני Roc-lon

סוגיות מסחריות בלבד:
רוק-לון אינדוסטריס בע"מ
שדרות רוטשילד 15, תל-אביב, טלפון: 53106

איפה המתנדבים כולם?

(סוף מעמוד 8)

מטב מגוייס ברמת־הגולן — ואי־אפשר להשיגם!

„קרב הבלימה" נגד המתנדבים

אלי טורבן, המטפל בנושא ההתנדבות לעבודה במושבים, מטעם תנועת מושבי העובדים, תולה את הקולר בחוסר־היערכות מתאימה מצד המוסדות. לרבות תנועתו הוא: „מגיעות קבוצות מאורגנות לחצי שנה, הוא אומר, „אך אלה עוברות מיון בחו"ל והולכות ישר לקיבוצים. יתכן שגם אנחנו, המושבים, לא היינו מאורגנים לקליטת מתנדבים. עד כה לא הופיע המושב בשום תכנית מסודרת. הקיבוץ הוצג כיעד התנדבות בלעדי בהתיישבות.

גילויי התנדבות שככו בעודם באיבם, לדברי אלי, וזאת במידה רבה בגלל חוסר מעוף וראיית־הנולד. עשרות אלפים אכן צבאו על פתחי המוסדות (הסוכנות) בחו"ל, אך בארץ נוצר מנגנון־בלימה. חששו לחזור על הנסיון הכושל מתקופת ששת־הימים, כאשר נחשול מתנדבים הציף את הארץ ולא היה מה לעשות איתו.

„הטראומה" של ששת־הימים בלמה את תנועת־ההתנדבות. הסוכנות העבירה הוראה לנציגיה בחו"ל לעכב שליחת מתנדבים. אך, מלחמת ששת הימים נמשכה ששה ימים, ומלחמת יום־הכיפורים עודנה גוררת תקופת־חרום מתמשכת.

בינתיים נכנסה הפסקת־האש לתוקפה וגם המתנדבים הכריזו על „הפסקת־אש". ביניהם אלפי סטודנטים שהוחזקו בהמתנה עד ש„נשבר להם", והם חזרו ללימודים. תנועה ספונטאנית שהקיפה עשרות אלפים הצטמצמה לאלפיים בסך־הכל. אלה נשלחו ע"י מחלקות הנוער והחלוץ של הסוכנות והגיעו כקבוצות מאורגנות אל משקי התנועה הקיבוצית.

בין 800 ל־900 מתנדבים נוספים מצאו דרכם לישראל, בדרכים שונות, והגיעו כבודדים. אין זה מספר מרשים בהיקפו, אך גם סביבו מסתמנת תעלומה מוזרה. לאור טענות מושב כרמות, הממתין נואש בקירוב לעשרה מתנדבים בלבד, אינו יכול להשיגם.

„רק קיבוץ"

מהו שורש המחדל? מה העלייה והחליטה של הסוכנות הקימה מטה מיוחד לטיפול במתנדבי חו"ל אינדיבידואלים, שמוקם במלון „מונוסול" בתל־אביב. „זה שבועות שהממונה על הכוונת המתנדבים, מלכה בן־אפריים, מנסה לשדל מתנדבים בודדים לצאת למושבינו ברמת־הגולן", מספר אלי טורבן, ומוסיף: „ישבתי איתה פעמים מספר, כדי לסייע בפתרון הבעיות הבוערות במושבי גבול כרמות. מסתבר, כי רוב רובם של המתנדבים הללו, מוכנים להתנדב על־תנאי: רוצים רק קיבוץ, ורצוי שהקיבוץ יימצא בדרום ולא ברמת־הגולן, מפני שבדרום חם וברמת־הגולן קר".

כלום ניתן להסיק מכך, כי מתנדבים אלו נענו לסיסמאות משרד התיירות ובאו — „לישראל בעקבות השמש", ומשום שאיש לא הסביר להם את צרכיה של המדינה בתקופת־חירום — יצאו לבילוי פיקניק בישראל. „התפלא", אומר טורבן, „הם באמת מחפשים, קודם כל את השמש ואח"כ את העבודה. עובדה, שלמושבים חמים בנגב ובערבה, כפראן ונביעות, קיבלנו אנשים בלי בעיות, ולרמת־הגולן לא נמצאו אפילו חמשה".

אומרת מלכה בן־אפריים: „בהתחלה הגיעו אנשים מעולים, כמו סטיבן גודמן שהלך לרמות. אלה שמגיעים עכשיו גם מפחדים. נכון שהם באים מפני שהם יהודים ורוצים לעזור, אבל הם גם מחפשים שמש ואינם ששים ללכת למקומות מסוכנים, כביכול, כמו רמת־הגולן. הרוב מבקש קיבוץ, ושלא יהיו פגזים. מלכה אומרת ש„יש ויש", מכל המינים והסוגים, ושומה עלינו להימנע מהכללות. הרוב הגדול, גם מקרב מתנדבי „מונוסול", דורש קיבוץ, הקיבוץ נעשה לשם־נרדף למדינת ישראל. על מושב שמעו רק מעטים: „מה הפלא?" אומרת מלכה בן־אפרים, „מה הם יודעים? מישהו טרח להסביר ולספר להם?"

כך הולך ונוצר יחס הפוך בין המצוי לרצוי: בעוד הביקוש למתנדבים עולה ככל שמתמשכת תקופת־החירום, מצוי ההיצע המספרי של המתנדבים בירידה תלולה.

השאלה הנוקבת — מי יתנדב לעזור לרמות — מטילה את צילה על רמת הגולן.

מנהל בחברה

רכוש את מכונית החלומות שלך בשיטת שכר המכר הכדאית ביותר - צמיד.

למעשה תקבל הרבה יותר ממכונית חלומותיך. זה מתחיל מהשרות האישי המלווה אותך מיום כניסתך למשרדנו על מנת "סתם" להתענין ועד לשרות האישי שילווה אותך לאחר רכישת המכונית. טיפול הכולל ייעוץ מהימן בבחירת המכונית המתאימה לך במסגרת התכנית הכדאית ביותר, מבחינה כלכלית ומבחינת מדיניות המיסוי. שרות וייעוץ שנהנות ממנו עשרות חברות המעריפות את הקשר האישי בצמיד.

התקשר למר מטלון טל: 253002 והוא יעזור לך בכל הקשור לרכישת מכוניתך.

צמיד
חברה למכוניות בע"מ.
רח' ארלוזורוב 186 ת"א
טל. 253002. ת.ד. 36609

חדש בישראל
חדר שינה קומפלט מברזיל

ארון 4 דלתות, מיטה כפולה, טואלט עם ראי ושרפרף

פליסנדר —.1,800 לירות
לבן דוקו —.2,100 לירות

טומה רח' בן־יהודה 92, ת"א, טל. 231421
אולם תצוגה, רח' סמולנסקין 1 פינת בן־יהודה

מדפים וספריות
להרכבה עצמית,
ברים, מזנונים,
שולחנות כתיבה,
מחיצות ואביזרי נוי.
עיצוב וסידור
חנויות ומחסנים
המכירה בסיטונות
וליחידים

ספריות על עמודים לתלמידים בהנחה.
★ תצוגה מתמדת במקום.
★ פתוח כל היום.

א. את י. יוזביץ בע"מ
נחלת־בנימין 120, טלפון 821610

לתשומת לב!
גב' קורה
מגלה עתידות ידועה אינטרנציונאלית
מהטלויזיה הישראלית תנחש לכם את עתידכם (שמחות וצרות), בקלפים, כף היד, כתב, חול, אש, אסטרולוגיה כ"ב יכולה לתת לכם "יעוץ (עזרה) בנשואים, אהבות, כסף ומחלה. מראיינת בימים א', ב', ג', ד', ה', ת"א, רחוב גאולה 19, קומה ב' (אלנבי־מוגרבי) בין השעות 10–11.

הנהג, צעירה, רכבך לחייל,
זכות היא ולא חובה

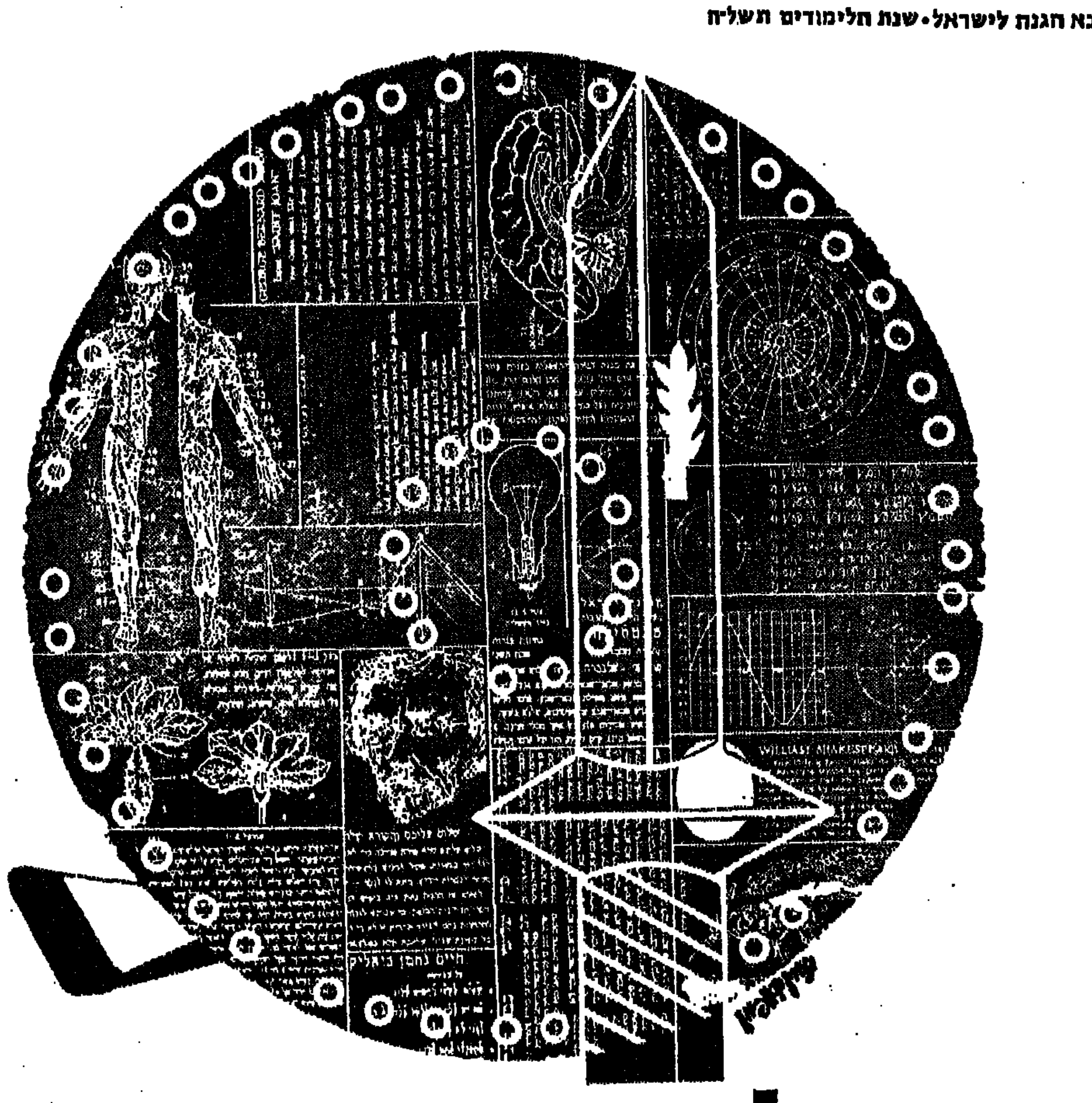

בן 14 - לפנימיה צבאית!

• לימודים בבתי־הספר התיכוניים המעולים בארץ: ביה"ס "הריאלי" בחיפה; גימנסיה "הרצליה" בתל־אביב.
• הקניית ערכי מסורת, אהבת העם והארץ.
• תוכן ומשמעות לזמנך הפנוי.
• חיי חברה מגוונים, פעילות תרבותית וספורטיבית ענפה.
• פיתוח סגולות מנהיגות בתחום הצבאי והאזרחי, אפשרות ללימודים אקדמיים במשך השרות הצבאי.
• ייעוד להיות מפקד בצבא קבע.

ההרשמה לשתי הפנימיות הצבאיות היא בכל לשכות הגיוס האזוריות. (אפשר להרשם גם באמצעות הדואר).
לשכת הגיוס ירושלים - רחוב רש"י 105.
לשכת הגיוס ת"א - יפו - רחוב פוריה 1, יפו.
לשכת הגיוס חיפה - רחוב עומר כיאם 12/14.
לשכת הגיוס פתח־תקוה - שיכון עירוני פג"ה.
לשכת הגיוס באר־שבע - רחוב ידיעשם 22.
לשכת הגיוס טבריה - רח' נצרת, ע"י מ. הפנים.
ימי הקבלה בלשכות הגיוס בתקופת הרשמה: בימים א'-ה' משעה 08.00 עד שעה 14.00; ביום ג' גם משעה 16.00 עד שעה 19.00; ביום ו' משעה 08.00 עד שעה 12.00.
כמו כן תיערך הרשמה גם בבית־הספר "הריאלי" רחוב ש. לוין, הדר־הכרמל, חיפה. ובגימנסיה "הרצליה" רחוב ז'בוטינסקי 106, תל־אביב בימים א'-ו', בין השעות 08.00-16.00.

הצטרף לפנימיה הצבאית!
הפנימיה הצבאית של צה"ל
נתיב ההצלחה לנבחרים שבנוער.

הרגעה מיידית
לעור יבש,
מחוספס,
מבוקע
וכאוב
"לח-לך"
של
"רבלון"
לידיים, לרגליים ולגוף.
מרווה, מרגיע, מחליק,
מרכך ומגן

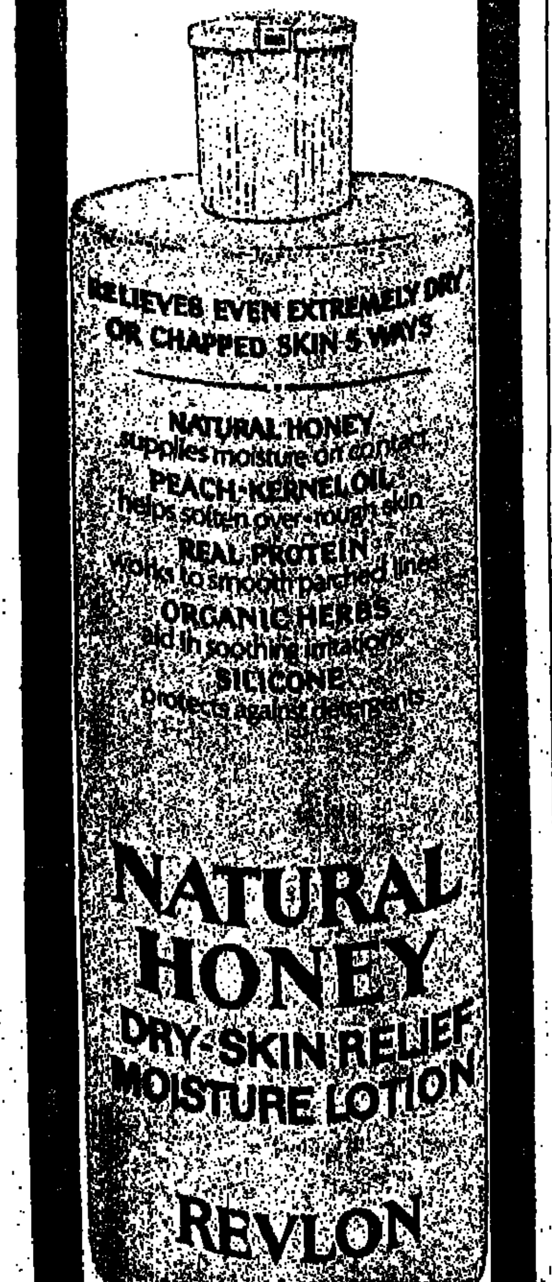

ישש לנו תנאים

(סוף מעמוד 6)

בקנה-מידה עולמי, שכל מהלכיה מתואמים מירושלים.

רק התארגנות כזאת, בכלים ובממדים שלא ידענו עד כה, תוך כדי התעצמות צבאית מכסימאלית, יכולה לסלול לנו את הדרך להצלחה בשלבים הבאים של הוועידה.

— האם מקובלת גם עליך ההנחה, כי כשלון בדיוני ההפרדה בז'נווה משמעו חידוש המלחמה מצד המצרים?

אנו מחוייבים, עתה יותר מאי-פעם, לראות את הדברים נכוחה. כשלון בז'נוות פירושו סיכון ניכר להתחדשות המלחמה. **אסור שנה ירתיע אותנו**, אם מדובר באינטרסים חיוניים. אם לא נסכים לקבל על עצמנו את הסיכון הזה, של מלחמה כעת, בהגנה על האינטרסים שלנו, נצטרך לקבל אותו מאוחר יותר, בתנאים הרבה יותר גרועים.

הנכונות להלחם במישור הצבאי על מה שחיוני לנו היא כשלעצמה כוח ומחסום בפני ויתורים מיותרים. העדר נכונות כזאת היא חולשה במו"מ, שאסור לנו להסתכן בה.

כל ממשלה חדשה צריכה לחוש, שהנכונות הזאת — עם כל הקשיים המשפחתיים והכלכליים הרגשיים — קיימת בקרב העם, לא בצהלת-קרב, אלא מתוך הכרת-ההכרח. אין שום מקום לרפיון-ידיים. אין אנחנו חלשים. אסור לנו להפריז בהערכת כוחנו, אבל מה שעוד חמור הרבה יותר, הוא להיתפס לזלזול בכוחנו ובפוטנציאל העצום שלנו.

דוגמה אישית בהנהגה

— העוקת לגנרל גאמסי את התחושה, את הידיעה הזאת, כי ישראל תילחם על החיוני לה?

בהחלט כן! עשיתי כמיטב יכולתי לעשות זאת. הסברתי לו ברוח טובה, לא בהתגרות, לא מתוך המעטת דמותם של אנשי הצבא המצרי, שאף על פי שאין לנו עניין בהחזקת שטחים מצריים באפריקה, אל לו להתפתות להנחה, שבגלל קשיים אפשריים שיש לנו, לא נוכל לעמוד בזה. נעמוד בזה, הבהרתי לו, כל עוד יש בזה צורך.

זאת אמרתי לו, ואני מקווה, כי הבין והאמין. לעצמנו אני אומר יותר מזה: זו תקופה קשה. היא לא נגמרה. היא יכולה להיות קשה עוד יותר. כדי לעמוד בה אנו זקוקים לכמה דברים: לדוגמה אישית של ההנהגה, בכל נושא; לחלוקת שווה של העומס בין כל האזרחים; למשטר, שבמרכזו עומדים **האדם** וזכויותיו והיחס אליו; ולחברה, שתתקן את העיוותים הקשים ולעם, שהמצב ידוע לו, שהוא בורח מכל אשליות ומוכן לכל מאמץ ומאמין, כי אנחנו יכולים להשיג שלום, רק אם נהיה חזקים ונדע לשמור על מה שחיוני לנו.

— מדוע סרב הגנראל גאמסי לקבל את תשורת התנ"ך ששלחת לו לקאהיר?

אני לא בטוח שזה בכלל הגיע אליו, אולי זה נבלם בדרך, בדרג יותר נמוך. לא צריך לייחס לזה יותר מדי חשיבות ואני מאמין, שזה עדיין לא סוף-פסוק.

— מה היתה רמת היחסים האישיים ביניכם?

הם היו גלויים, קורקטיים. כל אחד משנינו עשה מאמץ לשמור על אמינותם של דבריו ועמדותיו ולהבין את עמדת הצד השני. זה היה יחס של כבוד הדדי.

מוכן להיות שר

— היית רוצה לארח אותו בביתך חיפה?

אות, כן, בוודאי. והייתי רוצה להתארח אצלו בקאהיר. אני תמיד הייתי אומר לו: „אני רוצה להתארח אצלך ולארח אותך אצלי". הוא היה מחייך. זהו איש בעל תרבות, חוש הומור, שכל,

זוהי המערכה, שיש לנסות לבנות בז'נווה: אמון, כבוד, יחס אנושי. לאורך כל המו"מ בק"מ ה-101 היתה לי סיסמה, שגנראל גאמסי סיגל אותה גם הוא: „אי-הסכמה — בסדר, אבל לא אי-הבנה".

גם כך אין שום בטחון שנשיג שלום, אפילו ננהג כראוי ונגייס את כל יכולתנו. אבל אולי נשיג הסדר שיש בו בסיס ופתח לשלום, ושיקבע מפה שתיתן לנו בטחון ביכולתנו להגן על גבולותינו במחיר הנמוך ביותר שאפשר.

— ועכשיו, שאלה אישית אחת: לאן אתה נושא את עיניך לאחר הבחירות?

אני מקווה, כי תינתן לי הזדמנות לתרום את תרומתי, כמיטב יכולתי, למאבק הלאומי הקשה, כפי שאני צופה אותו. תרומה כזאת אפשר לתרום בתפקידים שונים. אני מניח, שחברות בממשלה היא דרך טובה. אם מי שירכיב את הממשלה הבאה יהיה סבור שאני ראוי לכהן בממשלת — אהיה מאושר לעשות זאת.

ציוד חדיש ביותר למשרטט ולמשרד הטכני!

לשרטט כדאי לזכור את השם

rotring

יצרן מכשירי השרטוט המעניקים יתרונות רבים. לטיבם תרחוש גם אתה אימון.

METEOR מכונות להעתקות שמש העונות על כל הדרישות.
מאות המכונות, בכל הגדלים, הפועלות ברחבי הארץ, הן ערובה לטיבן המעולה!

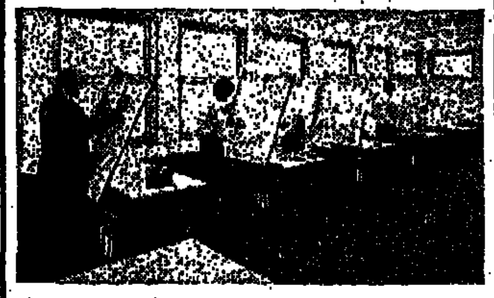

NESTLER מימד חדש במכנון ובעיצוב מכונות ומתקני השרטוט המדוייקים והחדישים המבטיחים ביצוע מעולה.

סוכנים בלעדיים בארץ:
אדלר את שטרן בע"מ
חיפה, רח' יפו 43, טל. 528201/2, ת. ד. 1839
תל-אביב, טל. 740048

תחרות אסם

הבו לנו צילום

המשאיות הכחולות של אסם, שהיו תמיד חלק בלתי נפרד מנוף הארץ, מגיעות כיום לא רק לעיר ולכפר, אלא גם למקומות רחוקים — ממדרונות החרמון בצפון ועד לאפריקה בדרום.

כולנו מקווים שחיילינו, נהגינו ומשאיותינו ישובו במהרה אלינו ונחזור במקודם לאספקה סדירה ומלאה.

אך בינתיים אנו מזמינים אתכם לצלם את משאיותינו הנמצאות "בשרות פעיל" ולשלוח לנו את הצילומים. התמונות המעניינות ביותר שייבחרו על ידי חבר שופטים יזכו בפרסים הבאים:

פרס ראשון: 500 ל"י

פרס שני: 300 ל"י   פרס שלישי: 200 ל"י

10 פרסים: חבילות שי עם מוצרי אסם.

תנאי ההשתתפות בתחרות:

1. בכל תמונה חייבת להופיע משאית של אסם על רקע חווי צבאי. במובן שמדובר בצילומים המותרים מטעם הצבא.
2. הצילומים יכולים להיות בשחור-לבן, או בצבעים.
3. על גב הצילום יש לציין את שם הצלם וכתובתו הפרטית, או הצבאית, והסבר קצר לתמונה.
מספר הצילומים אינו מוגבל וכל תמונה תשתתף בתחרות.
4. התמונות הטובות ביותר תיבחרנה על ידי ועדה בה ישתתפו נציג אגוד המפרסמים, נציג חברת פרסום א. וליש בע"מ ונציג הנהלת אסם. החלטות הועדה תהיינה סופיות ולא ניתנות לערעור.
5. בעלי התמונות שיזכו בפרסים מסכימים מראש למסור את זכות היוצרים (קופירייט) על הצילומים לחברת אסם בע"מ, אשר תהיה רשאית להשתמש בהם לכל מטרה שתיראה לה.
6. בעלי התמונות שיזכו בפרסים מוכנים מראש להעמיד את הנגטיב של הצילום לרשות חברת אסם במקרה הצורך.
7. את הצילומים יש לשלוח במעטפה סגורה (בלי לצרף את הנגטיב) לת.ד. 4603 תל-אביב, מיקוד 61000, עבור תחרות "אסם".
8. המועד האחרון לקבלת הצילומים: 25 בינואר 1974.

אסם זה טוב-זה

לי איכפת-
אבוקדו
בסלט

לכל סלט אני מוסיפה קוביות אבוקדו:
1. קולפת אבוקדו וחותכת לקוביות.
2. מפזרת כף מיץ לימון על קוביות האבוקדו.
3. מכינה את כל הירקות לסלט ומתבלת לפי הטעם.
4. לפני ההגשה מוסיפה את קוביות האבוקדו ומערבבת.

גם סלט הפירות טעים יותר עם אבוקדו.
שלחי גלויה למועצת הפירות, רח' החשמונאים 119, ת"א,
ותקבלי חוברת מרשמי אבוקדו.

אבוקדו רב-און, בתיאבון

מוזיאון ישראל, ירושלים

אירועי השבוע

יום א', 30.12.73 4.30 אחה"צ — קונצרט — „רוטונדת היפה", מאת: פרנץ שוברט. ג'רום ברי, בריטון; יהונתן זק, פסנתר. כל ההכנסות קודש לועד למען החייל.

יום ג', 1.1.74 4 ו־6 אחה"צ — מועדון לסרטים אמנותיים „הנערץ" (אנגליה, 1967). בימוי: פיטר ווטקינס.

יום ה', 3.1.74 3 אחה"צ — מועדון הסרטים של אגף הנוער „בן המדבר" א'.

תערוכות

מדור לחותמות עבריים ע"ש ד"ר נורמן פ. שוקר.
הנרי מור — גולגולת הפיל (אולם כהן).
ארץ הבובות (אולם וינשטיין).
הטריאנלה הבינלאומית הראשונה לצילום (אולמות ספרטוס, גולדמן־שוורץ, ספריה).
כתובות נוספות — תערוכה מיוחדת ברוקפלר.

מוצג מיוחד - מ־1.1.74

מדליון ברונזה שנטבע בשכם (נאפוליס) בימי הקיסר הרומי פיליפוס האב. תרומת ג'יזל ודוד ליטמן, שויצריה

שעות ביקור

יום א', ב', ד', ה'	10 לפנה"צ — 4 אחה"צ
יום ג'	
מוזיאון ישראל	10 לפנה"צ — 6 בערב
רוקפלר	10 לפנה"צ — 4 אחה"צ
יום ו', שבת	10 לפנה"צ — 2 אחה"צ

לחיילים כניסה חינם.

עתיד בטוח!!
באחד מקורסי „מרים"
* **מודליסט(ית)**
* **גזרן(ית) קונפקציה**
* חולצות ומכנסי גברים
* צייר(ת) אופנה
* תופרת סלון
* קורס לגזירה ותפירה של חודש
* קורס לבגדי ילדות
* הקורסים נפתחים ב־3.1.73
* הזמיני פרוספקט לקורס גזירה בכתב

יהודית
מכירה
מיוחדת
בהנחות
גדולות
על כל שמלות
ההריון
יהודית
ת"א, רח' הכרמל 39
(בית שלישי מפנת אלנבי)
טלפון 56980
פתוח כל היום

אופנת בגדי הריון
דוגמאות חדישות
במבחר גדול
•
„כלילת יופי"
ת"א, דיזנגוף 109
טלפון 231948

הנחה מחודש ינואר
20%
דגמים מקסימים של
מעילים, חליפות
ושמלות מקסי
לנוחיות הקונה
פתוח כל היום רצוף
אופנת שני
Shani
איכות מעולה * תכנון
מקורי ואלגנטי
תל־אביב רח' אלנבי 78

בגדי הריון לאה
במבחר גדול. מחירים נוחים
נחלת־בנימין 6, תל־אביב

בחיפה
בגדי הריון אליבה
בית הקרנות
דרך הרצל 18, בחצי ה'
קומה טל. 660314

תקליטים?
אצלנו יותר זול!
מוטו סטריאו ספסורט
בן־יהודה 8 תל־אביב

שמלות וחליפות
מעודפי יצוא
הנחה 30% - 50%
„שפרי" נחלת בנימין 15 קומה א', תל־אביב.

—שמלות הריון—
חליפות, טוניקות, מכנסיים ארוכים,
סרפנים ושמלות ערב
מאשה ★ MASHA
תל־אביב, המלך ג'ורג' 4 א', קומה ב',
פינת מרכז בעלי מלאכה (ע"י אלנבי).
פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

חמצן לחולי לב
אלקטרוסיגנל
תל־אביב, יהודה הלוי 42, טלפון 57614

וילונות מאיר
יעוץ אישי

כולנו
מצביעים

ב
חזית דתית לאומית
המזרחי — הפועל המזרחי
ובלתי מפלגתיים

אמונה
בטחון
ושלום

חזית דתית לאומית המזרחי־הפועל המזרחי

367 לירות למטר מרובע מחיר הארון השבדי של דניש

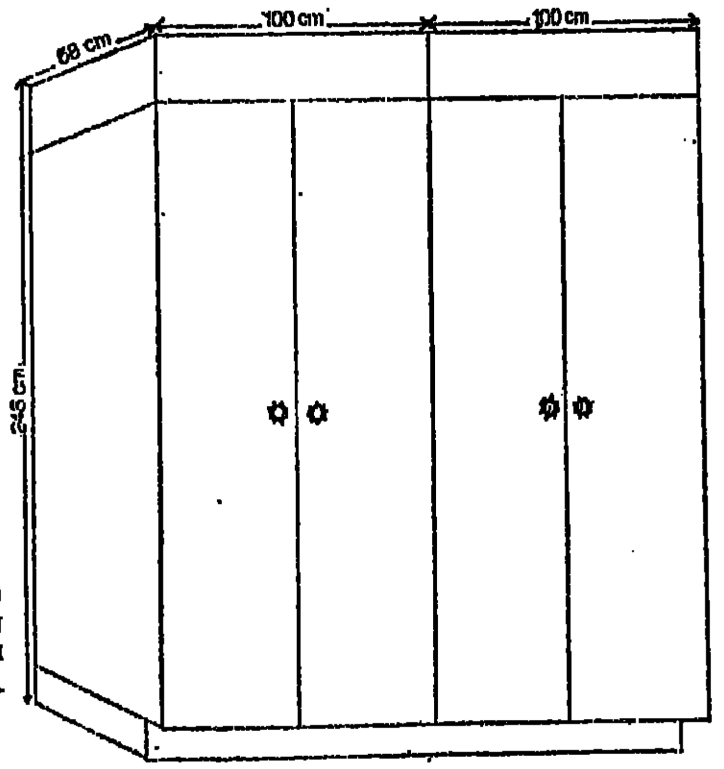

367 ל״י למ״ר, מחיר ארון בלק לבן, צהוב, חום או ירוק. (המסגרות לבנות) כולל הובלה והרכבה. ארונות אלה מתאימים לכל חדר, קיר ופינה בחדרי שינה, חדרי ילדים וחדרי עבודה. ניתן להשיג באספקה מהירה, כמות מצומצמת של ארונות מצופים בלק לבן או צהוב. כל עוד קיים המלאי. כמו כן תוכלו להזמין ארונות בלק חום או ירוק. לרשותכם מבחר ארונות בגדלים שונים ובדגמים מרהיבים גם מעץ תיק ואלון. הסידור הפנימי ניתן לשינוי ברצונכם עם מגרות או מגשים או מתלה לבגדים וכו׳. הכנסו בהקדם לסניף דניש הקרוב אליכם.

מחיר הארון שבשרטוט 4 דלתות, כולל סידור פנימי המכיל תלית כפולה + מדפים 1,822.- ל״י.

לכבוד דניש אינטריורס
ת.ד. 816, רמת־גן.
אבקש לשלוח לי פרוספקטים צבעוניים + מחירונים של ארונות, ספריות ומטבחים של דניש.
שם.............
כתובת.............

תל־אביב: רח׳ טרומפלדור 26 . רמת־גן: דרך ז׳בוטינסקי 104
ירושלים: רח׳ הסורג, מול בנק ישראל
חיפה: אחוזה, רח׳ חורב 53 . באר־שבע: מסג׳ אוניקו

דניש אינטריורס

דניש מביא לביתך את מיטב הריהוט העולמי

„ישו נולד בבית לחם וחי ביפאן..."

מאת י. פריאל
(טוקיו)

בחג מולד זה ייזכרו תושבי הכפר הראי בצפון יפן ביום התולדת של התושב המפורסם ביותר של כפרם שהלך לעולמו מכבר: ישו המשיח. מקצתם אולי יבקרו בחורש המבוק בצלע ההר שם חבויים קברותיהם של ישו ואחיו.

זה יובלות מאמינים תושבי הראי שישו לא ניצלב, אלא ישב בכפרם עד שנפטר בשיבה טובה בשנתו ה־106 ואף הוליד שלוש בנות מאחת מנשי המקום. משפחת טאקיאוצ׳י, השומרת על המקדש המקומי, טוענת שהיא מצאצאיו הישירים של ישו.

לפי האגדה הגיע ישו לסביבות הראי בפעם הראשונה בשנתו ה־21. בן 32 חזר ליהודה, אך נרדף בשל אמונותיו הדתיות והכובשים הרומיים דנוהו למיתת צליבה. אולם אחיו של ישו עלה במקומו על הצלב, ואילו ישו ברח עם כמה מחסידיו וכעבור ארבע שנים הגיע דרך סיביר לצפון יפן, הוא נשא אחת מנשי המקום ושמה יומיקו, וזו ילדה לו שלוש בנות.

ישו נקבר בצלע הר, הנשקף על הכפר. בקבר סמוך נטמנו קווצות שיער שנגזזו מראש אחיו בהיותו על הצלב.

קומה טאקיאוצ׳י חידש את האגדה העתיקה כאשר בדק מיסמכים עתיקים של המשפחה בשנת 1935. הוא מצא מיסמך, שלדבריו הוא עברי עתיק ומתאר את חיי ישו ביפן, ובכלל זה „צוואה" האומרת שהוא נקבר בכפר. כפריים חיפשו ומצאו לבסוף שני קברים קטנים, ללא ציונים, בחורש של ממבוק בקרבת הראי.

רבים מן הכפריים משוכנעים שאגדה זו יש בה גרעין של אמת, בשל כמה מנהגים מקומיים שאין להם הסבר בדת ובפולקלור של היפאנים.

תינוק שנולד שם מציירים לו צלב על מצחו בדיו שחורה. על הגלימות של הילדים תופרות הכפריות שני משולשים משולבים כעין מגן־דוד. הם טוענים שגם שם הכפר גזור מעברית, ובפיות הכפריים שגורות מלים לא־יפניות שונות, שלדעתם מקורם מיהודה.

גם בגדי העבודה המסורתיים בהראי דומים, לדבריהם, ללבוש של יהודה.

אף שכל הכפריים בודהיסטים, מתכנסים מאות מהם שנה שנה בחודש יוני לערוך אזכרה ליד קברו של ישו.

הרשויות המקומיות הכריזו את הקברים וסביבותיהם כשטח מקודש, ומסרבים בתכלית להתיר את פתיחתם, כדי להוכיח או להבדות את האגדה. אחת הסיבות, היא כמובן, שהאזור מושך תיירים רבים.

איש אינו יודע איך צמחה אגדה זו. יש היסטוריונים הסבורים, שהיא החלה כאשר קבוצה של נוצרים ביקשה מקלט במחוזות הצפוניים הנידחים של יפן לפני כ־500 שנה, בעת שאסרו אילי המלחמה היפניים על הנצרות ונוצרים יפניים הוצאו להורג.

טמפרא
TEMPERA

אין הגבלה על צריכת חשמל באוגרי חום

רב מכר בישראל ובעולם כולו

פרסום אלי

להשיג אצל סוכני טמפרא:

תל־אביב	טמפרא „שחק", אבן גבירול 44 טל. 03-266365	באר־שבע	קרונמן גרשון, פסג׳ פאר הנגב ת.ד. 223, טל. 057-2010
ירושלים	י. וולף, בן סירא 10 טל. 02-226319	קרית־מוצקין	סלון „פלדמן", שד׳ השופטים 11 טל. 04-718724
חיפה	טמפרא, מוריה 60 טל. 04-252100	נתניה	מזור רדיו טי.וי., אליהו קראוזה 6—8, טל. 053-24595
חיפה	סלון „שביט", שד׳ המגינים 54 טל. 04-528666	רחובות	אחים וולף, הרצל 161 טל. 03-951590
חדרה	פרידמן־צביש, סימטת פלטרין טל. 063-22716	רחובות	„לחט", אחד העם 2 טל. 03-955513
צ פ ת	פינקלשטין חיים, ירושלים 75 טל. 067-30118	ערד	„אקלים־ערד", אזור התעשיה טל. 057-90105
נהריה	אחים פולק, ככר העיריה טל. 04-921139		

למגוייסים ולתושבי גבעתיים

רשימתכם לעירית גבעתיים

בגד

חזית דתית מאוחדת
המפלגה הדתית לאומית
אגודת ישראל פועלי אגודת ישראל
ודתיים בלתי מפלגתיים

לתשומת לב: בהעדר פתקאות הצבעה כנ״ל בקלפיות צבאיות, רשום נא על פתק לבן את האותיות:

בגד

אגוד ערים אזור דן (ביוב)
רח׳ נחלת בנימין 24 ת״א, טלפון 57144

מכרז מכירה האגוד מעונין למכור
1) מכונית לארק סטודביקר פרטית 1963.
2) ג׳יפ ווילס.
המעונינים לרכוש את המכוניות יפנו לתחנת השאיבה של האגוד מול תחנת רידינג (טלפון 414439).
ההצעות בכתב יש לשלוח למשרד האגוד ברח׳ נחלת בנימין 24 עד יום 15.1.74. אין האגוד מתחייב לקבל ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
אליהו שפייזר
יו״ר מועצת האגוד

בטחון ושלום, ללא תכתיבים המרחיקים שלום ומסכנים את קיום המדינה.

רשות הגנים הלאומיים

מודיעה כי כל האתרים והפארקים פתוחים לקהל בשעות הרגילות.

ברעם * חצור * יחיעם * חמת טבריה * כוכב הירדן * בית שאן * גן השלושה (סחנה) * חפצי־בה (בית אלפא) * מעין חרוד * מגידו * בית שערים * הכרמל * קיסריה * שומרון־סבסטיה * ארמון הישאם — יריחו * קומראן * עין חמד (אקוות בלה) * הרודיון * אשקלון * מצדה * ממשית (כורנוב) * עין עבדת * עבדת * שבטה.

רעיונות לחסכון

בימים אלה, שכולנו נקראים למנוע בזבוז, לחסוך בהוצאות ולקמץ בחמרים, יצא בנק לאומי במסע „תן רעיון לחסכון".

הבנק מודה למשתתפים מכל חלקי הארץ על שפע הרעיונות וההצעות שחלק מהם מתפרסם במודעה זו. רעיונות נוספים מתפרסמים בעתונים אחרים.

מטעמי חסכון לא ניתן לפרסם את כל הרעיונות.

הצעות הנוגעות למשרדים ממשלתיים ומוסדות ציבוריים הועברו אליהם לבדיקת אפשרות יישומם.

„גם תחנות דלק יחויבו לסגור פעם בשבוע, זאת בנוסף למכוניות שישבתו פעם אחת בשבוע". דוד שטיינמץ, צה"ל

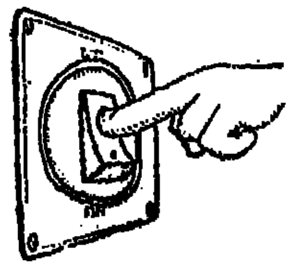

„עובדי מפעלים גדולים שיש להם תחבורה למקום עבודתם ולחזרה, לא ישתמשו במכוניותיהם הפרטיות שלהם, אלא בתחבורת המפעל".

איתמר בכרך, נהריה

„משבר האנרגיה לא צריך להשכיח שיש גם מחסור במים שאולי אפילו יותר חיוני לקיומנו. אני מציעה לשאוב מן הכיור או מכונת הכביסה את מי השטיפה ולהשתמש בהם שנית, למשל לרחיצת הרצפות".

הילדה אלטרס, רמת־גן

„את הרצפה אפשר לשטוף במי הכביסה הראשונים".

רינה בלוג, חיפה

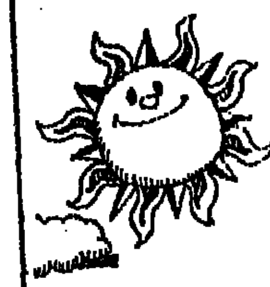

„שמוש בשקיות ניילון גדולות לאריזה, שמחירן כעשירית ממחיר הקרטונים. רישום מוני החשמל אחת לשנה ועריכת חשבון ממוצע בכל חדשיים וזה — צמצום רב בכח אדם של חב' החשמל".

עובדי בית המרקחת
ד"ר מיכלין, תל־אביב

„אין נבון מבעל חסכון". „החסכון הוא סמל הבטחון".

שלום מזרחי, אשדוד

„לרכז מספר סידורים ולנסוע פעם אחת ולסדר אותם".

תמר מזרחי, עמק האלה
מושב שריגים

כסף

שנותר בידך לאחר כיסוי ההוצאות הדרושות-הפקד באחת מ-11 תוכניות החסכון וקופות הגמל של בנק לאומי. שם כספך צמוד למדד ונושא פרי.

בנק לאומי
לישראל בע"מ
הבנק הצועד עם הזמן